AHMET ALTAN

VE KIRAR GÖĞSÜNE BASTIRIRKEN

Ş

Ahmet Altan

Ve Kırar Göğsüne Bastırırken

Kitap

Can Yayınları

İstanbul, 2003.

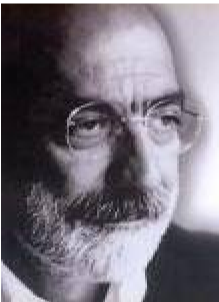
EKitap

Tarama: Bilinmiyor

Düzelti ve E-Tasarım: efrasiyab

E-Yayın: ayraç sanal yayın

Ağustos, 2006.

 Ahmet Altan (doğumu: 1950, Ankara), Türk yazar. Ünlü yazar ve eski milletvekili Çetin Altan'ın oğlu, yazar ve İstanbul Üniversitesi İktisat Profesörü olan Mehmet Altan'ın ağabeyidir.

Orta ve lise öğrenimini çeşitli okullarda tamamladıktan sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesine devam etti, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Yirmi dört yaşında gazeteciliğe başladı. Gece muhabirliğinden, genel yayın müdürlüğüne kadar gazeteciliğin hemen hemen bütün kademelerinde çalıştı. 1987 yılında köşe yazarı oldu, 1990' da genel yayın müdürüyken ara verdi. Çeşitli televizyon programları hazırladı. Bir çok yazısından dolayı yargılandı ve 1995 yılında bir buçuk yıl hapse mahkum edildi. İlk romanı *Dört Mevsim Sonbahar* 1982' de yayınlandı.

1985'te yayınlanan ikinci kitabı *Sudaki İz* , toplatıldı ve müstehcenlikten yargılanarak mahkeme kararıyla yakıldı. Üçüncü romanı *Yalnızlığın Özel Tarihi* 1991'de basıldı. Dördüncü romanı olan *Tehlikeli Masallar* 1996'da yayınlandı ve rekor sayılacak baskı sayısına ulaştı. Deneme kitapları *Geceyarısı Şarkıları* 1995'te, *Karanlıkta Sabah Kuşları* 1997'de yayımlandı. Ahmet Altan'ın 1998'de yayınlanan romanı *Kılıç Yarası Gibi* , 1999 yılı Yunus Nadi Ödülü'nü kazandı. *Kristal Denizaltı* adlı denemesi 2001'de, *İsyan Günlerinde Aşk* adlı romanı 2001'de ve *Aldatmak* adlı romanı 2002'de yayımlandı.

İçindekiler

Diyorlar ki, Yenilmişiz...

Diyorlar ki, yenilmişiz.

Diyorlar ki, ölümü savunanlar, ölümü avuçlarında taşıyanlar, ölümü zehirli tohumlar gibi hayatımıza saçanlar kazanmış.

Reggiani, ‘Kurtlar şehre indi’ diyor şarkısında.

Biz, hayatı savunanlarız.

Biz, hayatı ölmeyi bilerek savunanlardanız.

Bahardır bizim müttefikimiz.

Ölümden korktuğumuzdan değil yaşadığımız, biz savaşmayı sevdiğimizden yaşarız.

Yaşamaktır savaşımız.

Bir nakış işler gibi, her ilmiğine kendimizden bir şey katarak yaşarız.

Diyorlar ki, yenilmişiz.

Diyorlar ki, sahipsiz ölülerimizin kanlıları zafer yürüyüşleriyle geliyorlarmış.

Diyorlar ki, dağılmış ordularımız.

Diyorlar ki, her cephede bir hüzün, her cephede bir yenilgi varmış.

Diyorum ki, yenilmedik.

Toy kısraklar gibi oynak bahar sabahları hayatımıza koşarken ne yenilmesi, bu çıldırmış erguvanlar her yana dağılırken kim yenebilir bizi.

Şu gülümsemeleriniz.

Dilinizin ucuna geliveren şiirler.

Mırıldandığınız şarkılar.

Kır kahveleri, kıpır kıpır bir şeyler içinizde, taze ot kokuyor her yan, birisi size sizi sevdiğini söylemeye hazırlanıyor.

Kahkahalardan atlarımız, yapraklardan cephanemiz, neşeden ordularımızla yürürüz cepheye.

Ölümü taşıyanlara karşı hayatı biz yaşayarak savunuruz.

Onlar kalın parmaklarında ölümü taşıyorlar, sırtlarında öldürdüklerinin hayaletleri, her gülümsemeyi ezmek istiyorlar, aşağılıyorlar aşklarınızı, zekice her nükteden nefret ediyorlar, hayat en büyük düşmanları.

Onlar öldürdükleriyle ölen ölüler.

Biz, hayatı savunanlarız.

Yaşayanlarız biz.

Işıklı sabahlar, çiçekli ağaçlar, tebessümler, kekik kokulan, deniz kıyıları, dudağımızın kenarında taşıdığımız öpüşmeler, imalı şakalar, alnımızda hissettiğimiz ince rüzgâr, ihtiyar kayıkçının selamı, çırılçıplak yüzen Çingene çocukları, bahar akşamlan bizim müttefiklerimiz.

Kalabalığız.

Güleriz biz, sevişiriz, çocukların başlarını okşarız, en oymalı ıslıklan biz çalar, en demli çayları biz içeriz.

Kaç pusudan geçtik, kaç çatışmadan çıktık.

Ne aşktan selamımızı kestik, ne sevişmelerden vazgeçtik.

Diyorlar ki, yenilmişiz.

Diyorum ki, yenilmedik.

Yaşamaktır zaferimiz.

Biz hayatın cesur yolcularıyız, bir yere varmak için değil yolculuğumuz, biz yolculuğu sevdiğimizden yoldayız.

Hayatın ölüleri onlar.

Hayatı öldürdüklerini sandıklarından sevinçle bağırıyorlar.

Hayatın yaşadığını göstermeliyiz onlara.

O buyurgan bakışlarının nasıl donuklaştığım, zafer yürüyüşlerinin nasıl dağıldığını, cinayetleriyle övünen seslerinin nasıl titrediğini seyredin sonra.

Şimdi yaşamanın, hayatı yaşayarak savunmanın tam zamanı.

Gülmenin zamanı şimdi.

Kederleri, hüzünleri usulca koynunuza alıp saklayın.

Yenildiğimizi söyleyenlere kulak vermeyi bırakın.

Biz yenilmeyiz.

Biz ölür, asılır, hapse atılır, mahkemelerde yargılanır, işsiz kalır, işkence görür, kurşunlanır ama yenilmeyiz.

Hayatı savunanlarız biz.

Ölümden korktuğumuz için değil yaşadığımız, biz savaşmaktan hoşlandığımız için yaşarız.

Çilek reçeli kaynatmak da savaşımızın bir parçasıdır, bir türküye eşlik etmek de.

Baştan aşağı günah kesilmek de savaşımızın bir parçasıdır, bir yoksul için gözlerimizin dolması da.

Biz günah işlerken bile masum kalabilenlerdeniz.

Ölümle övünmedik çünkü biz, kimseyi öldürmedik, korkutmaya çalışmadık kimseyi, kadınların gözyaşlarında bizim bir payımız yok, cinayet emirlerinin altında bizim adımız yazmıyor, katilleri insanların peşinden biz göndermedik.

Toprağı insandan daha kutsal bulmadık biz.

Güçlüye tapınmadık.

Sevdiklerimizi zaaflarıyla sevdik, zayıflıklarıyla sevdik.

Ne ağlamaktan korktuk, ne gülmekten.

Hayatı nakış işler gibi her ilmeğine kendimizden bir şey katarak yaşadık; hayatı güzel bulmadık, hayatı güzel yapmaya uğraştık.

Diyorlar ki, yenilmişiz.

Diyorum ki, yenilmedik.

Gülmeyi, şakalaşmayı, sevişmeyi bilenleriz, âşıkların karşısında başını eğip berduşlarla derileşenleriz.

Erguvanlar bizim için açar, deniz bizim için deniz kokar, güneş bizi selamlamak için her sabah gecenin içinden çıkıp gelir, akşam yağmurlan bizim içindir.

Diyorlar ki, yenilmişiz.

Diyorlar ki, geliyorlarmış.

Diyorum ki, yenilmedik.

Felsefe, Cinayet, Askerlik ve Edebiyat

Geçen gün bir mürver ağacının altındaki boş avluda, felsefeyle cinayetin benzerliklerinden söz eden, hayatı hepimiz için bir gölgeler dansına çeviren bilinmezliğin esrarıyla dokunmuş o garip tül perdeyi alaycı bir filozoflukla yırtmaya çalışan, hüznünü dalgacılığa sarmış bir adama rastladım.

— Ben tabancayı severim, diyordu, bıçaktan pek hoşlanmam.

Ama gençliğinde, dünyanın en ünlü kabarelerinden birinde fedailik yaparken tabanca taşımaları yasakmış, o da Korsikalı bir arkadaşının armağan ettiği, iki yüzü de keskin bir sustalı taşırmış.

Bir gün bir müşteriyle çıkan kavgada tabancayla vurulmuş.

— Vücut, vurulduğu yeri dondurur, buz keser orası, ilk beş dakika acıyı hissetmezsin.

Aldığı yarayla yıkılırken, iki yanı keskin sustalısını çekip kendini vuran adamın karaciğerini parçalamış.

İşin tuhaf tarafı, bu vurma vurulma işlerine bulaşmasının nedeni.

Felsefe doktorasını tamamlamasına yetecek parayı kazanabilmek için fedailik yapıyormuş.

— Felsefeyle cinayet birbirine benzer, diyordu gülerek.

— Cinayette bir adamı parçalarsın, felsefede ise daha önce oluşmuş düşünceleri.

Marx'ınöğretilerine inanıyordu ama Hegel'i seviyordu. Bir de Schopenhauer'i .

— Hegel’le Schopenhauer aynı üniversitede felsefe doçentiydi. Ama Hegel çok popülerdi, dersleri tıklım tıklım dolardı. Schopenhauer de kendi ders saatini Hegel’in dersiyle aynı saate koydurdu. Ama onun dersine yalnızca dokuz kişi geldi.

Schopenhauer, Hegel için ‘birahane sahibi suratlı herif dermiş.

— Hakikaten de Hegel bir birahane sahibine benzerdi.

Hegel’inçok karmaşık ve zor bir dille yazmasına karşılık, Almanca’yı en iyi kullanan filozof olarak tanınan Nietzsche’nin öncüsü olan Schopenhauer güzel ve açık bir dille yazarmış kitaplarını.

Belki de bunda, o zamanlar ünlü bir yazar olan annesinin de rolü vardı.

Ama Schopenhauer , annesiyle hiçbir zaman geçinememiş, ‘bir evde iki dâhi olmaz’ diye kendisini kovan annesine, evi terk ederken “Seni ileride kimse okumayacak ama beni okuyacaklar!” diye bağırmıştı.

Söz, felsefeden, felsefeyle edebiyatın buluştuğu noktaya doğru dönerken Nietzsche kavşağında oyalandı biraz.

— Nietzsche modern felsefenin başlangıcıdır. Ondan öncekiler hep bir sistem kurmaya çalışmışken o sistem kurmayı reddedip açık bir felsefe geliştirdi. Bu, modern hayata daha çok uyuyordu.

Oradan, Ruslann felsefe merakına ve Rus edebiyatında felsefenin yerine doğru saptı konuşma.

Savaş ve Barış romanının önemli kahramanlarından biri olan Pierre Bezakov renkli frakı ve silindir şapkasıyla cepheyi dolaşıp, ‘sizin ne yaptığınızı merak ettim’ diyerek arkadaşlarını ziyaret ederken savaşı kendi varlığıyla anlamsız, hatta neredeyse gülünç bir hale sokuyordu.

Daha sonra karşılaştığı bir Fransız subayı, mükemmel Fransızca konuşan Pierre’in Rus olduğuna inanıyordu ama biraz konuştuktan sonra

Pierre felsefeden söz etmeye başlayınca, Tolstoy’un alaycılığı Fransız subayın sesinden duyuluyordu.

— Sen gerçekten de Rusmuşsun .

Tolstoy, Napoleon’la Rus generali Kutuzov’un karşı karşıya geldiği savaşı cephe cephe bütün planlarıyla inceleyip romanına geçirmişti.

Bizim filozof katil ise iki generali keskin bir şekilde tarif ediyordu.

— Dâhi bir cüceyle kör bir şişkonun savaşı.Bir gözünü Türk-Rus savaşında kaybetmiş olan

Kutuzov, Napoleon gibi bir dâhi değildi ama Rusya’nın karlı ve soğuk iklimini bir silah gibi savaşa sokup, ‘toplan tabanca gibi kullanan’ ve çok güçlü bir ordusu olan Napoleon’u yenmişti.

Bugün bile dünyanın birçok akıl hastanesinde kendini Napoleon sanan delilerin bulunmasına yol açacak kadar insanlığı derinden etkilemiş olan Napoleon’un dehası Kutuzov’un basit ama sağlam mantığı karşısında yenilmişti.

Sanatın ve edebiyatın askerlerden, askerlikten ve savaşlardan nasıl etkilendiğinden konuştuk bir zaman.

Bizde askerliği, askerler de dahil , kimsenin ciddiye almamasına ve generallerin genellikle iç siyasetin bir parçası olarak görünmesine karşın askerliğin zekâya ve yaratıcılığa açılan entelektüel bir yanı vardı ki bu yan sanatçıların çok ilgisini çekiyordu.

Napoleon’untoplarını, Rommel’in tanklarını savaşa sokuş tarzları, Montgomery’nin Kuzey Afrika’da bütün lojistik destek anlayışını altüst eden planları, Patton’un askerlerine insanüstü bir enerji yükleyen askeri gücü, yaratıcılığın her alanıyla ilgilenen sanatın gözlerini savaşa ve generallere çevirmesine yol açıyordu.

Bu generaller, dünyanın en iyi generali olmak gibi bir ihtirasa sahiptiler ve bu ihtiras yaratıcılıkları ve zekalarıyla birleşince savaşın insanı ürperten o kanlı karmaşasının içinde bile gözalıcı bir ışıltıyla parlıyordu.

Tarihe geçen generaller de sanatçılar ve filozoflar gibi ölümle hayatın kesiştiği noktada duruyorlardı.

Sanatçılar hayatın ustası olurken generaller ölümün ve öldürmenin ustası oluyorlardı.

Modern Fransız edebiyatının en büyüklerinden biri olarak kabul edilen ve faşizmle lekelenmesine karşın kendisine her zaman edebi bir saygı gösterilen Celine ise ‘Bir insanı öldürmeden hayatı anlamak mümkün değildir...’ diyordu.

Felsefe, cinayet, askerlik ve edebiyat bir mürver ağacının altında, bıçaktan hoşlanmayan ama bıçağa pek benzeyen bir gülümsemesi olan bir adamın kelimelerinde bir araya geliyordu.

Ve o, bütün bu insan kalabalığı içinde, Hegel hakkında aşılması mümkün olmayan bir kitap yazdıktan sonra aniden felsefeyi terk eden bir Rus felsefeciye hayrandı.

O, Rus felsefecinin başarısından çok terk edişini sever gibiydi ve kendisi dünyadan uzak bir köyde tek başına yaşıyordu.

‘Felsefeyle cinayet birbirine benzer’ diyerek.

Ve Kırar Göğsüne Bastırırken...

Hayatla aramızda kalın, yüksek ve dikenli bir duvar yükseliyor sanki, bulunduğumuz dar ve sıkışık alandan sıyrılıp hayatın duygularla ve düşüncelerle genişleyip, sonsuzluğa doğru açılan vadilerine yayılamıyoruz, bir duvarın dibinde her türlü duyguyu ve düşünceyi, içine sıkıştığımız alanın küçüklüğüne indirgeyerek, panik içinde birbirimizi çiğneyip duruyoruz.

Hayatla aramızdaki duvar ise sevgilerle örülüyor.

Vatan sevgisi, kadın sevgisi, namus sevgisi, dürüstlük sevgisi hayatla aramıza giriyor.

Sevdiğimiz her şeyi sevgiyle parçalayıp, o parçalardan duvarlar yapıyoruz.

Vatan sevgiyle parçalanıyor, kadınlar sevgiyle öldürülüyor, namus sevgiyle saldırganlığa dönüştürülüyor, dürüstlük sevgiyle bir sahtekârlık haline getiriliyor.

Hepimiz Aragon'un anlattığı insanlara benziyoruz.

"Aslında hiçbir şey kâr değil insana Ne gücü, ne zayıf yanlan, ne de yüreği gölgesi bir haç gölgesidir kollarını açsa Ve kırar göğsüne bastırırken sevdiği şeyi."

Sevdiğimiz her şeyi göğsümüze bastırırken kırıyoruz.

Vatanı seviyoruz ve sevgiyle bastırırken göğsümüze vatanı, onu parçalara ayırıyoruz; vatanseverler yapıyoruz parçalardan, hainler yapıyoruz, düşmanlar yapıyoruz, kuşkular ve korkular yapıyoruz, sevgimizle bir kezzaba dönüp delik deşik ediyoruz sevdiğimiz şeyi.

Göğsümüze bastırırken kırdığımız vatan sevgisinden hayatla aramıza duvarlar örüyoruz, özgür olamıyoruz, rahat olamıyoruz, düşüncelerimizi söyleyemiyoruz, kendi ülkemizde ferah fuhur dolaşamıyoruz, hayatın içine giremiyoruz bir türlü.

Kadınları seviyoruz ve sevgiyle parçalıyoruz onları, evlere kapatıyor, yasaklarla kuşatıyor, sokaklarda gezmelerine izin vermiyor, dövüyor, bıçaklıyor, öldürüyoruz; ne kendimiz yaşayabiliyor, ne kadınları yaşatıyoruz; kadınlara duyduğumuz parçalanmış sevgiler hayatın bize sunmaya hazır beklediği her türlü mutlulukla, zevkle, keyifle aramızda büyük bir duvar gibi yükseliyor.

Hele namus sevgimizle dürüstlük sevgimiz.

“Hani giydirilmiş erler bir başka yazgıya İşte o silahsız askerlere benzer hayatı Sabahları o yazgı için uyanmış olsalar da Tükenmiştirler ve kararsızdırlar akşamlan.”

Namusu seviyoruz ve sevgiyle aşağılık bir silaha çeviriyoruz namusu; kendi namusumuz değil bir başkasının namussuzluğu ilgilendiriyor bizi, kendimiz için değil başkasını suçlamak için istiyoruz onu, yaşamak namussuzluğun giriş kapısı oluyor bizim için, ‘namuslu olan keyifle yaşamaz’ deyip, hayatla aramıza dikiyoruz parça parça edilmiş namusu.

Dürüstlüğü seviyoruz ve sevgiyle bir sahtekârlığa çeviriyoruz dürüstlüğü, işimizi iyi yapmak değil dürüstlük bize göre, gerçekleri korkusuzca söylemek değil, tabuların altında ezilmemek için verilen bir mücadele değil, egemenlere karşı başını dik tutmak değil, dürüstlüğü bir yemek parasına, bir uçak biletine satılabilir bir zavallı, bir meta haline getirip, yemediğimiz her yemek, binmediğimiz her uçakla kendi dürüstlüğümüzü kanıtlayarak, kötü yaptığımız işleri, korkularımızı, ezilmişliklerimizi, boyun eğikliğimizi, parçalanmış dürüstlüklerden imal edilmiş sahtekârlıklarımızın arkasına saklıyoruz ve kırık dürüstlüklerden bir duvar yapıyoruz hayatla aramıza.

Ve kırıyoruz göğsümüze bastırırken sevdiğimiz her şeyi.

Ve kırdığımız sevgilerden duvarlar örüyoruz hayatla aramıza.

‘Sabahlan o yazgı için uyanmış olsak da, tükenmiş ve kararsız oluyoruz akşamları.’

Kararsız ve tükenmiş, paramparça ettiğimiz sevgilerle yaptığımız bir duvarın dibinde korkmuş atlar gibi birbirimize çarpıyoruz.

Bir türlü açılamıyoruz hayata.

Türkiye'nin Bütün Generalleri, Kışlalarınıza Dönün

Benim, en zengininde bile beyaz patiskalı bir köylülük kokusu bulunan Rumelili atalarımın bir sözü vardı. 'İtibarı taşırdı' derlerdi.

Bir misafir, saygı ve sevgiyle ağırlandığı bir evde kalış süresini günlerce, haftalarca, aylarca uzatıp bunu doğal hakkıymış gibi kullanmaya koyulduğunda, ev sahipleri önce kendi aralarında, sonra da misafirin duyacağı bir biçimde konuşmaya başlarlardı:

'İtibarı taşırdı.'

Saygıyı ve sevgiyi hak etmek ve 'muteber' biri olarak kalmak için itibarı taşırmamak, ne zaman gideceğini bilmek gerekirdi.

Ne zaman gideceğini sezmek 'saygıdeğerliğin' önemli bir ölçüsüydü. Bence şimdi de önemli bir ölçü bu.

Türkiye, bütün cumhuriyet tarihi boyunca, generallerin gizli ya da açık iktidarında yönetildi.

Geldiğimiz yer belli.

Yaşam standardı sıralamasında Yunanistan'dan altmış beş basamak aşağıdayız.

Avrupa'nın en fakir ülkesinden beş kez daha fakiriz.

Ve,bu fakirliğin içindeki gelir dağılımının bozukluğu açısından Tanzanya'nın bile altına düşmüş durumdayız.

Sizce bu övünülebilecek bir durum mu?

Hele bir de son 28 Şubat süreci bütün bunlara tüy dikti.

Bu süreçte, ‘laiklik’ kavramı neredeyse hırsızlıkla eşdeğer hale geldi.

Kendisine cumhurbaşkanlığına giden yolu açmak için ‘laikliği’ bir tank gibi kullanan bir general, herkesi korkutup sindirerek sustururken, o korkulu sessizlik içinde bazı bankalar da soyulup boşaltıldı.

Tarihimizin belki de en büyük hırsızlıkları o dönemde yaşandı.

Laiklik gibi çok değerli bir kavram, abartılı bir biçimde kullanıldığı için alay konusu oldu.

Generallerin imzaladığı belgelerle insanlara iftiralar atıldı.

Bütün bu yaşananlardan bu ülke ve generaller yaralar alarak çıktı.

Şimdi, bu ülkenin halkı yaralarını sarmak, Avrupa’yla bütünleşerek yeni bir hayata başlamak istiyor.

Yıllarca bu ülkenin aydınlarına kan kusturan, kendi halkının korkusu haline gelen MİT’in başkanı bile artık ‘ülkede bölücülük ve şeriat tehlikesi olmadığını’ söylüyor.

Buna karşılık, generaller bir rapor hazırlayıp ‘Süryanilerle Lazların bölücülük yapacağından’ söz ediyor.

Latinlerin bir sözünü çok severim: ‘ Zehiriyapan dozdur’ diyorlar.

Korkutucu olmaya çalışırken, abartı dozunu artırırsanız, korkutuculuktan kolaylıkla gülünçlüğe geçebilirsiniz.

Toplum, olgun bir davranışla, bu tuhaf raporu görmezlikten geldi.

Bu raporun toplum tarafından göz ardı edilmesinin yorumunu sağlıklı bir şekilde yapamadıklarını sandığım generaller son olarak yeni bir çıkışta daha bulundu.

Başbakan Avrupa’da ülkenin Avrupa üyeliğini görüşürken, bir açıklama yayınlayarak, ‘Avrupa’nın bizi böleceğini, Avrupalıların ölçülerini kabul etmediklerini’ söylediler.

Avrupa’ya karşı çıkmak için de ‘Kürtçe televizyonu’ bir sembol olarak kullanıyorlardı.

‘Herkes anadilinde yayın yapabilir’ diyen Avrupa’nın kriterlerine ‘Biz Kürtçe televizyona izin vermeyiz’ diye karşı çıkıyorlardı. Orada da durmuyorlar, Kürtçe televizyonun gerçekleşmesinden yana olanları PKK yanlısı olmakla suçluyorlardı.

Kurdukları düz mantıktan şu sonuç çıkıyordu: Avrupa’nın kriterlerini kabul eden, bunların uygulanmasını isteyenler PKK yanlısıdır.

Generaller Kürtlerle, dincilerle, solcularla, demokratlarla, aydınlarla olan anlaşmazlıklarının çemberini genişletiyorlardı.

Cumhurbaşkanını, başbakanı, Yargıtay başkanını, Anayasa Mahkemesi başkanını, MİT başkanını suçluyorlardı.

Halkın büyük bir kısmını, devletin zirvesini ve dünyanın neredeyse tümünü karşılarına alıyorlardı.

Ben askerliğin entelektüel bir meslek olduğuna inanırım.

Bütün büyük generaller, en az cesaretleri kadar, kendi mesleklerine getirdikleri değişikliklerle, düşüncelerle, gerçekleştirdikleri yeniliklerle ‘büyük’ sıfatını kazanmıştır; geleceği öngörmek, dünyanın nereye doğru gittiğini anlamak, rakiplerinin gücünü kestirmek kurmaylığın en önemli özelliklerindendir.

Bizim generallerin çoğu ise benim görebildiğim kadarıyla, ne dünyanın nereye gittiğini kestirebiliyor, ne de kendilerinin ve karşılarına aldıklarının gücünü hesap edebiliyor.

Generallerin halka, devletin zirvesine ve dünyaya karşı başlattıkları bu mücadeleden başarıyla çıkması mümkün değil.

Kendi silahını bile yapamayan fakir bir ülkenin tarihin akışını değiştirmeye gücü nasıl yetecek?

Yetmez.

İyi ki de yetmiyor.

Aksi takdirde bu hayat böyle devam eder giderdi bizim için.

Generaller başlatmak istedikleri bu mücadeleden galip çıkamaz ama böyle bir çatışma da herkese zarar verir.

Generallere şunu söylemek istiyorum: Bakın bu ülkenin bir geleneği var, bu halk ‘paşa’larını sevip saymaktan hoşlanır, niye bilmem ama gelenekleri böyledir.

Bırakın böyle kalsın.

Çok zorladınız, çok zorluyorsunuz.

Gereksiz hırçınlıklara kapılıyor, dozu ayarlayamıyor, kaybedeceğiniz bir mücadeleye giriyor, hem halkı hem de devletin sizden başka bütün öğelerini yok saymak istiyorsunuz.

Bunların doğru seçilmiş tavırlar olduğunu sanmıyorum.

İtibarı taşırmak iyi değildir.

Artık kışlalarınıza, gerçek mesleğinize dönün.

Bize etkin, güçlü, hareketli, küçük ama sağlam bir ordu yaratın; bu fakir halkın belini daha da büken savunma giderlerini azaltmanın yolunu arayın; kurmaylık yeteneklerinizi, dünyayı ve zamanın akışını iyi anladığınızı göstererek kanıtlayın.

Sokaklara, insanlara, onların isteklerine kulak verin.

Kendi halkınızı, kendi devletinizi yenemezsiniz.

Dünyayı ve zamanın gidişini değiştiremezsiniz.

İnsanlar sevgiyle ‘paşam’ demek istiyorsa, onların bu sevgisine olanak tanıyın.

Kışlalarınıza dönün.

Girdiğiniz bu yolun çıkışı yok çünkü.

Ve,kimse sizi çıkmaz sokaklarda görmek istemiyor.

Bir Şarkı Söylerdim

‘Ben öldüğümde’ diye başlayan cümleleri hepimiz duymuşuzdur, dinler geçeriz, böyle cümleler ancak onu söyleyen öldüğünde bir mana kazanır çünkü.

Geçen akşam Ahmet Kaya’nın o asi yüzü televizyonun ekranında belirdiğinde, ‘Ben öldüğümde,’ diyordu, ‘kimse arkamdan memleketini sevmiyordu demesin, ben bu memleketi Ardahan’dan Edirne’ye kadar severim.’

Ölmüş bir adam konuşuyordu karşımda.

‘Ben öldüğümde...’ diyordu.

‘Ben öldüğümde kimse memleketini sevmiyordu demesin.’

Öldüğü günün akşamında hiç büyümeyen şişman ve öfkeli çocuk yüzüyle karşıma çıkan adamın, şarkılarını dinleyen milyonlarca insana vasiyeti bu acıklı cümleydi: ‘Memleketimi sevmediğimi söylemeyin.’

Bu memleketin şarkılarını söyleyen bir insan niye arkasından, ‘memleketini sevmiyordu’ deneceğinden kuşkulanıyordu ki...

Bir gece mikrofonu alıp, ‘Ben Kürtçe şarkı söyleyeceğim,’ demiş, bu masum cümle yüzünden ‘hain’ ilan edilip sürgüne yollanmış, hakaretlere uğramış ve genç yaşında ölmüştü.

Onu ölüme götüren yolun ilk taşı o cümleyle konmuştu: ‘Kürtçe şarkı söyleyeceğim.’

Kürtçe bile bilmiyordu ama öfkeliydi, çocuksuydu, hesapsızdı.

Besteler yapmayı, şarkılar söylemeyi, içmeyi, dostlarıyla sohbet etmeyi, çocuklara tanınan sevimli bir özgürlüğün içinde aldırmazca konuşmayı

seviyordu, ‘Ben berbere gitmem, gidenden de hoşlanmam,’ bile diyebiliyordu.

Sanatla uğraşanların çoğu gibi kocaman bir çocuktu işte ve bu ülkede yaşayan çoğu insan gibi çocukluğundan ve gençliğinden yaralar taşıyordu içinde, onu zaman zaman bütün topluma meydan okumaya kadar götüren acılı yaralar.

Coşmuş, ‘Kürtçe şarkı söyleyeceğim,’ demişti.

Bunu söyledi diye onu sürgünlere yolladık.

‘Yağmurlarını bile tanımadığı’ şehirlerin sokaklarında yapayalnız dolaşmaya mahkûm ettik.

Tanıdığı bir yüzle karşılaşmadığı, bildik bir kokuyu duymadığı yabancı sokaklarda dolaştı.

Aylarca yalnızlığının içinde savrulup durdu.

Şarkılarını sevenlerin sevgisine alışmıştı, sevgisiz kaldı.

O sevgiyi aradı.

Her seferinde biraz daha öfkelenip her seferinde onu sevdiği topraklardan biraz daha kopartan konuşmalar yaptı.

İnsanlar onun coşkulu bir şarkıcı olduğunu unutmuş, sanki politik bir lidermiş gibi söylediği her kelimenin altını çizerek ona başka bir kimlik giydirmeye koyulmuşlardı.

‘Kürtçe şarkı söyleyeceğim’ cümlesiyle başlayan macera gittikçe daha keskin bir hale gelmişti.

Yüzlerce şarkı söylemiş, milyonlarca insan tarafından dinlenmiş, bu ülkenin insanlarına sesiyle acılar ve sevinçler bağışlamış biri ‘Kürtçe şarkı söylemek’ istediği için ‘hain’ olmuştu; yaptığı her harekette, söylediği her

sözde, attığı her adımda onun ‘hainliğini’ kanıtlayan yeni izler bulmak için peşine düşmüşlerdi.

O, geri dönüşü olmayan bir yola itildiğini görüyor, öfkesinden o yolda daha hızlı koşuyordu.

Her seferinde biraz daha hızlı, biraz daha hızlı.

Her seferinde doğduğu topraklardan biraz daha kopartıldığını hissederek.

Her seferinde biraz daha yaralı ve biraz daha yalnız.

Öfkeli konuşmalar ve şarkıların ardından yağmurları bile yabancı sokaklarda yaşanan hüzünlü yürüyüşler geliyordu.

Evini özlüyordu.

Memleketini özlüyordu.

Özlediği yerlere dönemeyeceğini anlıyordu.

Acıyla anlıyordu bunu.

Kırk yaşını daha yeni aşmıştı ve ‘içkisini bile sevmediği’ bir diyarda hoşlanmadığı bir hayat kurmaya mahkûm edilmişti.

‘Evimi özledim,’ diyordu. ‘Balkonumda bacağı kırık mangalımı yakıp dostlarımla rakı içmeyi özledim.’

Ama ona evine dönmek yasaktı.

‘Kürtçe şarkı söylemek istiyorum,’ demişti çünkü.

Sonra o dönüş yolunu biraz daha kesecek duraklarda aramıştı sevgiyi, öfkeyle aramıştı.

Biraz daha güçlü, biraz daha kendine güvenen bir toplumun çocuğu olsaydı, onun o sert konuşmalarında, yumruğunu havaya kaldırarak söylediği şarkılarda açıkça hissedilen o çocuksu yalnızlığı ve kızgınlığı o toplum görür ve onu yeniden koynuna alırdı.

Ama onun içinde doğduğu toplum o kadar güvenli ve güçlü değildi.

Kelimelerden ve şarkılardan korkan insanların yaşadığı topraklarda doğmuştu.

O, insanlara şarkılar, acılar, sevinçler bağışlamıştı ama o insanlar şimdi onu affetmiyorlardı.

O, ‘Kürtçe şarkı söyleyeceğim,’ demişti.

Ve,sürgünlere gönderilmişti.

Ülkesinin yöneticileri onu hain ilan ederken, o da kendisini bir zamanlar sevmiş olanların, dinleyicilerinin, dostlarının, toprakdaşlarının ihanetine uğradığını düşünüyordu herhalde.

Gidip politik toplantılara katılıyordu.

Yumruğunu havaya kaldırarak şarkılar söylüyordu.

Her sözüyle dönüş yolunu biraz daha kestiği halde, öfkesine sahip olamıyordu.

O, bir şarkıcıydı.

Çocuksuydu.

Öfkeliydi.

Yaralıydı.

Ve,hayatının son döneminde yağmurlarını tanımadığı şehirlerde yalnızdı.

Dilini bilmediği bir şehirde, karısının ve kızının kolları arasında öldü.

Çabucak öldü.

Bir çocuk gibi öldü.

Daha önce sürgünde ölenler gibi yalnızlığıyla parçalanarak öldü.

Tanımadığı bir ülkenin topraklarına gömüldü.

Kürtçe bir şarkı söylemek istediğini söylediği için terk edilmiş olarak öldü.

Kürtçe bile bilmiyordu.

Artık bacağı kırık mangalını yakamayacak, dostlarıyla rakı içemeyecek, doğduğu toprakları bir daha göremeyecek.

Bir daha şarkı söyleyemeyecek.

Onun Kürtçe şarkı söylemesi gibi bir tehlike kalmadı.

Ah keşke şarkı söyleyebilseydim.

Kürtçe bir şarkı söylerdim onun için.

Yalnızlık üzerine bir şarkı, ölüm üzerine bir şarkı.

‘Şarkı söyleyen çocukları sevin’ diye bir şarkı.

‘Ben öldüğümde kimse memleketimi sevmediğimi söylemesin’ diye vasiyet eden birini anlatan bir şarkı.

Kürtçe bir şarkı söylerdim onun için.

Eğer şarkı söylemeyi bilseydim.

O, şarkı söylemeyi biliyordu.

Ama benim söyleyemediğim şarkıyı o da söyleyemedi.

Yağmurlarını tanımadığı bir şehirde yalnız, öfkeli ve mahzun öldü.

Söylenmeyen ve söylenmeyi bekleyen bir şarkı kaldı.

Belki bir gün, o şarkı söylendiğinde, belki o da bizi affeder.

Sığırcıklar ve Atmacalar

Sığırcıkları, ışıltılı siyah tüyleri, beyaz benekleri, kırmızı gagalan olan, el kadar küçük kuşları bilir misiniz, bilirsiniz büyük ihtimalle, her tarafta görmüşsünüzdür, kalabalıklar halinde gezinip yerlerde bir şeyler gagalarlar sürekli.

Kendi halinde, küçük, güçsüz kuşlardır onlar.

Hayvanlar âleminde kimsenin elinden yiyeceğini alacak kadar kuvvetli olmadıkları gibi, hep bir saldırıya av olabilecek kadar da ufaktırlar.

Her an keskin pençeli bir yırtıcıya ya da saldırgan bir büyük kuşa yem olabilirler.

Dövüşmek için hiçbir silah vermemiştir doğa onlara.

Ürkek ürkek dolaşıp orada burada rastladıkları ekmek kırıntılarını, buğday kabuklarını gagalarlar.

En çok da atmacalardan korkarlar.

Sığırcıkları avlar çünkü atmacalar.

Güçlü kanatları, sivri gagalarıyla aniden pikeye geçip sığırcıklardan birini kapabilirler.

Çaresiz gözükür zavallı sığırcıklar atmacaların karşısında.

Ama doğa şakacıdır ve hiç kimse, sığırcıklar bile o kadar çaresiz değildir.

Hep yerlerde dolaşıp tık, tık, tık bir şeyler gagalayan o küçük kuşlar, bir atmaca gördüklerinde, birden sürü halinde havalanırlar.

Yüzlerce, binlerce sığırcık gökyüzüne yükselir. Yükselirler, yükselirler, yükselirler. Atmacanın yakınına geldiklerinde, birden bir koza gibi sarıverirler atmacanın etrafını, atmaca bir tüy kalabalığından başka bir şey göremez. Körleşir.

Kendisini sıkıştıran sığırcık kalabalığının arasında hava alamaz.

Sığırcıklar, ortalarına aldıkları atmacayla birlikte, döne döne hızla yere doğru uçmaya başlarlar. Yere yaklaştıkları sırada aniden açılıverirler. Tüylü bir kozanın içinde dönüp durmaktan şaşkınlaşan atmaca, çevresini saran sığırcıklar açılıverince sakat bir kör gibi çaresiz kalır havada. Kanatlarını bile çırpamaz.

Ve,kendini toparlayamadan bir taş gibi bütün ağırlığıyla yere çarpar.

Tek tek her sığırcığı avlayabilecek kadar güçlü olan atmaca, sığırcıkların bu ortak saldırısından hiçbir zaman kurtulamaz, sığırcıkları avlamaya giderken kendisi bir av olur.

Doğa, zavallı güçsüzlere, saldırgan güçlüler karşısında böyle şanslar da tanır. Siz sığırcıkları bilir misiniz? Şu ışıltılı kara tüyleri, siyah benekleri, kırmızı gagalan olan, el kadar küçük kuşları.

Milyonlarca vardır onlardan yeryüzünde. Yerlerde dolaşır, tık, tık, tık bir şeyler gagalarlar.

Ekmek kırıntılarını, buğday kabuklarını, arpa tanelerini.

Onlar yiyeceklerini gökyüzünde arayacak kadar güçlü değildirler.

Atmacaların, şahinlerin, kartalların arasında uçamazlar.

Hep ürker, hep korkar, hep saklanırlar.

Çok kurban verirler aralarından.

Sonra birden, kendilerini avlamaya gelen bir atmaca gördüklerinde havalanırlar, yüzlerce, binlerce kanat açılır gökyüzüne, bulutlar siyaha keser.

Sararlar kendilerini avlamaya gelen atmacanın çevresini.

Onu döndüre döndüre getirip bir sapan taşı gibi fırlatırlar yere.

Siz sığırcıkları bilir misiniz?

Hani şu siyah tüylü, küçük, güçsüz kuşları.

Hani şu milyonlarcası yerlerde dolaşanları.

Hani şu atmacaları yere çalanları.

Siz sığırcıkları bilir misiniz...

Ziyaret

Bazen ölüleri ziyaret ederim.

Bunu niye yaptığımı tam bilmiyorum aslında; o mermer lahitlerin altında kaybolup gidenlerin birilerine ihtiyaç duyduklarına inanmam ama gene de teselli bekleyen bir ruhun oralarda dolaşabileceğini düşünmekten hoşlanan bir yanım var sanırım. Bu tuhaf çelişkinin patikasından, bu çelişkiden pek de rahatsız olmadan, yürür giderim yanlarına arada bir.

Geçenlerde, yağmurlu bir pazar sabahında Paris'in henüz uyanmamış caddelerinden geçip tek başıma Pantheon'a gittim.

Doğumu mu yoksa ölümü mü anlatıyor tam kavrayamadığım bebek çığlıklarının arasına katıldığı garip bir müziğin çaldığı, duvarlarında tarihi resimlerin olduğu, ortasında, dünyanın döndüğünü kanıtlayan ünlü Foucault'nun sarkacının bulunduğu büyük kubbeli, iri sütunlu salonda dolaşıp, bir keşif uçuşunda uçağıyla birlikte vurulup kaybolan Saint-Exupery'ninanısına ayrılmış köşeye, Apollinaire'in , Paul Nizan'ın elyazmalarına, vatanları için ölmüş Fransız yazarların bronz harflerle kazınmış isimlerine bakıp lahitlerin bulunduğu bölüme inen merdivenlere yürüdüm.

Kül rengiyle grinin karıştığı dar merdivenlerden indikçe, yanık kemik kokusuyla eskimiş kâğıt kokusuna benzer bir kokunun ağırlaştığını hissediyordum.

Voltaire'leRousseau'nun yüz yüze duran iri lahitleri karşılıyordu gelenleri.

Onların arasından geçtikten sonra iki kola ayrılarak uzanan koridorlardaki sıra sıra odalarda yan yana yatanları ziyaret ediyordunuz.

Koridorların bitiminde Exupery için ayrı bir bölüm yapılmış, Küçük Prens'in dünyanın bütün dillerindeki baskılarından birer tane konmuştu.

Orada yatan herkesin etkileyici bir hikâyesi vardı elbet.

Ama benim en çok ilgimi çeken Victor Hugo'yla aynı odada yatan Emile Zola oldu.

Neden, Racine'i , Balzac'ı , Flaubert'i , Proust'u , Baudelaire'i ve daha nicelerini çıkaran Fransız edebiyatının temsilcileri arasından Zola seçilmişti Hugo'ya oda arkadaşı olarak?

Zola, daha yüz yıl önce, sanatçıların o ürkütücü sezgisiyle 'kalıtımın' insan kişiliği üzerindeki önemli etkisine inanmış, romanlarında bunu işlemiş, 'natüralizmin' öncülüğünü yapmış, sağlığında Fransa'nın en çok okunan yazarı olmuş, döneminin bütün entelektüel tartışmalarında tavrını kesin bir biçimde belirleyerek yerini almıştı ama insan gene de 'niye' diye sormaktan kendini alamıyordu.

Sanırım cevap, bu iki yazarın odasının kapısının önüne konmuş büyük panodaki iri harflerle yazılmış yazıdaydı.

Zola'nınunutulmaz 'Suçluyorum' başlıklı yazısını koymuşlardı oraya.

Fransız yakın tarihinin en önemli olaylarından birinde, Zola'nın gerçeği dile getirmek için yazdığı yazıydı bu.

Fransız ordusunda subay olan Yahudi asıllı Yüzbaşı Dreyfus , Alman devleti adına casusluk yapmakla suçlanarak tutuklanmış, yargılanarak on iki yıla mahkûm olmuştu.

Ancak, olayda insanların ilgisini çeken bazı gariplikler vardı.

Askeri istihbarat teşkilatından bir subay olayı incelemeye başlamış ve asıl suçlunun Dreyfus değil başka bir istihbarat subayı olduğunu ortaya çıkarmıştı.

Ama,gerçek suçlu değil, suçluyu ortaya çıkaran subay tutuklanmıştı bu sefer de.

Fransa ikiye ayrılmıştı.

Dreyfus'usavunanlar ve Dreyfus'u suçlayanlar.

Dreyfus'unsuçlanmasının temel nedenlerinden biri Yahudi asıllı olmasıydı.

Ve, Dreyfus'usavunmaya çalışanlar, 'Fransız ordusunu küçük düşürmeye çalışmakla, Fransız devletinin düşmanı olmakla' suçlanıyordu.

Zola, Aurora gazetesinin birinci sayfasında 'Suçluyorum' başlıklı yazısını yazarak, kaynatılan cadı kazanlarına savaş açıp Dreyfus'u savundu.

Yazı, Fransızları ve bütün dünyayı etkiledi.

Devletin gücü ve haksızlığıyla ezilen Yahudi yüzbaşıyı savunan Zola mahkemeye verildi ve hapse mahkûm edildi.

Yazar, bir süre İngiltere'ye kaçıp orada yaşamak zorunda kaldı.

Sonra gerçek ortaya çıktı.

Dreyfussuçsuzdu.

Üstelik,devletin ve ordunun içindeki bazı yetkililer başından beri onun suçsuz olduğunu biliyor ama bu gerçeği saklıyorlardı; gerçeği söylemenin orduyu ve devleti kötü duruma düşüreceğini düşünüyorlardı.

Dreyfusyeniden yargılandı, beraat etti ve orduya döndü.

Zolada Fransa'ya geldi.

Olaydan birkaç yıl sonra, evinin bacası tıkandığı için bir gece uykusunda zehirlenerek öldü.

Bacasının 'bilinmeyen ellerce' tıkandığı, Zola'nın öldürüldüğü söylendi; bu iddia hiçbir zaman kanıtlanamadı ama bu kuşku da hiçbir zaman yok

olmadı.

‘Devletin günlük çıkarlarıyla,’ sonsuza dek varlığını sürdürecek ‘gerçek’ arasında bir seçim yapmak zorunda kaldığında, gerçeği seçen, bu gerçeği haykıran Zola , öldüğünde Fransız devleti ve halkı tarafından Pantheon’a , Victor Hugo’nun yanına konuldu.

Dreyfusskandalı sırasında ‘devleti ve orduyu’ savunanlardan, gerçeği dile getirmekten sakınanlardan hiçbiri yok bugün Pantheon’da .

Orada, Zola yatıyor.

Odasının kapısında da ünlü yazısı duruyor.

Herhalde o günlerde, Zola’yı da suçlayan, ‘devletin çıkarlarının savunulması gerektiğini’ söyleyen çok yazı yazılmıştır, ‘devlet adaletten daha önemlidir’ diyen çok yazı böceği dolaşmıştır gazetelerin sayfalarında; o yazıların hiçbirine hiçbir yerde rastlamadım.

Fransız çocuklan bugün o yazıları değil, Zola’nın yazısını okuyorlar.

Pantheon’dançıktığımda yağmur hızlanmıştı.

Sokaklar hâlâ boştu.

Bazen ölüleri ziyaret ederim.

Taş lahitlerin yanında, teselli bekleyen bir ruhun dolaşabileceğini düşünürüm.

Ama kimi zaman da, oralarda gezinen bir ruh değil de o lahitlerin altında yatan ölüleri ziyaret edenler bir teselli buluyor bu ziyaretten.

Ölüler, kendilerini dinleyenlere, ümit verici hikâyeler anlatıyor.

Beyaz Frezyalarve Maria

Beyaz frezyalar açmış, küçük gelinler gibi duruyorlar vazolarının içinde. Yanlarında, bana nedense otuzlu yılların, kâhküllü , rastıklı, tombul Rum aşüftelerini hatırlatan, kenarları lacivert sürmeli kırmızı, mor, eflatun anemonlar.

Yakında, acı yeşil yapraklarının arasında menekşeler gelecek.

Bir de mucize olmuş, ilkyazda açması gereken san mimozalar kış ortasında çıkıp gelmişler bir yerlerden.

Uzun saplı güllerin, edalı lilyumların , oynak şebboyların, katmerli sümbüllerin, babayani kasımpatıların arasında frezyaları görünce sevindim birden.

‘ Aaa, frezyalar açmış.’

Bir cinayetler çağının ortasında, elimizde ne varsa öleceğine, yeni hiçbir şeyin hayatımıza katılmayacağına içten içe inanmışım sanki, o masum görünüşlü beyaz çiçeklerle hayatın kıpırdadığını, çiçeklerin açtığını ve hep açacağını, küçük sevinçlerin kuytularda bizi beklediğini yeniden fark ettim.

Ateşli bir hastalıktan uyanır gibi mutlu ve yorgun baktım frezyalara . Şebboylardan aldım, mimozalardan aldım, frezyalardan aldım, sarı güllerden, sümbüllerden aldım.

Evdeki bütün vazoları çiçeklerle donattım ama çiçeklerin hak ettiği bir yumuşaklıkla yapmadım bunu, tam aksine, silahlanan, cephanesini yenileyen, kendine sığınak kazan, savaşa hazırlanan bir asker gibi koydum çiçekleri vazolara, beni korumaları için yerleştirdim onları çevreme.

Üstümüze üstümüze gelen bir şiddet dalgasına karşı bir savunma hattı gibi dizdim çiçekleri.

Ölüme doğru uzanan bir uzun yürüyüşte, hayatın yolunu gösteren bir işaret gibiydi o çiçekler, çoktan unutulmuş bir menzilin habercisiydiler.

‘Hayat var,’ diyorlardı, ‘size ondan haberler getirdik.’

Belki de mimozalar bana gençliğimden bir şeyler anımsattıklarından, diplerde saklı kalmış bir Mana Faranduri kasedi bulup çıkardım; onun hem hüzünlü hem coşkulu, hem acılı hem isyankâr, hem masum hem işveli dolgun sesi, çiçek kokularına karışıp hayatın mevzilerini pekiştirdi.

Eski 1 Mayısları, mitingleri, toplantıları, kızıl flamaları hatırlatan devrim marşlarıyla aşk şarkıları, şebboyların, mimozaların, sümbüllerin, frezyaların rengârenk çiçeklerine dokunarak doluverdi evin içine.

Açlar için, hapishanelere atılan çocuklar için, kocalarını kaybeden kadınlar için mücadele etmeyi, mücadele gücünü kırbaçlayacak aşklar yaşamayı, çiçekleri koklamayı bir daha, bir daha, bir daha öğrendim o iriyarı kadının sesinden.

‘Hayır’ diye ayaklanan milyonları gördüm.

Öpüşenleri, sevişenleri gördüm.

Acıyı ve dayanma gücünü gördüm.

Sevinci gördüm.

Rus steplerinde ‘haydi yoldaşlar’ diye bağıran mujikleri, Yunan makilerindeki kalın kaşlı çetecileri, İspanyol dağlarındaki Cumhuriyetçileri, Kaliforniya’nın portakal bahçelerindeki grevci işçileri, ayaklanan Fransız madencilerini, Şolohov’u , Kazancakis’i , Malraux’yu , Steinbeck’i , Zola’yı gördüm.

Frezyaları, şebboyları, mimozaları, sümbülleri kokladım.

Bernard Shaw’un, tabanca kılıfına çikolata koyan güngörmüş yaşlı askeri gibi fişekliğime çiçekleri, sarkılan, kitapları, anıları yerleştirdim.

Hayat için verilen savaşta benim fişekliğimdeki çiçeklerin, onların mermilerinden daha etkili olduğunu bilerek, beceriksiz sesimle Maria’nın

şarkılarına eşlik edip vahşetten örselenen bedenimi doğrulttum.

Ve,korkması gerekenleri en çok korkutacak cümlemi haykırdım:

‘Biliyor musunuz, beyaz frezyalar açmış.’

Bütün Cümleler Yeniden Yazılmalı

İçine girip saklanacağımız hiçbir ezberlenmiş cümle, hiçbir denenmiş klişe kalmadı, bütün cümleler yeniden yazılmalı şimdi.

İnsanlık tarihinin en büyük dönemeçlerinden birini yaşadığımız bu dönemde, gelecek bizi karanlığıyla değil ışıklarıyla korkutuyor, her şeyin aydınlık ve açık olacağı bir dünyada kendimize yalanlardan, eskimiş ve manasızlaşmış düşmanlıklardan, yersiz böbürlenmelerden yaptığımız mevziler artık bizi korumuyor.

Kendi kendimizle karşı karşıyayız.

Hiçbir düşman kendi gerçeğimiz kadar ürkütücü değil bizim için.

Belki de o yüzden düşmanlarımıza değil ama düşmanlıklarımıza sığınıyoruz.

Herkes kendini, ‘neye ve kime düşman olduğunu’ söyleyerek tarif etmeye çalışıyor.

Olmayan kimliklerimizi, düşmanlarımızla oluşturmaya çabalıyoruz.

İnsafsız tarih, bütün düşmanların da yerini değiştiriyor, korkuyla çırpınan zavallı bir kör gibi artık yerlerinde olmayan düşmanlara ateş etmeye uğraşıyoruz.

Işık eskitiyor bizi.

Ezberlenmiş cümlelerimizi eskitiyor.

Klişelerimizi eskitiyor.

Mevzilerimizde huzursuzuz.

Sorular çarpıyor yüzümüze.

Eğer düşmanlarımız olmazsa biz de olmaz mıyız, ancak düşmanlıklarımız kadar mı varız biz yeryüzünde?

Kartvizitimizde yalnızca dinimiz, ırkımız ve düşmanlarımız mı yazılı?

Kendimize ait, kendi yaptığımız ne var?

Hayallerimiz yalnızca olmayan düşmanlarımızı alt etmeye mi yönelik, düşmanları kaybettiğimizde hayallerimizi de mi kaybedeceğiz?

Alışkın olduğumuz karanlıklardan alıp bizi içine çektikleri bu ışık eski pusulalarımızı mı bozuyor, bu ışıkta yolumuzu bulabilmek için akla ve cesarete ihtiyacımız olduğunu anlamak, aslında aklımızın ve cesaretimizin de yetersizliğini mi gösteriyor bize?

Ezberlenmiş cümlelerimize, klişelerimize, artık var olmayan düşmanlıklarımıza onun için mi sarılıyoruz böyle?

Kim kendisini, neye düşman olduğunu söylemeden tarif edecek, kim kendini yalnızca düşünceleriyle, yaptıklarıyla, yapmak istedikleriyle, amaçları ve hayalleriyle anlatabilecek?

İçine saklanacak hiçbir eski cümle kalmadı, bütün cümleleri yeniden yazmak, bütün haritaları yeniden çizmek gerekiyor.

Işık üstümüze üstümüze geliyor.

Ve biz ışıkta kaybediyoruz yolumuzu.

Işık bizi körleştiriyor.

Bize yolumuzu gösterecek düşmanlarımız nerede, hani nerede yıllarca değerli anlamlar taşıyan o eski cümleler, mevzilerimiz niye yıkıldı, ne oldu mağaralarımıza?

Hep karanlığı anlatıyor sözlerimiz ama şimdi ışığı anlatmanın zamanı, hep düşmanları seçiyor gözlerimiz ama şimdi dostları görmenin zamanı, hep geçmişe dönmek istiyoruz ama şimdi ileriye gitmenin zamanı.

Işığın, dostluğun, geleceğin bize bu kadar yabancı olduğunu görmek gizlice yaralıyor bizi ve bir kere daha düşman olmaya çalışıyoruz eskiden düşman olduklarımıza.

Işıktan bir çağ açılıyor önümüze ve biz eskimiş cümlelerle, yıpranmış klişelerle, bitmiş düşmanlıklarla o bildik mevzilerimizi yeniden yapmaya çabalıyoruz.

Eski cümlelerimiz, klişelerimiz ve düşmanlarımız olmazsa biz de olmazmışız gibi geliyor bize.

Akılla ve cesaretle yeni haritalar çizmekte zorlanıyoruz.

Kendimizi, düşmanlarımızı söylemeden tarif edemiyoruz.

Ama artık eski siperler bizi yeni ışıklardan korumuyor.

Kendimizi, düşüncelerimizle, yaptıklarımızla, yapmak istediklerimizle anlatmak zorundayız kendimize; kendimizi bir kere daha en baştan tanımalı, kendimizi bir de ışıkların altında görmeliyiz.

Sığınacaksak akla ve cesarete sığınmak ve bütün cümleleri yeniden yazmalıyız.

Işıktan bir çağ açılıyor çünkü.

Şimdi yeni cümleler bulmanın zamanı.

Sarıkamış’tan Akdeniz’e

Allahu EkberDağları, 1941 Kasım’ının sonlarında eteklerinden zirvesine kadar tam doksan bin donmuş insanın cesediyle kaplanmıştı, taştan çok ölü insan vardı; kimisi bir kayaya yaslanmış, kimisi yüzükoyun kara kapanmış, kimisi biraz uyumak için çıktığı bir ağacın dibine ölü düşmüş, kimisi ısınabilmek için arkadaşlarıyla sarılıp öyle kalmıştı; ayaklarında çizme, sırtlarında kaput, ellerinde bir kıl eldiven yoktu, saçları sakallan buzdan dikenler gibi fışkırmıştı, çoğunun vücudunda yumuşak, kırmızı lekeler görünüyordu, tifüs lekeleriydi onlar, vücutlarını, onlar ölmeden önce bitler yiyip bitirmişti; bomboş ölü gözleri donmuş kirpikleri arasında öyle açık kalmıştı; çoğunluğu yirmili yaşlarındaydı, aralarında otuzu bulmuş olanı yok denecek kadar azdı.

Düşmanı görmeden, düşmana bir kurşun bile atamadan, eksi otuz derecede, kasıklarına kadar gelen karların içinde, açlıktan ve vücutlarında sürüler halinde dolaşan bitlerden kırılarak donup gitmişlerdi.

Onları sevenler vardı, dönüşlerini bekleyenler.

Onları doğuran kadınlar ve onların çocuklarını doğurmayı bekleyen kadınlar vardı. Hiçbiri çocuklarının, sevgililerinin, kocalarının, yavuklularının niye öldüğünü öğrenemedi, onlara sevdiklerinin ‘şehit’ olduğu söylendi yalnızca, vatanları ve topraklan için ölmüşlerdi, onlara öyle dendi.

Bu insafsız bir yalandı.

Onlar, vatanları için ölmemişlerdi.

Onlar, askerlik tarihinin en yeteneksiz, en zekâsız, ihtirası aklının ötesinde bir generalinin hırsının ve mesleğine ihanetinin kurbanı olmuşlar, koca imparatorluğu gözü pekliğiyle ele geçirmiş cesur bir serdengeçtinin tarihe bir ‘cengâver’ olarak geçmek için oynadığı korkunç kumarda pey sürülüp kaybedilmişlerdi.

Doksan bin insanı Allahu Ekber Dağları’nda öldüren Enver Paşa, ardında bıraktığı ölüleri unutup İstanbul’a döndü ve yaşanan Sarıkamış faciasıyla ilgili her türlü yayını, hatta konuşmayı yasakladı, kimse askerlik tarihinin en büyük felaketlerinden biri hakkında konuşmadı, kimse Enver Paşa’ya hesap soramadı.

O insanların adı şehit defterine yazıldı ve Enver Paşa yeni insanları yeni savaşlarda öldürmeye devam etti.

Herhangi bir ülkede böyle bir felakete neden olan komutan görevinden derhal azledilir, hatta askeri mahkemede yargılanırdı.

Bu olmadı.

Çünkü Enver Paşa, yalnızca bir general değildi, o, siyasi iktidarı ele geçirmiş bir generaldi, doksan bin ölünün hesabını hiçbir zaman vermedi.

Allahu EkberDağları’ndaki ölüm sessizliği bugün bile sürer bu ülkede, Birinci Dünya Savaşı’ndaki bütün çatışmalarla ilgili belge bulabilirsiniz ama Sarıkamış faciasıyla ilgili resmi belgeleri bulmak hâlâ çok zordur.

Sarıkamış’ın ölümcül gölgesi bu ülkenin üstünden hiç kalkmadı.

Siyasi iktidarı ele geçiren generallerin askeri yetenekleri hiç sorgulanmadı, yapılan hatalar hiç halkın huzurunda konuşulamadı.

Bu ülkeyle ilgili askeri gerçekler bütün dünya tarafından bilindiği halde, bu ülkede yaşayanlar tarafından bilinemedi.

En kutsal savaşımız olarak kabul edilen İstiklal Savaşı’yla ilgili gerçekleri bile tam öğrenemedik; bugün hâlâ Anadolu’ya çıkan Yunan askerlerinin sayısı hakkında net bir bilgiye sahip olamayız, Yunanlılar Anadolu’ya kaç gemiyle kaç asker taşıdılar, o Yunan askerlerinin kaçı savaşta öldü, ölenlerin mezarları nerededir bilemeyiz, bunları merak etmek bile neredeyse yasaktır, ihanetin kenarında gezinmek anlamına gelir.

Ama birileri askeri gerçekleri kendi halkından saklamaya başlar ve bu geleneğin önü kesilmezse, facialarn ve ölülerin sayısı da artar.

Biz Kıbrıs savaşında kendi uçaklarımızla kendi gemimizi Akdeniz'de batırdığımızı bile ancak bu olaydan on beş yıl sonra öğrenebildik, bütün dünyanın haberdar olduğu bu gerçek Türk halkından saklandı.

Kocatepe muhribini batırmamızdan sonra The Associated Press haber ajansının teleksinden gazetelerin haber kutularına düşen yorumlar, Amerikalı generallerin onur kırıcı açıklamaları da halka duyurulmada; bir Amerikalı generalin, 'Biz Türklere bombalamayı öğretmişiz ama nereyi bombalayacaklarını öğretememişiz,' dediğini, bir başka Amerikalı generalin, 'Ben Rus genelkurmayı olsaydım, Türklerin nasıl savaştığını gördükten sonra Türk sınırındaki askerlerimizin sayısını yarı yarıya azaltırdım' diye savaş yeteneğimizi küçümsediğini hiç bilemedik.

Şimdi öğreniyoruz ki, kendi gemimiz o zamanki Amerikalı dışişleri bakanının uzun boylu sevgilisi uykudan uyandırılmasına sinirlendiği için batmış; bizim başbakan Amerikan dışişleri bakanını arayıp Akdeniz'de bir Yunan gemisi olduğunu ve onu batıracağımızı bildirmiş, Amerikalı bakan o geminin Türk gemisi olduğunu söylemiş ama bizim başbakanı inandıramamış, bakanın sevgilisi de 'Aman kapat telefonu, batırırsa batırsın senin gemin değil ya,' demiş ve kendi gemimizi batırmışız.

Kendi gemimizin nerede bulunduğunu bilen biri çıkmamış koca askeriyede, kimse 'yahu bizim Kocatepe muhribi nerede' demeyi akıl etmemiş.

Ve,bu millet, bu korkunç hatanın hesabını da sormamış.

On yıl arayla iki darbe yapacak kadar iç siyasete dalan generaller, kendi gemilerinin yerini belirleyecek bir yeteneği geliştirmek için çaba sarf etmemişler, içeride iktidarı ele geçirmek yetmiş onlara.

Tarihte her zaman olduğu gibi siyasete bulaşan ordu, askeri yeteneklerini kaybetmiş, kendi gemisini batıracak durumlara düşmüş.

Hiçbir askeri başarısızlığın hesabı sorulmadığı için de, bir başarısızlıktan korkan kimse kalmamış.

Bugün bile bu konular hâlâ tartışılmaz, konuşulmaz.

Siyasi iktidarla asker süngüsü birbirinden koparılıp ayrılamadığından bu konular tabu sayılır, o yüzden de hatalar devam eder.

Ben Atatürkçü değilim, hiçbir zaman da olmadım, Mustafa Kemal'in ülkeyi yönetme biçimine ciddi itirazlarım olduğu gibi, bu ülkenin geleceğini belirlemek için aramızdan altmış yıl önce ayrılan birinin fikirlerini hiç tartışmasız kabullenmek de bana ciddi bir zihinsel tembellik olarak gözükür.

Ama Mustafa Kemal'in, o zamanlar rakibi olan Enver Paşa'yı safdışı etmek için de olsa savunduğu bir görüşe bugün de katılırım. Mustafa Kemal, İsmet Paşa'yla birlikte yıllarca aynı görüşü savunmuştu:

— Askeri siyasetten çekin.

Bence söylediği en doğru sözlerden biriydi bu.

Ne yazık ki Atatürkçülerin tekrarlamaktan en çok korktuğu söz de budur.

Bu söze sahip çıkacak kimse bulunmadığından da ölümün gölgesi Sarıkamış'tan Akdeniz'e uzar gider.

Bu Kimin Hayatı?

Büyük bir yolculuk değil hayat denen macera buralarda, bir deniz kazasının sulara dağılmış enkazına benziyor daha ziyade, tahta parçalan, yelken bezleri, kırılmış dümenler, ıslanmış elbiseler, devrilmiş direkler arasında tutunacak bir şeyler bulabilmiş olanların suyun üstünde kalma çabası; bir yere varmak değil artık amaç, tek istenen biraz daha dayanabilmek; o gün tutulacak bir balık, bir gün daha günün batışını görebilmek herkesin aklında olan.

Hayatın bir deniz kazası olmadığını anlatmak sanki gittikçe daha güçleşiyor.

Herkesin bir tek kez elde ettiği hayat denen büyük yolculuğun olağanüstü maceralarından, birden karşılaşılan koylarda ortaya çıkıverecek denizkızlarından, yolculara eşlik eden neşeli yunuslardan, çiçekli sahillerden ve varılması amaçlanan büyük limanlardan söz etmek manasını ve inandırıcılığını kaybediyor.

Hatta bunlardan söz etmek insanları kuşkulandırıyor.

Sanki onlar yalnızca ‘Bir balık buldum’ ya da

‘Sağlam bir tahta var’ türünden bir cümle duymak istiyor, o ânı kurtaracak bir cümle.

Muhteşem bir macera yaşamakta olduklarına inanmayanların, o muhteşem macerayı taşıyacak güçleri de ne yazık ki olmuyor.

Öyle sessizce, hayatı değil de ölümü bekler gibi bakıyorlar.

Kendi hayatlarının suskun seyircileri onlar.

‘Bütün bu gördüklerim kimin hayatı?’ diye sormuyorlar, seyrettiklerinin kendi hayatları olmadığından, hatta kendilerinin bir hayatı olmadığından neredeyse eminler.

Kendi kaderlerine başkalarının sahip olduğuna inanıyorlar, bunu değiştiremeyeceklerine de.

Kendilerine yalan söylendiğini bile bile yalanları dinliyorlar.

İtiraz etmiyorlar.

Çoktan unutmuşlar hayatı.

Bir hayat için dövüşmenin benzersiz lezzetini hiç tatmamışlar.

Güzel bir sofranın başında aç oturuyorlar.

Ve,kendi aç kalışlarındaki zavallılığı değil de sofrayı küçümsüyorlar, o sofrada kendilerine sunulan zevkleri, aşkları, şehveti, kavgayı, dostluğu küçümsüyorlar; bunun zavallılığını gizliden gizliye hissederek ve bunu hissetmekten nefret ederek.

‘Siz bu sofraya layık değilsiniz’ diyenleri korkuyla onaylayarak aç bekliyorlar.

Efendilerinden, müstehcen bir korkuyla korkuyorlar, seslerini yükseltemiyorlar, ‘Ne diyorsunuz siz’ diyemiyorlar, ‘Kendi kaderime ben hükmederim’ diyemiyorlar, ‘Bu benim hayatım’ diyemiyorlar, ‘Bu sofradaki her şey bana sunuldu, bunun tadım çıkartacağım’ diyemiyorlar.

Kendi hayatlarını kendi elleriyle efendilerine sunuyorlar, bu onlara hayatları için dövüşmekten daha kolay geliyor çünkü.

Hayatı yok olmuş bir adamın, hayat diye elinde kalmış son ve şekilsiz parçaya kendi iradesiyle bir şekil verebilmek için sürdürdüğü korkunç mücadeleyi anlatan bir film seyretmiştim bir zamanlar; size hiç benzemeyen bir adamı anlatan bir film.

Geçirdiği bir kazadan sonra adamın boynundan altı felç oluyordu.

İyileşmesi mümkün değildi.

Her şeyi anlıyor, her şeyi görüyor, konuşuyor, dinliyor ama vücudunu kımıldatamıyordu; ölü bir bedenin üstündeki zeki ve kararlı bir baş olarak yaşıyordu.

Kendisini yaşatacak bir gücü, yaşama sarılmasını sağlayacak bir umudu olmadığından, o da kendi iradesiyle ölmek için mücadele ediyordu; 'Bu benim hayatım,' diyordu, 'istediğim gibi yaşayamıyorsam, istediğim gibi ölmek hakkına sahibim.'

Onu bir tekerlekli sandalyeye koyup götürdükleri mahkemelerde yargıçlara soruyordu: 'Bu kimin hayatı?'

Bizde milyonlarca sağlam adamın soramadığı o harika soruyu o sakat adam soruyordu:

— Kimin hayatı bu?

Sadece insanlara karşı değil, tanrılara karşı da mücadele ediyor, kendi hayatının hâkimiyetini kaybetmemek için kımıltısız vücuduyla dövüşüyordu.

Sonunda insanlara 'Bu senin hayatın' dedirtmeyi başarıyordu.

Sizin yaşamak için yapamadığınızı o adam ölmek için yapıyordu.

Ve,ona kendi isteğiyle ölebileceğini söylediklerinde, yüzünde sevincin ve başarının gülümsemesi dolaşıyordu.

Siz sağlamsınız.

Eliniz ayağınız tutuyor.

Ama size, siz bir sakatmışsınız gibi davrandıklarında, hayatınızı elinizden aldıklarında, sizi hakaretlerle ezdiklerinde, sizin insanlara verilen haklara layık olmadığınızı söylediklerinde, geleceğinizi sizin

belirleyemeyeceğinizi size tebliğ ettiklerinde, bildiriler yayınlayarak sizin bir hiç olduğunuzu yüzünüze çarptıklarında, hayatın en küçük sevincinden bile size pay vermediklerinde; paralarınızı, geleceklerinizi, hatta çocuklarınızın geleceklerini çaldıklarında, sizin insanlarınızı öldürüp arsızca sırıttıklarında ağzınızı bile açmıyorsunuz.

Hayatın güzelliklerini unuttunuz çünkü.

O muhteşem macerayı unuttunuz.

Hayallerinizi, ümitlerinizi onlar sizi terk etmeden terk ettiniz.

Ve,hayatın güzelliğini anlatanları dinlemek bile istemiyorsunuz.

Ödünüz patlıyor mücadele etmekten.

Efendilere karşı sesinizi çıkartmaktansa, bir kazazede gibi bir tahta parçasına sarılarak sürüklenmeyi tercih ediyorsunuz.

Malrauxherhalde sizin için söyledi o unutulmaz cümleyi:

— Uğrunda ölmeye değmeyen bir hayat yaşanmaya da değmez.

Uğrunda ölümü göze aldığınız bir hayat yok, çünkü yaşadığınız bir hayat yok.

Kendi yarattığınız sirkin maskaraları oldunuz, hem birbirinizi hem kendinizi aşağılıyorsunuz.

Şikâyetçiyseniz bile şikâyetinizi söyleyemiyorsunuz, düzeltmek için çabalamıyorsunuz.

Doğduğunuzda size sunulan o zengin sofradan size ait olanı istemiyorsunuz.

Unuttunuz yaşamayı.

Hayatın size ait olduğunu unuttunuz.

Sanatı, aşkı, sevişmeyi, sevgilinizin dudaklarını emmeyi, biraz sonra neler yapacaklarınızı hayal ederek baş başa akşam yemekleri yemeyi, oğlu kaybolan bir ananın acısını paylaşmayı, bir dosta yardım etmenin hazzını, başkaldırmanın görkemini, 'Tanımıyorum sizin kurallarınızı' diyen başkaldırının insanın içine dolan keyfini, aynada kendinize gülümsemeyi, sokakta bir çocuğun başını okşamayı, bir kıza göz kırpmayı unuttunuz siz, dans etmeyi, öfkelenmeyi, bağrılması gerekenlere bağırmayı unuttunuz.

Ölmüyor, öldürülüyorsunuz.

Yaşamıyor, süründürülüyorsunuz.

Kendi kaderinin hâkimiyetini ele geçirmek için ölümün peşinde koşan sakat bir adamın gücü bile yok sizde.

Birer zavallı kazazedesiniz.

Uğradığınız kazayı bile unuttunuz, neydi kaza, nerede olmuştu, hatırlamıyorsunuz.

Umursamıyorsunuz da...

Halbuki,yaşamak isteseydiniz, yaşanacak ne müthiş bir hayat vardı; ne maceralar, ne zevkler, ne heyecanlar, sizi ölürken bile gülümsetecek ne hazlar...

Ama siz yaşamıyorsunuz.

Çünkü hayatınız bir emir beklemekle geçiyor, yaşamınız için sanki birilerinin size 'Şimdi yaşa' diye emretmesi gerekiyor ama, onlar size sadece 'Şimdi öl' diye emrediyor ya da 'Şimdi sürün' diye.

Uğrunda ölünecek bir hayatınız yok... Yaşanacak bir hayatınız da...

Bu sofradan siz aç kalkacaksınız ama kabahat sofrayı kuranda değil, sizde elinizi uzatacak güç olmamasında.

En Büyük Günah

Dindar değilsem de dini bilmiyor da değilim, belki bir tekke şeyhinin torunu olmamdan, belki de karmakarışık akan bir aile nehrinin sulan altında hep tütsü kokulu bir nabız gibi vurup duran bir inanç damarının bulunmasından, dine ve dindarlara yakın büyüdüm; belki inanmadım ama hırçınlığı kendine süs bellemiş gençlik dönemleri dışında, inançlı insanlarla da itişmedim, gerçek dindarlarla aramda her zaman zorlamasız bir dostluk, dürüstlüğün ve hoşgörünün değerini bilen karşılıklı bir sevgi oldu.

Düşüncenin ve her şeyin ardını merak eden kuşkuculuğun çekiciliğinden kendimi alamasam da, inananların o derin ve güvenli sükûnetinde her zaman imrenilecek bir huzur buldum; insanların çaresiz acılarla hırpalandığı anlarda bir büyük güce sığınmanın, tevekkülün verdiği dayanma gücüne gıpta ettim.

Beni kendilerince en doğru yol olan inanç yoluna çekmek isteyen, bana cennetin kapılarını göstermeye uğraşan dindar dostlarım oldu ama bunu benim sırtımdan kendilerine biraz daha sevap yazmak için değil, bir 'fani'ye yardım etmekten vazgeçemedikleri için yaptılar.

Benim inanmadığıma onlar inandığı için ben onları küçümsemedim, onların inandığına ben inanmadığım için onlar beni ayıplamadılar.

Onları sevdim, inançlarını, hoşgörülerini, dürüstlüklerini, tevazularını, tevekküllerini sevdim.

Bugünse dinin temsilcileri olarak ortaya çıktıklarını ilan eden insanları gördükçe, gerçek dindarlar adına utanç duyuyorum.

Beni utandıran; nefsine sahip çıkamayan şeyhlerin kalabalıkta günah dediğine ıssızlıkta arsızlıkla saldıran sahtekârlığı, Allah sevgisini oya tahvil etmeye çalışan politikacıların ikiyüzlülüğü, kendine yardım edecek bir el arayanlara, o eli avuç avuç altın karşılığı uzatan dolandırıcıların açgözlülüğü değil.

Asıl büyük günah bu değil bence.

Büyük günah, bir zamanlar bazı solcuların Marx'ı , şimdilerde bütün 'vatanseverlerin' vatanı, kendilerini biraz daha büyük ve diğer insanlardan daha farklı göstermek için ayaklarının altına alıp, kendilerine basamak yapmaları gibi şimdi dincilerin de kendi dinlerini ayakları altına alması; kendi inançlarını, kendilerini diğer insanlardan daha önemli gösterebilmek için kullanmaları, inançlarıyla böbürlenmeleri, inancı bir gösterişe çevirmeleri.

Dindarlık, bir büyük kudret karşısında kendi güçsüzlüğünü kabul etmeyi, o büyük kudret dışındaki her insanın eşit olduğunu içine sindirmeyi, bir büyük kudret karşısında güçsüzlüğünü tevekkülle sırtlayıp tevazünün sınırlarını aşmamayı gerektirirken, bunlar Allah'ın adından kendilerine pay çıkartıyorlar.

İnançları onları mütevazı değil tam aksine gururlu yapıyor.

İnançlarını bir süs gibi boyunlarına takıp bununla övünüyorlar, Allah'la kendi aralarındaki ilişkiyi, insanlarla aralarındaki ilişkilerinde kullanıyorlar.

İnanç, onların 'nefsini' terbiye etmiyor, aksine onların 'nefsi' bu inançla oburlaşıyor.

Kendi inançlarının gerektirdiği gibi 'ödülü' Allah'tan değil diğer insanlardan bekliyorlar.

'Öteki dünya' çoktan çıkmış akıllarından, akılları tümüyle 'bu dünyada' ama bir 'mümin' olduklarını iddia ederek diğer insanları küçümseyip bundan da dünyevi bir tatmin sağlıyorlar.

Bizim gibi inançsızlar, hayatın bütün mihnetiyle, yok olmanın çaresizliğiyle, sevdiğini bir sonsuzlukta yitirmenin kederiyle, hiçbir güce sığınmadan, hiçbir güçte çare aramayarak tek başına boğuşurken, onlar hem bütün çaresizliklerinin ıstırabım Allah'a yüklüyorlar hem de cennetin kapılarının kendileri için açık olduğunu iddia edip en büyük 'küfrün' içine batıyorlar.

Dinciler tevazuyu , tevekkülü çoktan unuttular.

‘Ey müminler,’ dememiz gerekiyor, ‘siz söyleyin, tevazu olmadan din olur mu?’

İnancınızla bu kadar böbürlenmeye utanmıyor musunuz?

Pautus

İnsanlardan cesur olmalarını bekleme hakkına sahip değiliz elbet; ölüm kapıyı çaldığında herkes o kapıdan kendince, bir boşluğa yürümenin iç ürpertisiyle geçecektir.

Bütün bir ömür, dehşetiyle titrediğimiz o an geldiğinde korkmak herkesin hakkıdır.

Ama,daha önce o kapıdan geçmeleri için başka insanlara emir verenlerin o kapıdan başkalarından farklı geçmeleri beklenir.

İkinci Dünya Savaşı’nda Almanlarla işbirliği yapan Fransız politikacısı Lavalle , ölüme mahkûm olduğunda idam mangasının karşısına bir Fransız bayrağına sarınarak çıkmış, tüfekler patlamadan önce ‘ Vivela France ’ diye bağırmış ve bir hain olarak damgalandığı hayattan cesur bir adam olarak ayrılmayı başarmıştı.

Bir darbeyle devrildikten sonra Yassıada’da ölüme mahkûm edilen Fatin Rüştü Zorlu, mahkeme salonundan ayrılmadan önce sanık kalabalığının oturduğu sıraların arka tarafına doğru yürümüş ve beraat etmiş iki milletvekilini ellerini sıkarak kutlamıştı.

Aynı mahkemede, seksen yaşındaki Celal Bayar,

‘idam’ kararını duyduğunda kulağındaki kulaklığı çıkarıp kenara bırakmakla yetinmişti.

Deniz Gezmiş, hiç kimseyi öldürmediği, kimseye ölüm emri vermediği halde, genç yaşında darağacına bir efsane gibi yürümüştü.

Yakalandıktan sonra bir dağ köyündeki boş ilkokulda tek kurşunla vurularak öldürülen Che Guevara'nın yalvaran bir sözünü duymamıştı hiç kimse.

İrlanda Kurtuluş Ordusu'nun üyelerinden Bobby Sands'le arkadaşları, kendilerine dayatılan hapishane kurallarına karşı çıkarak, açlık grevinde, tükenişlerini anbean acıyla hissederek ölmüşlerdi.

Fransız İhtilali'nin liderlerinden Danton , başını giyotin bıçağına uzatmadan önce celladına , 'Bu kafayı halka göster, bunu hak ediyor!' demişti.

Kapısında sorgusuz sualsiz adam asılan İstiklal Mahkemeleri'nin payeleriyle böbürlenen hâkimlere, Hüseyin Cahit, 'Bu mahkemede sizin gibi yargıç olmaktansa benim gibi sanık olmayı tercih ederim!' diye meydan okumuştu.

İttihatçıların en kıyıcı silahşorlarından Yakup Cemil, Enver Paşa'yla görüş ayrılığına düştükten sonra kurşuna dizilmeye mahkûm olduğunda, kendisini öldürmeye götüren askerlere yolda bir karpuzcunun arabasını durdurup karpuz ikram etmişti.

Şili'nin Marksist cumhurbaşkanı Ailende, faşist cuntacılar başkanlık sarayını bombalarken teslim olmayı reddedip elinde silahıyla ölmüştü.

Milyonlarca insanın ölümünün sorumluluğunu taşıyan Hitler bile, kendi ölümünü başkalarına bırakmamış, yakalanacağım anlayınca kafasına bir kurşun sıkmıştı.

Tarih boyunca, her görüşten, her ırktan, her milletten birçok lider öldürüldü. Birçoğu, kendi emirleriyle ölmüş insanlara ve onların yakınlarına son borçlarını ödeyerek, onlara hiç olmazsa övünebilecekleri bir anı bıraktı.

Kendileri yüzünden ölen taraftarlarını da, düşmanlarını da utandırmadılar.

Dostları onlar için üzüldü, düşmanları açıkça söylemese de saygı duydu.

Bir Yunan kralı, bir sohbette, 'Akıl mı önemlidir, yiğitlik mi?' diye soran danışmanlarına, 'Herkes akıllı olsaydı yiğitliğe ne gerek kalırdı!' demişti.

Herkes akıllı değil, o yüzden tarih yiğitliklerle dolu.

Bütün savaşların, kıyımların, ölümlerin, idamların birilerinin akılsızlığından kaynaklandığına inananlardanım; bu akılsızlığı paylaşmamaya, alkışlamamaya, bir parçası olmamaya uğraşırım ama hepimiz kaçınılmaz olarak bu akılsızlığın parçası haline geliriz, bu akılsızlıklar bizim de hayatımızı, tarihimizi, geleceğimizi biz istemesek de etkiler.

İnsanoğlunun aklı bulma yolundaki uzun macerasında akılsızlıklar her yerde kan izleri bırakırken elbette bizim de üzerimize bulaşır; böyle zamanlarda adaletle intikam duygusu birbirine karışır, adalet adına işlendiği söylenen birçok cinayetin altından intikam isteği çıkar; yiğitliğe karşı aklı, intikama karşı adaleti destekleyenlerin sesleri tarihin dalgalarının kabardığı sıralarda duyulmaz olur.

Aklı yiğitliğe yeğ tutsak, cesarete ihtiyaç duyulmayan bir dünya özlesek de ortak bir akılsızlığın parçası, hatta önderi olmuş insanlardan 'işin gereğini' yapmalarını, öldürdükleri ve ölüme gönderdikleri insanları utandırmamak, onca ölümü hiç olmazsa anlamsız kılmamak için cesaret göstermelerini bekleriz.

Hayatı bir yiğitlik imtihanına çevirenler, başkalarından yiğitlik isteyenler, başkalarına kapılarını ölüme açmaları için emir verenler, ölüm bir gün kendi kapılarını çaldığında en azından kendileri yüzünden ölenler kadar cesur durmak zorundadır.

Ne yazık ki, hâlâ, kalemin hayattan çok ölüme dokunmak zorunda kaldığı bir çağda ve ölümün yüceltildiği bir diyarda yaşayıp yazı yazıyoruz; hayatımıza ölüm sokan, ölümü kutsayan, ölüm emri veren herkesten, kaybolan hayatlarımız ve gölgelerini ömür boyu taşıyacağımız ölüler adına bir yiğitlik, vakur bir duruş bekleme hakkına sahibiz.

Bunca genç insan öldü.

Ölüm emri verenlerin aksine, onların hiçbirini diğerinden ayırmam, onları bu ülkenin yaşlılarının akılsızlıkları öldürdü.

Onlara hayatı değil de ölümü sunanlar, babalan yaşındaki insanlardı.

O çocukları yaşatamamanın ortak utancını hepimiz taşıyoruz.

Bu utanca, korkaklığın zavallılığıyla intikamcılığın insafsızlığını görmenin utancı da ekleniyor.

Bizim akılsızlığımız çocuklarımızı cesur olmak zorunda bıraktı.

Korkumuz kendilerine yiğit olmaktan başka çare bırakmadığımız o binlerce çocuğun ölümünü anlamsızlaştırıyor.

Pautus’unhikâyesini bir kere daha hatırlamak zorunda kalıyoruz.

Romalı bir komutandı Pautus , bir ayaklanma düzenledi.

Yakalandı.

İdama mahkûm oldu.

Soylu olduğu için Roma geleneklerine göre kendi hayatını kendi elleriyle alma hakkı tanındı; bir odaya sokup yanına bir hançer bıraktılar.

Annesi, babası, karısı, yakınları, dostları kapıda yere yıkılan vücudun düşüşünü duymak için kederle bekliyor ama kendini bıçaklayan Pautus’un

düşen vücudunun sesi yerine bir türlü kendini öldüremeyen adamın ayak seslerini duyuyorlardı.

Sessiz bir utanç hepsini sarmıştı.

Sonunda bu utanca dayanamayan karısı hiç kimseye bir şey söylemeden kapıyı açıp içeri girdi, masanın üstünde duran hançeri alıp kendi karnına sapladı, sonra çıkardığı hançeri kocasına uzattı.

— Pautus , bak acımıyor.

Pautus'larabir kadın gerekiyor, cesur bir kadın, onların dokunmaya korktuğu hançeri alıp karnına saplayacak bir kadın.

'Bak acımıyor' diyecek bir kadın.

Oralarda, Geceler.

Oralara, gece, aniden, saldırır gibi gelir.

Tek tük, ürkek lambalar karanlığı aydınlatamaz, korkunun titrekliğiyle boynu bükük ezilirler simsiyah gecenin altında.

Uzaktan uzağa köpek havlamaları duyulur.

Gece, korkunç bir el gibi dolaşır kimsesiz kasabaların, sahipsiz köylülerin üstünde.

Ve,birden, birini yakalayıp çekiverir ölümün koynuna.

Sabahleyin, ağıtlarla ağlayan kadınlar, yüzleri sararmış erkekler görürsünüz.

Anlarsınız ki, giden kurban onların sevdiklerinden biridir.

Kimse ölenlerin hesabım sormaz.

Hiç kimse aldırmaz oralarda ölenlere.

Büyük şehirler, pırıltılı ışıklarıyla bencil ve ilgisizdirler.

Ölenler, onların sevdikleri değildir ve oralarda ölenleri sevmez büyük şehirler.

Sakalları uzamış, avurtları çökük bir delikanlı ya da kalın bıyıklarına ak düşmüş bir erkek, gecenin karanlığında, bir sırtlan sürüsünün hücumuna uğramış bir ceylan gibi parçalanıp, yok edilmiştir.

Ölüm, oralarda, sizin bildiğiniz ölümlere benzemez.

Aldığı insanın, cansız bedenini bile vermez geriye, sevdiklerinin ölüsüne bile dokunamaz oradaki insanlar, ölüleri yok olur.

Geceler, oralarda, aniden saldırır gibi gelir.

Ve,bazı geceler, bazı erkekler evlerine dönmezler.

Geçenlerde Silopi’de olduğu gibi, jandarma karargâhına girerken son kez görüldükten sonra bir meçhulün içinde kaybolur giderler.

Kimse sormaz onların hesabını.

Kadınlar ağıtlar yakar, babaların yüzü sararır, sessizce sigara içerler.

Onlar sahipsizdir.

Işıklı şehirlerin değil, karanlık mezraların çocuklarıdır.

Ve,büyük şehirle, yüzlerinde ifadesiz bir bakışla, atarlar o çocukları ölümün karanlığına, aldırmazlar.

Gecelerin karanlıklarında kaybolanların, gece çöktüğünde evlerine dönemeyenlerin, bir jandarma karargâhının kapısından girerken son kez görülüp bir daha sevdiklerinin sesine cevap veremeyenlerin bir insan olduğunu büyük şehirler fark etmez bile.

Bir insanın, bir annenin, bir sevgilinin, sevdiğini bir meçhule kaptırmasının nasıl bir acı olduğunu, bunun hesabını soramamanın bile nasıl bir çaresizlik olduğunu düşünmezler.

Onların sevdikleri emniyettedir çünkü.

Onların çocukları, kocaları, babaları geceleri evlerinde güvenle uyur.

Onlar, geceleri, acaba sevdiğim bu akşam geri dönmeyecek mi diye korkuyla beklemezler.

Küçük sevgileri vardır büyük şehirlerin.

Yalnızca kendi çocuklarını, kendi kocalarını, kendi babalarını severler.

Sevgilerinin sınırı orada tükenir.

Anneleri, onları, ‘sen karışma çocuğum böyle işlere’ diye büyütmüştür, onlar karışmazlar böyle işlere.

Ölenler, gecenin karanlığında kaybolanlar, başkalarının sevdiğidir, onlarla hiç ilgilenmezler.

Silopi’de iki genç, bir jandarma karargâhının kapısından girerken son kez görüldükten sonra kaybolduysa, kaybolanların son çığlığı büyük şehirlerden duyulmaz.

O çığlık, şehirlerin büyük bulvarlarım dolaşmaz.

Karanlığın içinde erir gider o çığlıklar.

Anneleri ağıt yakar yalnızca, babalan sararmış yüzleriyle sigara içer.

O kaybolanlar benim de çocuğum olabilirdi diye düşünmez büyük şehirlerde yaşayanlar.

Büyük şehirlerin caddeleri, o şehirlerin vicdanlarından daha geniştir.

O ışıklı şehirlerin vicdanında, ölen Kürt çocuklarının acısına bir yer bulunmaz.

Kaybolanlar, karanlık mezralarda, ışıksız kasabalarda doğmuş, korkunç gecelerde kaybolmuşlardır.

Gecelerin nasıl korkunç olduğunu bilmez büyük şehirde yaşayanlar.

Bilmek de istemezler.

Eski Roma imparatorları gibi, kılları bile kıpırdamadan atarlar o çocukları gecenin ve ölümün karanlığına.

Dönüp de bakmazlar.

Oralarda, gece aniden bir düşman gibi saldırır.

Tek tük ışıklar korkuyla titrer.

Köpekler havlar uzaktan uzağa.

Çocuklar kaybolur oralarda.

Çocuklar ölür.

Ölü bedenleri bile bulunmaz.

Her gece, kadınlar, sevdikleri biri bir daha görünmemek üzere kaybolacak diye korkar.

Ve birileri, bir daha dönmemek üzere kaybolur.

Silopi'de iki genç bir jandarma karargâhının kapısından girerken son kez göründükten sonra kayboldu.

Bir meçhulün içinde yok oldular.

Artık kimse onlara bir daha seslenmeyecek, kimse onların adım bağırmayacak.

Onlar için ağlayan birileri varsa, ışıklan solmuş bir kasaba evinde sessizce ağlayacak.

Büyük şehirler duymayacak o ağlayan kadınları.

Kimse o çocukları merak etmeyecek.

Korkarım o çocuklar bir daha hiç görünmeyecek.

Ve,siz büyük şehirlerde yaşayanlar, o çocukları hiç merak etmeyeceksiniz.

Sevdiğiniz birinin birden ortadan kaybolmasının ve bunun hesabının sorulmamasının nasıl bir şey olduğunu hiç düşünmeyeceksiniz.

Sadece, bir an sevdiğiniz birinin, bir gece eve dönmediğini, izinin bile belli olmadığım, ölümünden bile emin olamadığınızı, bir belirsizliğin içinde çaresiz ve sahipsiz kaldığınızı hayal edin.

Bir an, hayal edin bu korkunç kâbusu.

Bunu oralarda hep yaşıyorlar.

İki çocuk daha kayboldu.

İki çocuk daha eksildi hayattan.

Bu eksikliği hissetmiyorsunuz ama iki insan eksik artık hayatınız.

O küçük hayatınız eksilip durmakta.

Oralara gece aniden, bir düşman gibi geliyor.

Ve her gece, hiç fark etmeseniz de, hepimizin hayatı eksilip duruyor.

Arto

Şimşeklerle yırtılan kül rengi gecenin yağmurlarından geçip girdiğim karanlık salonda yanan tek spotun yalnız ışığı altında, gözleri bizim görmediğimiz bir başka yerin esrarına dalmışa benzeyen, siyahlar giyinmiş bir adam, sarışın lüleleri yüzüne dökülmüş güzel bir kadının tuttuğu mikrofona bir ağıt söylüyordu.

Günter Grass'ınhiç büyümeyen çocuk kahramanının bütün katedrallerin pencerelerini parçalayan tiz sesinden en pes perdelere dalga dalga yükselip

alçalan, erguvan rengi bir erkek sesi, müziğini ve sözlerini o anda ruhunda dolaşan karmaşadan yarattığı ağıtı yakıyordu.

Ağıt, ‘Hepimiz insanız’ diye başlıyordu, ‘ben Ermeni’ysem sizden farklı değilim’.

Sonra Türkçe’den Ermenice’ye dönüyordu ağıt.

‘ Onno ahbar Onno ahbar’ diye haykırarak, bir uçak kazasında kaybolan ağabeye ulaşmaya çabalıyor, ulaşamamanın bütün çaresizliğini sesine ve bizim anlamadığımız ama hissettiğimiz sözlerine döküyordu.

Karanlık salondaki taş kesilmiş kalabalık, mikrofonu tutan ve yüzünü saklamaya çalışan Sezen

Aksu’yla birlikte ‘ Onno ahbar’asöylenen Ermenice ağıta ağlıyordu; abisini sonsuza uçurmuş küçük kardeşin ‘sen duvarın arkasındasın, ben duvarın arkasını görüyorum’ diyen sözleriyle birlikte bütün insanlar ‘duvarın’ arkasına geçiyor, dilini, dinini, ırkını duvarın berisinde bırakıyordu.

O ağıtı dinlerken hepimiz Ermeni’ydik.

Küçük uçağıyla uçup giden ‘ Onno’ hepimizin ‘ ahbar’ıydı.

Ölümün örsüyle biçimlenmiş çile, Onno’nun arkasına geçtiği duvarla birlikte bütün duvarları yıkıyordu.

Sadece bir çığlık kalıyordu dinleyenlerin ruhunda: ‘ Onno ahbaaar, Onno ahbaaar ’!

O, boşluktan bakan siyahlar giyinmiş küçük kardeşin abisine yaktığı ağıta, ‘Hepimiz insanız, ben Ermeni’ysem sizden farklı değilim’ diye başlamasının anlamını, Onno ahbar’a duyulan acı içinde dinlerken pek kavramamış, şöyle bir duyup geçmiştik.

Genç kuşağın parlak kalemlerinden Nebil Özgentürk ise, gidip o cümleyi yakalamıştı. Arto Tunç'la yaptığı konuşmada, bir ağıtın niye öyle başladığının bütün ipuçları vardı.

Floryalı Ermeni Arto askere gittiğinde, bir binbaşı adını sormuş.

— Arto komutanım, demiş. Binbaşı bu ismi beğenmemiş.

— Ordu komutanı böyle isimleri sevmez, o yüzden senin adın Arif olacak.

Artoitiraz etmiş:

— Komutanım, babamın koyduğu adı nasıl değiştirebilirim.

Ve yedi ay binbaşıdan dayak yemiş adını değiştirmediği için.

O dayaklara sessizce katlanırken, bir gün bir astsubay 'Ben sizin gibilere ne yapılacağını bilirim!' deyince artık dayanamamış, ağlayarak bağırmaya başlamış:

— Kim bizim gibiler, kime ne yaptım ben, Allah'ın yanında elime dürbün vermediler ki hangi milletten olayım diye, öyle bir şans hiçbirimizde yok.

İsminden dolayı dayak yiyen, dininden dolayı aşağılanan bu Ermeni çocuğuna başka subaylar sahip çıkıp kurtarmışlar.

Ama belli ki yaralanmış, askerden sonra ayrılıp gitmiş doğduğu topraklardan, New York'a yerleşmiş, dünyanın en ünlü müzisyenlerine eşlik edip kendine parlak bir yer edinmiş.

Aradan geçen bunca zamana rağmen, abisinin ölümüne duyduğu acıyla bir ağıt yaktığında, belli ki derinlerde iz bırakmış bütün acılar ortaya çıkmış, onun için yağmurlu bir İstanbul gecesinde bir ölüme yakılan ağıt, 'Hepimiz insanız, ben Ermeni'ysem sizden farklı değilim' diye başlamış.

Onun için giydiği siyah tişörtün üzerine ‘ne mutlu insanım diyene’ diye yazmış.

Gençliği bizim bilmediğimiz kederlerle örselenmiş o Ermeni çocuğunun, ölüm vurgununu yiyen sesinden yayılan ağıtını karanlık bir salonda dinledikten sonra kül rengi yağmurların altına çıkanlar, bütün duvarların, o gece ölüme haykıran bir erkek sesiyle yıkıldığını ruhlarında duydular.

Hayatları boyunca unutmayacakları Ermenice bir çığlık kaldı içlerinde:

‘ Onno ahbaaar, Onno ahbaaar ...’

Nerede?

Bilemiyorum hangi sebepten, ya son aylarda insafsızca hırpalanmış, uykusuz bırakılmış, neredeyse düşmanca bir inatla çalıştırılmış vücudumun ‘artık bana rahat ver’ uyarılarını taşıyan tuhaf bir hastalığın ateşli nöbetleri arasında sarsılmaktan ya da gözümü her açtığımda gördüğüm acayipliklerden, aklıma garip garip sorular takılıyor.

‘Biz nerede koptuk bu dünyadan?’ diye soruyorum mesela.

Bu diyarlarda yaşayan insanlar, tarihin hangi noktasında, başka topraklardaki gelişmekte olan kalabalıklardan ayrılıp bugün sonuna yaklaştığımız görülen o zavallı maceraya yuvarlandı.

Şeyh Bedrettin’i astığımızda mı, Piri Reis’i öldürdüğümüzde mi, Nefi’yi boğdurduğumuzda mı, Alevilerimizi kılıçtan geçirdiğimizde mi?

Nerede ayrıldı yollarımız?

Matbaayı reddettiğimizde mi?

Kendi Protestanlarımızı yaratamadığımızda mı?

Akdeniz’de korsanlık yapmak dışında denizcilikle hiç ilgilenmediğimizde mi?

Çoğunluğu, bugün bizim olan topraklarda yaşamış eski Yunan filozoflarını kendi kültürümüzün bir parçası saymamaya kesin karar verdiğimizde mi?

Müslümanlığı kabul ettiğimizde, dinin yalnızca ibadetten ibaret olmayan bir ahlaki bütün olduğunu görmezden geldiğimizde mi?

Yavuz Sultan Selim, ‘hilafeti’ siyasi bir makam olarak buraya ithal ettiğinde mi?

Şairleri yalnızca saraydan geçinmeye mecbur bıraktığımızda mı?

Biz nerede, tarihin hangi noktasında koptuk dünyadan da bu hallere geldik?

Tarihin bir yerinde koptuk biz diğer insanlardan.

Ayrı ayrı yollardan yürümeye başladık.

Onlar rönesansları , reformları, Protestanları, matbaaları, Cervantes'leri, Moliere'leri , Shakespeare'leri , Goethe'leri, Spinoza'ları , Kant'ları, Descartes'ları , buharlı makineleri ile bir başka kadere yürüdüler.

Biz felsefesiz, romansız, tiyatrosuz, senfonisiz, matbaasız, muhalefetsiz bir çürümenin içinde kaldık.

Aramızdaki mesafe gittikçe açıldı.

Ve,biz başımıza her gelenden, kendimizden başka birini, kaderi, talihi, düşmanları, hainleri sorumlu tuttuk.

Şimdi öyle bir noktaya geldik ki artık suçlayacak kimse kalmadı.

DemirtaşCeyhun'un Ah Şu Karabıyıklı Türkler kitabında harikulade bir şekilde anlattığı gibi, göçebeliği ruhumuzdan hiç çıkaramadığımız ve hiçbir toprağı kendimize ait görmediğimiz için kendi ülkemizi de elbirliğiyle fütursuzca soyduğumuz şimdi sarsıcı bir şekilde yüzümüze çarpıyor.

Ama biz, felsefeyi, sanatı, bilimi reddeden bir hırsızlar kalabalığı haline ne zaman geldik, tarihin hangi noktasında koptuk diğerlerinden?

Bugün gelişmiş dediğimiz o ülkelerin geçmişlerinin de kan ve keder dolu olduğunu, onların da çeşitli rezilliklerden geçtiğini biliyoruz, onlar nasıl bundan kurtuldu da biz kurtulamadık?

Onları ne kurtardı?

Onlarda olup da bizde olmayan ne?

Mesela felsefe onlarda var, bizde yok.

Onlar Platon'u, Aristo'yu kendi kültürlerine katmış, biz burnumuzun dibinde yaşamış olan bu filozofları reddetmişiz.

Niye?

Ve felsefeyi reddetmeye nasıl karar vermişiz?

Mesela tiyatro onlarda var, bizde yok.

Onlar Antik Yunan Tiyatrosu'nu kendi kültürlerine almış.

Biz almamışız.

Niye?

Ve ne zaman karar verdik buna?

Mesela edebiyat onlarda var, bizde yok.

Homeros'u onlar kendilerinden saymış, biz saymamışız.

Neden?

Eğer din farkından dersek o zaman dini çok önemsediğimiz çıkar ortaya.

Dini bu kadar önemsiyorsak nasıl oluyor da dinin 'haram kazanç' kavramına hiç aldırmadan birbirimizi soymuşuz, nasıl oldu da ahlaken böylesine çökmüşüz.

Sadece sanat konularında Müslüman ve yolsuzluk, hırsızlık konularında tümden dinsiz miyiz?

Eğer böyleyse dinle ilişkimiz biraz tuhaf değil mi?

Biz ne zaman dinle ilişkimizi bu kadar yüzeysel, hatta biraz sahtekârca bir anlayışa oturtmuşuz?

Ve niye böyle yapmışız?

Şimdi felsefesiz, sanatsız, bilimsiz, herkesin ‘hak ettiğinden daha fazlasını kapmaya’ uğraştığı bir köylü toplumu olduğumuz gerçeği artık reddedilmez bir biçimde karşımıza çıktığında, niye bunun nedenini merak etmiyoruz?

Niye biz dünyanın yabancısıyız?

Nerede ayrıldık biz dünyadan?

Tarihin hangi noktasında koptuk?

Ve,şimdi biz böylesine çoraklaşmış bir toplum olarak ne yapacağız?

Kendimizin gerçek durumunu açıkça görmek acaba yeni bir başlangıç olabilir mi?

Kendi gerçeklerimizi kabul edebilecek miyiz?

Hırpalayıcı bir hastalık ve ateşli nöbetler arasında aklıma buna benzer birçok soru üşüşüyor.

Belki hastalık bana böyle sorular sorduruyor.

Ama,belki de hastalıktan, bir başka soru daha aklıma takılıyor.

Benden daha hasta ve ateşi daha yüksek gözüken bu toplum niye sorular sormuyor kendine, soru sormak için ateşinin daha ne kadar yükselmesini bekliyor?

Ben şimdi antibiyotiklerimi ve novalginimi alacağım, biraz da B vitamini.

Ateşle titrerken yeni sorular aklıma gelecek, manasız sorular.

Ve,bu toplum niye kendine sorular sormuyor, diye soracağım.

Biliyorum, bütün bunlar hastalıktan.

Ateşim düştüğünde, eminim ben de bu sorulan, sizin gibi, unutacağım.

Piyanoya Çivi Çakmak

On bir-on iki yaşında falandım; babam Milliyet gazetesinin en genç yazarıydı, Refi Cevat Ulunay da en yaşlı yazarı; arada bir babam bizi gazeteye götürdüğünde onun bu yaşlı oda komşusunu görür, şimdi her biri birer ünlü gazeteci olan o zamanın genç spor muhabirleriyle şakalaşmalarını dinlerdim.

Bir gün Ulunay , Kartal'ın ilerisindeki çiftliğinde yazar dostlarına bir kuzu çevirme partisi yapmaya karar verdi, babam Mehmet'le beni de götürdü.

Ulunay'ıntren istasyonuna gidip gelirken bindiği eşeği, çiftliğin girişine bağlanmış iri kangal köpekleri, ahırındaki besili inekleriyle çiftlik bana masal âlemi gibi gözükmüştü; bir yanda ateşin üstünde kuzular çevrilirken, ben de ömrü hayatımda binek aracı olarak eşek kullanan tek gazete yazan olarak gördüğüm Ulunay'ın çiftliğinde, her şeye şaşarak dolaştım.

Ercüment Behzat , Doğan Nadi, konukların arasından hatırladığım bir-iki isimdi.

Doğan Nadi, bu kuzuların asla pişmeyeceğini söylüyordu, gerçekten de kuzular bir türlü pişmiyordu.

Sonra ak saçlı bir adamla karşılaştık. Babam ona,

— Hâlâ piyanoya çivi çakıyorlar üstat, dedi.

Babamın, büyük bir saygı ve sevgiyle davrandığı bu yaşlı adama niye böyle dediğini anlamamıştım ama o laf aklıma takıldı; sonra o yaşlı adam da gemiyle sürgüne giderken nasıl Karadeniz'de fırtına çıkmasını beklediklerini, fırtına patlayınca ayaklanmaya hazırlandıklarını ama fırtınanın çıkmadığını anlattı.

Bahçeye kurulmuş masalara büyük kayık tabaklar içinde kızarmış kuzuları koyduklarında ise Doğan Nadi haklı çıktı, kuzular iyi pişmemişti.

Dönüşte babama, o ak saçlı adamın kim olduğunu sordum.

— Refik Halid , dedi.

— Peki, piyanoya çivi çakmak, ne demek? Babam, Refik Halid’in bir hikâyesinde bunu yazdığını söyleyip hikâyeyi anlattı.

Ertesi gün Refik Halid’in kütüphanedeki bütün kitaplarını indirip, o hikâyeyi buldum.

Eşyalarına haciz konan bir adamın evine haciz memurları gelip evdeki eşyaları mühürlüyorlardı ama bu işi neredeyse barbarca bir kızgınlıkla, nereden kaynaklandığı belli olmayan nedensiz bir nefretle yapıyorlar, üstüne bir leylek resmi işlenmiş bir eski zaman paravanını alıp tam leyleğin gagasının üstüne kırmızı balmumundan mührü yapıştırıyorlar, siyah bir kuğu gibi duran kuyruklu piyanoya çivi çakıyorlardı.

Çocuk aklım, bu düşmanlığı, güzel olan her şeye duyulan bu kızgınlığı, bu manasız nefreti, eline geçen bir gücü böylesine vahşice kullanmayı kavrayamamıştı.

Yaşadıkça, o hikâyede ne anlatıldığını daha iyi anladım.

Burada bazı insanların, düşünceye, sanata, yaratılmış her güzelliğe nasıl düşman olduklarını, güçlerini nasıl kötüye kullandıklarını gördüm.

Düşüncesini açıklayan insanları hapislere attıklarında bunun nedenini biliyorum artık.

Toplatılan kitapların, açılan mahkemelerin, kırılan heykellerin, yasaklanan resimlerin, yaşanan bütün bu saçmalıkların köklerinin nerelere uzandığını, kimliksiz birtakım insanların devletin gücünü arkalarına alıp kendi insanlarına nasıl düşmanlık yaptıklarını yasaya yasaya öğrendim.

Bütün bu kötülükleri yapanlar, arkalarında en küçük bir iz bile bırakmadan, su sinekleri gibi kayboluyorlar hayattan.

Geride, gagalarına kırmızı balmumundan damga vurulmuş leylek resimleri, çivilerle delik deşik edilmiş piyanolar, perişan edilmiş hayatlar kalıyor.

Ve on bir yaşında duyduğum o anlaşılmaz cümle, şimdi apaçık bir hayat gerçeği olarak çınlıyor içimde:

— Hâlâ piyanoya çivi çakıyorlar üstat.

K.

Her sabah yeni bir suçlu bularak uyanıyoruz uykularımızdan.

Onların suçlu olduğuna inanıyoruz, çünkü bize onların ‘suçlu’ olduğu söyleniyor.

Kafka’nın yazdığı romanları okur gibi yaşıyoruz.

Kafka’nın roman kahramanı Joseph K. bir sabah uyandığında evine gelen iki adam onun ‘suçlandığını’ söyler ama neyle suçlandığını söylemez.

Joseph K’nın suçluluğu iki adamın onun ‘suçlu’ olduğunu söylemesiyle başlar.

K.’ nınneyle suçlandığı belli değildir ama daha da önemlisi onu kimin suçladığı da belli değildir.

Bir zamanlar Avrupa’nın bütün simyacılarının, onlara ayrılmış bir mahalledeki birbirine yapışmış basık evlerde, kükürt dumanları arasında bakırdan altın yapmaya çalıştığı; cinayet hikayeleriyle , öldürülmüş kadınlarla, başı kesilmiş tüccarlarla, hortlaklarla dolu bir geçmişe sahiplik eden; dar sokaklarla sivri kuleli evlerle örülmüş, kışlan gri bir gökyüzüyle kaplı bir şehirde, Çek bir babayla Alman Yahudisi bir anneden doğan Kafka, ne tam bir Çek, ne tam bir Alman, ne de tam bir Yahudi olamadan, bütün hayatı, doğduğu şehir gibi karmakarışık, dar sokaklarla ve çıkmazlarla dolu görerek yaşadı.

Kafka da, hemen hemen bütün yazarlar gibi, inanılmaz bir vicdan azabı çekiyordu; günlükleri, ‘korkunç baş ağrıları’ ve ‘yeteri kadar yazamamanın’ açılarıyla doludur; hiçbir yazarın günlüğünde bu kadar çok ‘baş ağrısı’ndan yakınıldığını, ‘Yazmak için işten izin aldım ama üç günü yine yazamadan geçirdim’ türünden şikâyetlerin bunca sık tekrarlandığını okumadığımı söyleyebilirim.

Dağılmaya hazırlanan bir imparatorluğun neredeyse hiç kimsenin sahip olmadığı bir şehrinde, bunaltıcı bir bürokrasinin çarkları arasında bir memur olarak yaşamak zorunda kalan, kadınlarla ilişkilerini tam düzenleyemeyen, genelevin önünden ‘sevgilinin evinin önünden’ geçer gibi geçen, çok genç yaşta verem olan bir yazarın bize bıraktığı romanlar, bugün Kafka’nın yaşadığı yerlerden çok uzakta, o kültüre çok yabancı bir kültürde yaşayan bizlerin hayatlannı anlatıyor.

Kafka iki büyük romanında, Şato ile Dava’da kahramanına aynı adı vermişti: Joseph K.

Soyadı bile olmayan bir adam.

Soyadı hemen silinecek gibi gözüken tek harfe indirilmiş bir adam.

Bu tek harfli insanın maceralarının anlatıldığı romanları birer karabasana çeviren, bence, bu romanlarda gizli iktidarın sahiplerinin asla görülmemesi, onlara asla ulaşılamamasıydı.

Şato romanında, bütün köyün efendisi olan kişilerin oturduğu şatoya ulaşmak, o insanları görmek mümkün değildir, yalnızca onları temsilen köyde dolaşıp herkesi gözetleyen iki adam vardır. Dava’da ise, K.’yısuçlayan asıl otorite hiç gözükmez, burada da o otorite adına hareket eden iki kişi çıkar karşımıza.

Otoritenin ve gücün kaynağı görünmezliğindedir.

İktidarın gerçek sahipleri, her türlü insani ilişkinin, eleştirinin, suçlanmanın dışındadır; onlar istedikleri zaman adamlarıyla size ulaşabilir, sizi aşağılayabilir, sizi suçlayabilir, sizi tutuklatabilir, hatta Dava romanının sonunda olduğu gibi sizi öldürtebilir ama, siz onlara ulaşamazsınız.

İktidarın en korkunç biçimi, görünmeyen insanların elinde olanıdır.

Onlar sizi görür, siz onlan göremezsiniz.

Onlar hakkında fikir yürütmeniz, onlara direnmeniz, başkaldırmanız mümkün değildir.

Aynen bizim hayatımızda olduğu gibi, asıl efendiler derinlere saklıdır, ortada gözükenler onların temsilcileri, uşakları, emirerleri , cellatlarıdır .

Hayatımızı keskin bir inançla korkunç bir şüpheciliğin üzerine kurmamızdır bu karabasanı var eden sır; şatodakilerin kudretine, söylediklerinin doğruluğuna körü körüne inanır, kendimizden ve şatonun dışındaki herkesten dehşetle kuşkulanırız.

Suçlular görünmeyen iktidar sahipleri tarafından suçlandıkları için suçludur; suçlu olmak için suçlanmak yeter.

Birisi suçlandığında onun suçluluğuna hep birlikte inanırız, hatta suçlanan bile, hiçbir suçu olmadığını düşünse de sonunda kendinden kuşkuya düşer, ağır ağır kendi suçluluğuna inanır, sonunda bu karabasandan kurtulmak için kendi ölümüne yürür; görünmeyen bir iktidarın tutsaklığını kabul edenler için yok olmak belki de tek kurtuluş yoludur.

İktidarın ortada dolaşan adamları şatodakilerin kudretini ve bizim korkumuzu besleyerek büyütür. Bizi yok eden şatonun gücü değildir; bizi yok eden kendi güçsüzlüğümüzdür.

Hayatımızın üzerine kapanan baskıyı öylesine korkunç kılan, bir karabasana çeviren, bütün kurtuluş yollarını kapatan, bizi çaresiz bırakan bizim o baskının bir parçası olmakta gösterdiğimiz ölümcül baş eğiştir.

Biri suçlandığında diğerlerinin onun suçlu olduğuna hemen inanmasıdır.

Hatta,kendilerine bir suçlu gösterilmesini istekle beklemeleridir.

Biri suçlandığında bütün dostları, tanıdıkları, hatta Dava romanında olduğu gibi akrabaları hemen suçlayanların yanında yer alır, bu suçlamadan kendilerine bir zarar gelip gelmeyeceğini hesap ederler.

Suçlanan terk edilir.

Kimse korumaz onu.

Kimse sahip çıkmaz.

Esas suçluların şatodakiler olabileceğini aklımıza bile getirmeyiz.

Soyadlarımız hemen silinebilecek bir tek harfe indirgenmiştir.

Herhangi bir sabah bizim de kapımız çalınabilir, neyle suçlandığımız söylenmeden biz de suçlanabiliriz ve biz, bizi suçlayanlara yaranmaya, yok olurken bile onlara kendimizi beğendirmeye uğraşırız.

Bir suçlu bulunduğuna, suçluyu saptama hakkının da yalnızca iktidarın görünmeyen sahiplerine ait olduğuna olan inancımızdır bizi güçsüz kılan.

Her sabah yeni bir suçluyla uyanıyoruz.

Her sabah bir başka Joseph K.' nınresimleri var gazetelerde.

Şatonun bulunduğu tepenin eteklerindeki küçük köyde yaşıyoruz, iktidarın asıl sahipleri asla gözükmüyor, her sabah kapımızın altından bir suçlunun resmi atılıyor ve onların suçlu olduğuna, suçlu oldukları söylendiği için inanıyoruz.

Evlerimizden suçluyu parçalamak için çıkıyoruz, birbirimize 'Suçluymuş' diyoruz, suçlunun öldürülmesini istiyoruz, efendilerimize suçlunun öldürülmesi için yalvarıyoruz.

Çünkü,suçlular suçlandıkları için suçludur.

Çünkü biz kaybolmakta olan bir memleketin sahipsiz şehirlerinde eski simyacıların kükürt kokularını içimize çekerek yaşıyor, görünmeyen efendilerin karanlık gücüne boyun eğiyoruz.

Çünkü biz Joseph K'yız .

Soyadlarımız artık tek bir harf.

Silinmeye hazır bekliyor.

İşgal Altında

Türkiye büyük bir savaşa girip yenilseydi, düşmanlar ülkeyi işgal etseydi nasıl bir yaşamımız olurdu, yabancı bir gücün baskısı altında nasıl bir cehennem yaşardık, neler yaparlardı bize?

Gazetecileri gözaltına aldırıp polislere dövdüre dövdüre öldürtürler, sonra da o polisleri yargıya vermekte ayak mı sürterlerdi?

Manisa'da on altı yaşındaki çocukları toplayıp işkenceye mi yatırırlardı; küçük kızları çırılçıplak soyup meme uçlarına elektrik mi verirlerdi; çocukların ailelerini korkutur, oğlunu arayan babayı da oğluyla birlikte falakaya mı yatırırlardı?

Ülkemizdeki iki bin köyü ateşe mi verirlerdi?

Güneydoğu'dan, Orta Anadolu'dan milyonlarca insanı göçe zorlayıp kent varoşlarında aç biilaç, sefil yaşamaya mı mahkûm ederlerdi?

Köylerinden sürdükleri insanları çöplüklerde yiyecek arayacak hallere mi koyarlardı?

Köylüleri minibüslere doldurup alev alev yakarak mı öldürürlerdi?

Suçlu olduklarından kuşkulandıkları insanların evlerini gece yarısı basıp hepsini sorgusuz sualsiz kurşuna mı dizerlerdi?

Mahkemeleri devreden mi çıkarırlardı?

Vergi diye bizden topladıkları paralan, devlet bankaları aracılığıyla kendi işbirlikçilerine mi dağıtırlardı?

Emeklileri, maaş kuyruklarında ölecek hale mi sokarlardı?

Gazi mahallesinde olayları kışkırtıp, sonra göstericileri sivil polislerine mi vurdururlardı?

Bir kurul oluşturup, parlamentoyu bu kurulun hâkimiyetine mi sokarlardı?

Seçimle gelmiş insanları parlamentonun kapısında tutuklatıp hapislere mi attırırlardı?

Düşüncelerini söyleyenleri özel mahkemeler kurup yargılayarak zindanlara mı doldururlardı?

Türkiye'nin kapılarını bütün dünyaya kapamaya mı uğraşırlardı?

Vatandaşlarımıza dışkı mı yedirirlerdi?

Hukukun geçerliliğini yok mu ederlerdi?

Haklarını isteyen memurları başkentin göbeğinde coplarlar mıydı?

Türkiye'yi çağdışı bir anayasayla yaşamaya mı zorlarlardı?

Hoşlarına gitmeyen haberleri yazan gazetecileri korkutmaya mı uğraşırlardı?

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra olduğu gibi şimdi de kendi işbirlikçilerinden zenginler mi yaratırlardı?

Bütün paralarımızı silah alımına harcayıp yatırımları durdurarak, işsizliğin, sefaletin artmasına mı sebep olurlardı?

Kitapları toplayıp yaktırırlar mıydı?

Gizli cinayetler işleyecek özel örgütler mi kurdururlardı?

Hangi suçu işlerlerse işlesinler kendi memurlarının yargılanmasını özel kanunlarla önlerler miydi?

Sünnilerle Alevileri birbirlerine karşı kışkırtırlar mıydı?

Hangi partilerin ülkeyi yöneteceğine karar verip seçim sonuçlarına aldırmadan kendi istedikleri iktidar kompozisyonlarını oluşturmak için alttan alta baskı mı yaparlardı?

Ülkenin bazı kentlerine, kasabalarına, köylerine girmemizi mi yasaklarlardı?

Kendi ülkemizde bir yerden bir yere özgürce gidemez mi olurduk?

Düşmanlar ülkemizi işgal edip halkımızı baskı altına alsa nasıl yaşardık, neler yaparlardı bize, ne tür cehennemlerde yaşatırlardı insanlarımızı?

İşgal altında yaşarken biz ne yapardık peki?

Alkışlar mıydık işgalcileri, korktuğumuz için hayatımızı ve onurumuzu satar mıydık?

Ne yapardık işgal altında?

Ne yapardık?

Yolunu Ayırmak

Benim çocukluğum biraz tuhaf geçti, on yaşımda sigaraya başladım, on birimde ilk sustalımı aldım, on ikimde kerhaneye gittim, on üçümde Dostoyevski'yi keşfettim, on dördümde Tolstoy'u buldum, on beşimde babam bana Marx'ı okudu, on altımda kalabalık bir davette babamla Joyce konusunda sıkı bir tartışmaya girip ağır bir entelektüel yenilgiye uğradım.

Bu tuhaf karışım, bu garip kültürel melezlik hayatım boyunca da devam etti; bir yandan en bayağı zevklerden tat alırken bir yandan da insanoğlunun en incelmiş beyinlerinin ürünlerinden dağarcığıma bir şeyler aktarmaktan hoşlandım.

Neredeyse birbirine hiç benzemeyen iki hayatım oldu.

Serserilikte dağılmaya yatkın, süfli zevklere düşkün tabiatımın bana kaçınılmaz bir kader gibi hazırladığı bir yok oluştan kadınlarla kitaplar çıkardı beni.

Kadınlar bana zevki, zarafeti, inceliği gösterdi; bugün eğer sahip olabildiğim herhangi bir değer varsa onların hepsinde bir kadının izi bulunur, hepsini de teker teker hatırlarım, biri bana daha gelişmiş bir müzikten zevk almayı, biri vazgeçmekte zorlandığım erkeksi kabalıkla alay etmeyi, biri kadınlara nasıl davranmam gerektiğini, biri giyinmeyi öğretmiştir.

Kitaplardan ise, sokaklarda aradığım her türlü zevkin, vahşetin, maceranın çok daha ihtiraslısını insanoğlunun hayal gücünde bulabileceğimi, bir şey yaratabilme serüveninin heyecanının başka hiçbir şeyde bulunmayacağını öğrendim.

Voltaire'in'iyi insanlardır ama kadınla sanattan hiç anlamazlar' dediği ve dışarıdan bakanlara tuhaf bir erkek kalabalığı gibi gözüken bir ırkın çocuğu olarak, kendi kalabalığımdan kadınların ve kitapların yol göstericiliğiyle ayrıldım.

İntikam duygusunu, öldürme isteğini, vahşeti, saldırganlığı anlarım, bunlar benim kanımda var ama bir insanı öldürmeye karar verdik diye yamyam dansları yapmayı, insanın öfkeyi ve intikam duygusunu köçekleşmiş bir seviyesizlikle değiştirmesini anlamam.

Hiçbir kitapta, düşmanının ölümünü parmaklarını şıklatarak kutlayan bir kahraman görmedim.

Hiçbir kadının, böyle bir erkeği sevdiğine tanık olmadım.

Adını hayatından daha önemli bulan, adına en küçük bir leke sürülecek endişesiyle, değil hakarete, bir imaya bile tahammül edemeyip hemen düello yapan, ölürken de öldürürken de zarafetten ayrılmamaya özen gösteren şövalyelerin hikayeleriyle geçti çocukluğum.

Bütün kitaplar, zekânın ve zarafetin çekiciliğini gösterdi bana.

Bir serseri, bir çapkın, hatta Arşen Lüpen gibi bir hırsız olabilirdiniz ama zeki ve zarif olmak sizi bağışlatır, hatta çekici yapardı.

Kitapların beğendiği erkekler, tuhaf bir rastlantı, kadınların da beğendiği erkeklerdi.

Onlar da pusu kurup rakibini vuranı, gücünü kabalıkla sergileyeni, zaferini seviyesiz gösterilerle kutlayanı değil, düşmanıyla göz göze gelip düello edenini, yenilirken bile gülümseyebilenini, galibiyetim vakarla kabul edenini seviyorlardı.

Serserilikten, toplumun ahlak kurallarına uymayı kabul etmeyen bir özgürlükten, hayatın tadını bazen süfli zevklerde aramaktan hiç vazgeçmedim; bir vahşeti, hatta barbarlığı hep ruhumda barındırdım ama zekânın ışıltısı, zarafetin inceliği beni hep çekti, zeki kadınlara istekle esir oldum, zarif bir jestle karşılaştığımda buna cevap verebilmek için kendi çıkarlarımdan vazgeçmeye rıza gösterdim.

Kendi yenilgilerime ağlamadım, başkalarının yenilgilerine gülmedim.

‘Dünyada mutsuz insanlar varken ben mutlu olamam’ diyen Tolstoy’un çiftliğindeki köleleri azat etmesini, Puşkin’in döneminin en iyi düellocusuyla gözünü kırpmadan düelloya girip ölmesini, Balzac’ın bütün görgüsüzlüğüne ve gösterişçiliğine rağmen çalışma odasını inanılmaz ölçüde sade tutmasını, Liszt’in en küçük bir kıskançlık duymadan Chopin’e yardım ettiğini hiç unutmadım.

İnsanların dostları kadar düşmanlarıyla da övünebilmeleri gerektiğini, dost seçerken gösterilen titizliğin düşman seçerken de gösterilmesi gerektiğini aklıma yazdım.

Düşmanlarımın saldırıları değil, zekâsızca davranmaları yaraladı beni.

Kendi toplumumdan ‘sanatı ve kadını’ küçümsedikleri için koptum; güçsüzlüklerini böbürlenmelerin ardına saklamaya çalışan zavallıları, galibiyetlerde gösterdikleri düzeysiz sevinçleri, acılarını, vakarını yitirmiş seviyesiz bir gösteriye dönüştürmeleri ayırdı benim yolumu onlardan.

Edebiyatı sevenlerle, kadına önem verenlerle yürüdüm.

Bir komünist olan Mayakovski’nin , bir faşist olan Mişima’nın , bir serseri olan Yesenin’in ölümü seçmelerinde ortak nedenin, zekâyı ve zarafeti küçümseyen kalabalıklara dayanamamaları olduğunu düşündüm.

İnsanları düşünce farklılıklarının değil seviye farklılıklarının derin uçurumlarla ayırdığını fark ettim.

İkiye çatlamış bir ruhla büyüdüm ben.

Benim çatlayan ruhumu edebiyat ve kadınlar bir araya getirdi, kendi içimde köprüleri onların sayesinde kurdum.

O köprüden gelip geçerken ayağım tökezlediğinde edebiyata ve kadınlara tütündüm, onlardan güç aldım.

Acılarımı isterik çığlıklarla ortaya dökmekten, sevinçlerimi seviyesiz gösterilere dönüştürmekten hep çekindim.

Şimdi, ‘sanatı ve kadını’ aşağılayan ve sanatla kadın tarafından küçümsenen bir kalabalığın içinde, zekâyı ve zarafeti arayan, gördüğü seviyesizliklerle yaralanmış bir ‘azınlığın’ üyesiyim.

Hâlâ serserinin tekiyim, birçok kötü huyum var, vahşileşmeye yatkınım, erkeksi bir kabalıktan kendimi kurtaramadığım oluyor ama bu kalabalıkların parçası olmadığım ve ruhu başkalarının suçlarından dolayı kanayan bir azınlığın parçası olmak için uğraştığım için memnunum.

Yolumu bulabilmek için edebiyata ve kadına bakıyorum.

Onlara bakmayanların içine düştüğü sefillik korkutuyor çünkü beni.

Yaşasın Ölüm

Dar sokaklarının kenarlarında portakal ağaçlan olan, neredeyse her sokağın güneşli küçük bir meydana açıldığı Sevilla'ya , şarkılarıyla ve boğa güreşçileriyle ünlü Cordoba'ya , dar pencereli evlerinin avlularında fıskiyeli havuzların bulunduğu eski Endülüs başkenti Granada'ya Alman tayyarelerinin ve İtalyan tanklarının desteğiyle giren kara gömlekli Falanjistler, yakaladıkları Cumhuriyetçileri acele kazılmış mezarların başlarında kurşuna dizdikten sonra bütün şehri çığlıklarıyla doldururlardı: ' Vivala muerta '!

— Yaşasın ölüm!

Ölürken bile 'no pasaran ', 'geçit yok' diye bağıran Cumhuriyetçilere faşistlerin cevabı, ölümü kutsayan bu haykırıştı:

— Yaşasın ölüm!

Kanında, tarihinde, hatta cinayet kokan şarkılarında ölümün izlerini taşıyan Rönesans'ın bu tuhaf ve karmaşık medeniyeti, korkunç bir iç savaştan sonra 'Yaşasın ölüm!' diye bağıranlara teslim oldu.

Faşizm, ölümü 'yaşatmak' isteyenlerin silahlarıyla geldi ve aralarında dünya edebiyatının en parlak şairlerinden biri olan Lorca'nın da bulunduğu binlerce insanı yok etti.

Ölümün kara bayrağı kırk yıldan fazla dalgalandı İspanyol topraklarının üstünde.

Ve,bütün dünya ölümü yüceltenleri lanetledi.

Faşistlerin lideri General Franco , ölmeden birkaç gün önce üç genci engizisyondan kalma bir aletle boğdurarak idam ettirdi, bu, onun hayatının son eylemi oldu.

Ölümle geldi, ölümle gitti.

Lanetliler mahşerine gitmiş faşist bir generalin sloganı, doğduğu topraklardan kovulduktan sonra şimdi bambaşka bir ülkede; güneşli şehirleriyle güney bölgelerindeki turuncu ışıklı portakal bahçelerinden başka hiçbir şeyi İspanya’ya benzemeyen bizim ülkede hükümran oluyor.

Yarım asır önceki bir iç savaşın hortlakları, kanlı mezarlarından bombalan, silahlan, nefretleri ve ölümcül çılgınlıklarıyla çıkagelip ‘Yaşasın ölüm!’ naralarıyla aramıza girerek, dişinden tırnağından artırdığı üç kuruşla şıklaşmaya uğraşan kızcağızları, çocuklarına bir pantolon seçmeye çalışan saçlarına ak düşmüş anneleri alevlerin arasında yakıyor.

Nişanlanmadan önce biraz para biriktirmek için didinen genç bir şoförün arabasını patlatıp bedenini kavuruyorlar.

Mazlum bir halkın çocuklarından zalim katiller çıkıyor.

‘Asmayalım da besleyelim mi!’ diyerek ölümün elçiliğini yapan zalim darbecilerin işkencelerden geçirdiği bir halkın çocukları şimdi kendilerine acılar çektiren darbecilerden bile daha vahşileşebiliyor.

Kanlı bir alçaklığı mazlumlarla zalimler aynı ölümcül iştahla paylaşıyor.

Mazlumla zalim ne kadar da çok birbirine benziyor bu ülkede.

Hangi ırktan, hangi renkten, hangi fikirden olurlarsa olsunlar, sonunda faşistlerin kahredici haykırışında buluşuyorlar:

— Yaşasın ölüm!

Manasız bir savaşın iki ucunda da aynı kara gömleklilerin dolaştığı, faşizmin iki ucu da pençesine aldığı bu kanlı kargaşada yeni bir ses, insanca bir çığlık arıyor insan.

‘Yaşasın hayat!’ diye bağıracak birilerini duymak istiyor.

Ölümü ve savaşı yücelten, adaletten, ezilenden yana olanlara düşmanca saldıran Türklere karşı çıkacak Türkler yok mu?

‘Yaşasın hayat’ın Kürtçesini bize öğretecek, bu vahşi haykırışa hayata sahip çıkarak cevap verecek Kürtler yok mu?

Irklarınızın ve dillerinizin farklılığına rağmen büründüğünüz o kara gömleklerin rengi birbirine bu kadar benziyor, işlediğiniz faili meçhul cinayetler birbirini taklit ediyor, vahşetiniz birbirinize bakarak çoğalıyorsa neden bunca yıldır dövüşüyorsunuz?

Aranızda bir fark yok ki sizin.

Diyarbakır’da zavallı Kürt çocuklarını sokak ortasında ensesinden vurup öldüren katillerle Göztepe’deki orta halli bir dükkânda günahsız kadınları yakanların birbirinden ne farkı olabilir?

Siz hepiniz aynısınız.

Hepiniz Lorca’yı bir mezarın başına diker, gözünüzü kırpmadan kurşuna dizersiniz.

Ölüm yatağınızda, sloganını hâlâ hayranlıkla tekrarladığınız Franco gibi, son sözünüzü üç genç çocuğu boğdurmak için söylersiniz.

Hayatın korkakları, ölümün hayranlarısınız.

Kendi cinayetlerinizi size çok benzeyen rakiplerinizin cinayetleriyle aklamaya çalışıyorsunuz.

Bir cinayet bir başka cinayeti haklı gösterebilirmiş gibi.

İspanya’da gömülen Falanjistler Türkiye’de mezarlarından çıkıyor; kara gömlekleri, nefretleri, vahşetleri, kalleşlikleri ve cinayetleriyle geliyorlar. İki ayrı dilde ‘Yaşasın ölüm!’ diye hay kırarak masumlara saldırıyorlar. ‘Hayat’ın Kürtçesi nedir, ‘portakal çiçeklerinin, güneşin, aşkın, sevincin’

Kürtçesi nedir, bize bunu öğretecek bir Kürt yok mu bu ülkede? Katillere inat 'Yaşasın hayat!' diye bağıracak bir Türk yok mu?

Yılmaz Odabaşı bir şiirinden hapse girerken, şiirlerini berrak bir Türkçe'yle yazan bu genç ve parlak Kürt şaire sahip çıkacak bir Türk, orta halli bir mağazada yanarak ölen Türkler için ağlayacak bir Kürt yok mu?

Öyle gizli gizli , korkakça, bir kuytuda değil, açıkça, yüreklice sesini çıkartacak birileri yok mu?

Ölüm sevgisinde buluşan Kürtlerle Türklere karşı, hayat sevgisinde buluşacak Kürtlerle Türkler çıkmayacak mı? Kendi ırkından katillerin cinayetleri karşısında susan, başka ırktan katillerin cinayetlerini kınayan ikiyüzlülere karşı, bütün cinayetlere, bütün alçaklıklara, bütün kara gömleklilere karşı direnecek, katilleri ırklarına göre ayırmayacak, zorbalığın her türüne direnecek insanların sayısı bu ülkede gerçekten bu kadar az mı?

Hayatın savunucuları nerede Tanrım?

Lanetledin mi bu toprakları, herkesi birbirine benzetip herkese aynı kara gömlekleri mi giydirdin?

Her dilden 'Yaşasın ölüm!' diye bağırıyorlar.

Lorca'yıdefalarca kurşuna diziyorlar.

İnsanları yakıyor, sokak ortalarında enselerinden vuruyorlar.

Mazlumlarla zalimler birbirine benziyor, hiçbir şeyi paylaşmaya yanaşmazken, zulmü utanç verici bir eşitlikle paylaşıyorlar.

Sevilla'yı, Cordoba'yı , Granada'yı , Barcelona'yı , Madrid'i kana boğan Falanjistler doğdukları topraklarda ölüp lanetli mezarlara gömülürken, şimdi bizim topraklarımızda hortluyorlar.

Hayata düşmanlar, insana düşmanlar, aşka düşmanlar, sevince düşmanlar.

Ölüme dostlar yalnızca.

Üstelik yiğitçe dövüşüp yiğitçe ölenlerden de değil bunlar; silahsızlan, masumları, kendilerine hiçbir zarar veremeyecek olanları öldürüyorlar.

Alçaklık her dilde aynı anlaşılan.

Yiğitlik de her dilde aynı olmalı.

Hayat her dilde aynı savunulmalı.

'Yaşasın ölüm!' diye bağırıyor her ırktan Falanjistler.

Şimdi her dilden buna cevap vermenin, ölümü yüceltenlere karşı hayatı savunmanın tam zamanı.

Alçakça öldürülen o kadınlar, hiç olmazsa çocukları için sizden bunu duymayı bekliyor:

'Yaşasın hayat!'

Tragedya

Kalın damarlı gövdeleri ve toz yeşili yapraklarıyla ölümsüzlüğün sembolü kabul edilmiş zeytin ağaçlarının, aniden gözüküveren mavi ışıklı koyların arasından geçip giderken arada sırada yarısı yıkılmış, yarımay biçiminde eski amfiteatrlarla karşılaşırsınız, binlerce yıl önce o yıkık basamaklarda insanların oturmuş olduğunu pek de düşünmeden yanından geçip gidersiniz.

Bağbozumu zamanlarında, en süslü elbiselerini giyip oralara toplanan halk tragedyalar seyrederdi.

Ölümün ve yenilginin kaçınılmazlığı karşısında çaresiz kalan insanı anlatırdı o oyunlar.

Ve,daha sonra binlerce yıl filozofları meşgul edecek sorular sorardı.

Zamanı durduramayan ve ölümden kaçamayan insan acı çekmeye mahkûm mudur?

Tanrısal yasalar, insanlara iyilik yapılmasını yasakladığında, bu yasalara uymayı mı, yoksa cezası ne olursa olsun iyilik yapmayı mı seçmeliyiz?

İnsanı, hayatı, insanın davranışlarını sorgulayan bu ilk edebi eserler sonra ortadan kayboldu.

Romalılar, Eski Yunan'ın tragedyalarını taklit eden oyunlar yazdılar ama çok da başarılı olamadılar ve tragedya insanların hayatından çıktı.

Yaklaşık bin yıl insanın kaderini, davranışlarım sorgulayan eserler yazılmadı.

Sonra, on yedinci yüzyılda tragedya bütün görkemiyle ve değişik yorumlarıyla yeniden insanların hayatına girdi.

Ama burada şaşırtıcı bir durum vardı.

Tragedya doğduğu topraklarda değil, o topraklardan çok uzakta olan İngiltere'de ve Fransa'da dirilmişti.

İngiltere'de halk, salaş belediye tiyatrolarında Shakespeare'in yazdığı tragedyaları, insan ruhunun karmaşasını, kararsızlığını, çılgınlıkla aklın birlikteliğini, davranışlarındaki belirsizliği seyredip, insanla ilgili belki de en görkemli piyesleri alkışlarken, eski Yunan tragedyalarına ev sahipliği yapmış bu topraklarda Karagöz seyrediliyordu.

Biz, insanı, davranışlarının nedenlerini, çaresizliklerini, hayatın içindeki mücadelesini anlamaya çalışmıyorduk.

İnsan bizim için önemli değildi.

Hıristiyanların, tragedyayı ve bireyi reddeden 'Ortaçağ'ı Avrupa'da sona ererken sanki biz onların 'Ortaçağı'nı ödünç almıştık.

Kendi hayatında trajediler yaşayan bir halk bunun sanatsal yansımalarına arkasını dönmüştü.

Böyle tuhaf bir tarihsel şaka nasıl gerçekleşti, bu topraklarda doğan tragedya nasıl İngiltere'de dirildi, biz Hıristiyanların 'Ortaçağı'nı nasıl ödünç aldık doğrusu bilmiyorum ama bana öyle geliyor ki biz o Ortaçağ'ı hâlâ sürdürüyoruz.

Hâlâ insan bizim için önemli değil.

Hâlâ kendimizi ve hayatımızı, bu hayatın sanattaki yansımalarını görmek isteyecek kadar ciddiye almıyoruz.

Başımıza gelenleri hâlâ 'kaderin buyruğuna' bağlarken, bu buyrukların niye bizim topraklarımızda böyle tezahür ettiğini, neden hep kaybettiğimizi, neden hep acılar çektiğimizi, neden duygularımızın sığlaştığını sorgulamıyoruz.

Belki de insanla hiç ilgilenmediğimiz için duygularımız böyle sığlaştı.

Pekineden biz kendi gözümüzde bu kadar önemsizleştik?

Neden duygularımızı şiirden başka bir yolla ifade etmeye hiç çalışmadık?

Niye, karşılaştığımız çıkmazlarda, ‘bu kaderin buyruğu mu, yoksa bizim hatalarımızdan mı kaynaklandı’ sorusunu soramadık.

Zeytin ağaçlarımız, mavi ışıklı koylarımız ve yıkık amfiteatrlarımız böyle dururken insan neden kayboldu?

Neden İngilizler 17. yüzyılda Romeo ve Jülyet’i seyrederken biz aşkı küçümsedik?

Bugün yaşadıklarımız, insanı hiç önemsemeyen bir ‘Ortaçağ’ı ısrarla sürdürmemizden mi?

İnsana önem verseydik bugün yaşadıklarımızı yaşamamız mümkün olur muydu?

Yaşadıklarımızdan kurtuluş yolu, acaba, insanla, kaderiyle, mücadelesiyle ilgilenmekte mi yatıyor?

Tragedyalarımız olmadığı için mi trajediler yaşıyoruz?

Bunların cevaplarını bilmiyorum doğrusu.

Ama sanıyorum ki, insanı ve onun sanattaki yansımasını önemsemeyen bir toplum, içine sürüklendiği çıkmazlardan kurtulacak gücü bulamaz; edebiyatın kendisine tuttuğu aynada kendisini görmeyen bir halk kendini ve elinde bulundurduğu imkânları tanıyamaz.

Tragedyalarla başlayan bir sanat geleneğini bir ‘Ortaçağ’ın içine gömmüş bir toplum, kendini, mutluluğu, özgürlüğü, zenginliği hak etmiş gibi hissedemez.

Trajediler yaşayan tragedyasız bir toplumuz.

Avrupa, kendi ‘Ortaçağ’ından kurtulmak için Eski Yunan’a dönmüştü.

Orada yaratılanlardan yararlanarak, insanı ve hayatı yeniden yorumlamış, duygulan yeniden keşfetmiş, davranışların bilincine varmıştı.

İnsanlığın yarattığı her değerin yeryüzünde yaşayan bütün insanlara ait olduğunu kabul etmişti.

İnsan olmanın, bütün insanlığın parçası olmakla mümkün olduğunu görmüştü.

Acaba bizim de kendi ‘Ortaçağ’ımızdan kurtulmamız için, geniş yelpazeli o muhteşem insanlıkla bütünleşmemiz mi gerekiyor?

Bunu yapabilecek miyiz?

Kendi değerimizi anlamanın ve bu değere sahip olanın hak ettiği yaşama biçimini elde etmenin yolu mu bu acaba?

‘Biz insanız ve bütün insanlığın parçasıyız’ dediğimizde bizim ‘Ortaçağ’ımız da biter mi?

‘Ortaçağ’ımızı bitirmeden çektiğimiz dertler sona ermeyecek mi?

Zeytin ağaçlarına, mavi ışıklı koylara ve yıkık amfiteatrlara bir daha baksak, bilmem ki, cevaplan bulur muyuz ?..

Türk Olmak.

Dünyanın, en tehlikeli eğlencesi Türk olmaktır.

Burada hayatın bizzat kendisi bile hayata şaşar.

Altmış milyonluk bir bungee - jumping'dırhayat.

Bir beton zemine doğru milyonlarca insan süratle düşeriz.

Tam çarpacağımız zaman, kim olduğunu kimsenin bilmediği bir güç, ucunda sallandığımız lastik halatı çekiverir ve biz yukarlara sıçrarız.

Padişahımızın ırzına geçer, başbakanımızı asar, genelkurmay başkanımızı hapseder, gençlerimizi idam sehpalarına gönderir, sonra da en güzel aşk şiirlerini yazarız.

Hep aptallığımızdan yakınır, sonra da dünyanın en akıllısı IMF'yi tam on yedi kere dolandırırız. Paralarını bize nasıl kaptırdıklarını anlamazlar bile.

Aptallıktan sıkıldığımızda zekâmızla övünür ve bin senedir her yaz mevsiminde damlarda yatar ve oradan düşerek ölürüz.

Yağmur yağdığında ülkenin en büyük kentinin işlek bir caddesinde boğulan yeryüzündeki tek insan Türk'tür.

Yeryüzünde kendine kanat yapıp uçan ilk insan da Türk'tür ama...

Devleti kutsal ilan eder, sonra da devleti soyarız.

'Köylü efendimizdir' der, köylüleri döveriz.

Dünyada hiçbir devletin tanımadığı bir devleti kurma başarısını gösterebilmiş olanlar Türklerdir.

‘Yurtta sulh, cihanda sulh’ diyerek bütün komşularıyla düşman olan da biziz.

‘Ulusal onuru’ bu kadar değerli, ‘ulusal parası’ bu kadar değersiz başka bir ülke bulmak çok zordur.

Sürekli olarak birbirini kazıklayanlar Türklerdir.

Bir büyük deprem olduğunda çoluk çocuk, zengin fakir elbirliğiyle yardıma koşup evdeki iki battaniyeden birini depremzedelere bağışlayanlar da Türklerdir.

Kırk sekiz yıl boyunca dünya futbol şampiyonasının kapısından bile geçemedikten sonra ilk katıldığı şampiyonada dünya üçüncüsü olmayı Türkler başarır.

‘Ata sporu’ güreşte en olmadık ülkelere yenilen, güreşten hiç anlamayan Amerikalı güreşçilerle güreşirken kolunu bacağını kırdıranlar da Türklerdir.

Her konuda fikrimizi söylemeye bayılır ama hiçbir fikrimize inanmayız.

Hiçbir filozofumuz yoktur ama ne olduğunu kimsenin bilmediği bir hayat felsefemiz vardır.

Dünyanın en ünlü suikastçısı, papayı vuran bir Türk’tür.

Papayı binlerce insanın arasında vurup kabak gibi yakalanan en salak suikastçı da Türk’tür.

Katillerin ‘ulusal kahraman’, şairlerin ‘vatan haini’ olduğu tek ülke Türkiye’dir.

Müslüman olanlardan sürekli kuşkulanır ama

Müslüman olmayan vatandaşlarımıza devlette tek bir görev bile vermeyiz.

Bütün askeri darbeleri alkışlar ve ilk seçimde darbecilerin kızdıklarına oy veririz.

Tek bir anlaşmada neredeyse beş milyon kilometre kare toprak kaybedip bu anlaşmanın en akıllı anlaşma olduğuna inananlar da Türklerdir.

Savaşta kendi gemisini yedi saat boyunca bombalayanlar Türklerdir.

Uçağı arızalandığında başkalarına bir zarar gelmesin diye o uçağı son âna kadar terk etmeyip ölenler de Türklerdir.

Yabancılardan sürekli kuşkulanıp ne kadar yabancı örgüt varsa hepsine girmeye çalışanlar Türklerdir.

Girmeye çalıştıkları örgütlerin kurallarının aslında Türkiye'yi bölmek için hazırlandığına da sadece Türkler inanır.

Yıllarca, Avrupa Birliği'ne girmemizi sağlayacak yasalardan hiçbirini çıkartamayıp bir gecede başkalarının on yılda geçirebileceğinden daha fazla yasa geçiririz.

Ömründe hiç trapez yapmamış altmış milyon insanın trapez yapmasıdır hayat burada.

Bütün dünya, şaşkınlıkla bakarak düşmemizi beklerken biz düşmeyiz.

Biz Türküz .

Ya oynar ya ağlarız.

Dünyanın en tehlikeli eğlencesidir Türk olmak.

Ve,biz korkuyla eğleniriz.

Entelektüeller

Çok zengin bir Rus aristokratının oğlu olan Nabokov iyi bir eğitim almış, ailesiyle birlikte ülkesinden kaçtıktan sonra edebiyatçılığın yanı sıra uluslararası konferansların gözde konuşmacılarından biri sayılacak kadar iyi bir kelebek koleksiyoncusu, kendi bulduğu problemleri kitaplaştıracak kadar iyi bir satranççı olmuştu.

Çocukluğunun bir kısmını Avrupa'da geçirdikten sonra Amerika'ya yerleşmiş, bir yandan romanlarını yazarken bir yandan da hafif Rus aksanlı İngilizcesiyle seçkin üniversitelerde dersler vermişti.

Her yıl öğrencilerine devlet yönetimleriyle ilgili aynı cümleyi ısrarla söylerdi:

— Demokrasi krallıktan iyidir, krallık hiçbirşeyden , hiçbirşey diktatörlükten.

Görülebildiği kadarıyla Türkiye, Nabokov'un biraz alaycı sıralamasının ' hiçbirşey' basamağına yerleşmiş bulunuyor bugün.

Aynen Nabokov'un anavatanı Rusya'da olduğu gibi Türkiye'de de devlet, kendisine yüklenen aşın bir 'kutsallığın' altında ezilip dağılarak ' hiçbirşey'edönüştü; böyle akıldışı bir kutsallığı herhangi bir müessesenin taşıması mümkün değildi zaten.

Her türlü insani ölçüyü reddeden bir kutsallık, devletin üstünde durduğu mantıklı bir temele ağır geliyordu.

Devlet, kendine yüklenen kutsallıkla şişiyor, insandan da, adaletten de, özgürlükten de daha önemli oluyordu.

Ve böyle bir devlet yapısı, kaçınılmaz olarak, kendi kutsal varlığını sürdürebilmek için insandan, adaletten, özgürlükten vazgeçiyor ve sonunda kendisini taşıyabilecek hiçbir güç ortada kalmıyordu.

Kutsal devletin ‘ hiçbirşeye’ dönüşmesi sırasında, kendini devletin parçası olarak gören insanlar da bazen ağır ağır , bazen de hızla aklın çizgisinden, mantığın tutarlılığından kopuyorlardı; üniversite rektörleri profesörlerin bıyık boylarını belirlemeye kalkışacak ölçüde ruhsal depremlere kapılıp garipleşebiliyor, başsavcılar hukukdışı yollardan elde edilmiş belgeleri delil diye kullanacak kadar adaletten kopabiliyor, polisler cumhurbaşkanlarını gizlice dinleyecek kadar fütursuzlaşabiliyorlardı.

Devlet de bir çeteleşme çıldırmasına uğrayabiliyordu.

İnsanları güvenli bir örgüt içinde tutabilmek için oluşturulan devletin ‘ hiçbirşeyleşmesi’ insanları da, yanan ahırdaki atlar gibi birbirlerini çiğnemelerine yol açacak bir paniğe ve acıklı bir isteriye sürüklüyordu.

Devlet çöktükçe, devlete düzülen övgüler artıyor, gazete haberciliği neredeyse pespaye bir şovenizm propagandasına dönüşüyor, herkes birbirini devleti çökertmekle suçluyor, her yerde hainler araştırılıyor, her gün birileri linç edilsinler diye kalabalıkların önüne atılıyordu.

Böyle bir zamanda ne devlet örgütünün çarkları içinde yer alanların ne de tümüyle sahipsiz kalan halk yığınlarının kendilerini bu çılgın panikten kurtarması, zekâsız bir bulanıklığın ardında kaybolan aklın ışığını görmesi mümkündü.

Üstelik hiç kimse, aklın sesini dinlemek istemiyordu.

Hatta akıldan, zekâdan, öngörüden nefret ediliyor, adalet, özgürlük, eşitlik gibi kavramlar düşmanlar kategorisine sokuluyordu.

Herkes, yaptığının manasızlığını içten içe sezse bile gene de bir kâbustan korkuyla uyanmış küçük bir çocuk gibi masallar dinlemek, her gün usanmadan devlete düzülmüş övgüler duymak istiyordu.

İşte böyle zamanlarda, özellikle geri kalmış toplumlarda hayatın manasız bir kenar süsü gibi görülen, küçültücü şakalara hedef olan, bazen alaycı bir hoşgörüyle bakılan, bazen de ağır bir şekilde cezalandırılan entelektüellere hayati bir görev düşüyordu.

Bu görev belki de görevlerin en zoruydu: kendi halkınla kavgaya girişmek, gerçekleri söylemek için kendi halkının lanetini, kendi devletinin hiddetini göze almak.

Her toplumda entelektüeller kalabalıklarla sürtüşürler, yerleşik yargılara karşı yeni ölçülerin, yeni değerlerin sözcülüğünü yapar, geleceğin karanlığına doğru yola çıkan ilk öncüler olurlar ama gelişmiş ülkelerde bu sürtüşme haşin bir husumete dönüşmez.

Geri kalmış diyarlarda ise aklın sözcülüğünü yapmak neredeyse hayati bir tehlike arz eder.

İşsiz kalmak, parasız kalmak, yalnız kalmak, manevi bir linçin kurbanı olmak, hapse atılmak, hatta öldürülmek ihtimal dahilindedir .

Ama ne yazık ki, devletin ‘ hiçbirşeyleştiği’, toplumun canavarlaşmanın eşiğine geldiği, herkesin korkudan ve öfkeden çıldırdığı zamanlarda, gerçeği söyleyecek, çıkış yolunu gösterecek, çılgınlığı yatıştıracak entelektüellerden başka hiç kimse yoktur.

Barış zamanlarında askeri üniformaların yıldızlarına, sırmalarına, gösterişli törenlerine hayran kalan bir gencin, hayran olduğu pırıltının bir parçası olmak için seçtiği askerlik mesleğinin bedelini savaşta cepheye giderek, bazen hayatıyla ödemesi gibi; sakin günlerde kalabalıkların gri sıkıntısından kopmanın özgürlüğüne hayran kalarak zihinsel yolculuklara çıkmanın, klişelerin esaretinden kurtulmuş bir birey olmanın heyecanını duymanın, hayatın lezzet skalasında kalabalıkların ulaşamayacağı estetik derinliklere ulaşmanın ve bütün bunların gizli ya da açık tatminini yaşamanın bedeli, zor zamanlarda kalabalıkların önüne çıkıp gerçeği söylemektir.

Aksi takdirde daha ağır bir bedel ödersin.

Aynen ‘ hiçbirşeyleşen’ devletin gibi sen de hayatını üstüne kurduğun bütün değerleri yıkar, çökertir ve ‘ hiçbirşeyleşirsin’; harcadığın bütün

yıllar, bütün yaşadıkların, bütün anıların, sevgilerin, düşüncelerin, duyguların bir toz yığınına döner.

Acıyla söylemek gerekir ki, bir felsefe geleneğinden kopuk olan Türkiye gibi toplumlarda entelektüellerin sayısı çok fazla değildir ve onların önemli bir bölümü de zor zamanlarda işlerini, paralarını, şöhretlerini, rahatlarını tehlikeye atmaktansa geçmişlerini yok etmeyi tercih ederler.

Bir daha var olamayacak bir biçimde kendilerini yok ederler.

Bir hayatı sahtekârca yaşamış, kendilerini, sevdiklerini, çocuklarını aldatmış olurlar.

Bugün bir entelektüeli, sıradan bir hayat dolandırıcısı olmaktan ayıracak şey, gerçeği, yalnızca gerçeği söylemektir.

Gerçek ise çok karmaşık değil.

Devlet ‘ hiçbirşeyleşti’.

Toplum çıldırıyor.

Kalabalıklar önünde söylenen neredeyse her söz yalan.

Türkiye’nin çürümüş bir ceset gibi dağılmasını önleyebilmek için bu ülkenin sorunlarım, adlarını açıkça söyleyerek belirtmek gerekiyor; bu ülkenin bir Kürt sorunu var; bu sorun Abdullah Öcalan ya da PKK sorunu değil, bir adamı asmak ya da bir örgütü dağıtmak sorunu çözmeyecek.

İşlenen binlerce cinayette, bizzat devlet raporlarının unutulmaya terk edilen sayfalarında da belirtildiği gibi devletin eli bulunuyor; eğer katiller cezalandırılacaksa cezalandırılacak tek insan da Öcalan değil, cezalandırılacak diğer insanlar devletin içinde saklanıyor.

Bazen bir sorunun şiddetle çözüldüğü tarihte görülmüştür ama Türkiye bugün herhangi bir sorunu şiddetle çözecek bir güce sahip bulunmuyor,

ayrıca dünya da ülkelerin iç sorunlarının şiddetle çözülmesine izin vermiyor.

Türkiye, hukuku, adaleti, özgürlüğü, eşitliği yeniden keşfetmenin varlığını sürdüremeyecek.

Bu yolu gösterecek olanlar da entelektüellerdir.

Eğer bu ülkeden gerçekleri söyleyecek entelektüeller çıkmayacaksa, eğer bu ülke bu zor zamanlarında yardıma koşacak entelektüelleri yetiştiremediyse, eğer entelektüel diye ortada dolaşanlar yalancı bir sahtekâr sürüsüyse, o zaman, en beklemediği elin, Brütüs'ün kendisini bıçakladığını gören Sezar'ın harmaniyesini başına çekip yıkılırken söylediğini tekrarlamak düşecek bu ülkeye: — Öyleyse öl Sezar.

Tarihçiler, Padişahlar, Paşalar

Ben, bu ülkeyle ilgili fantastik bir roman yazsaydım, sanırım Türkiye'yi bir cinayete kurban gitmiş ve yeniden canlanabilmesi için katillerin mutlaka bulunması gereken bir 'maktul' olarak anlatırdım; geleceği, geçmişindeki sırra zincirlenmiş, sırrını çözemediği için canlanamayan zavallı bir ülke.

Yeniden hayata kavuşabilmek için sırrın çözülmesini bekleyen altmış milyon sessiz insan.

Herhalde, benim kafamdaki roman kurgusunu paylaşan epeyce yönetici var ki bu ülkenin tarihi koskoca bir yüzyıl boyunca hep karanlıkta kaldı, yakın tarihimiz bir tür tabu haline getirildi, tarih ve tarihçiler ağır bir baskı altına alındı.

Tarihçilerimizin, geçen yüzyılın içine saklı 'sırları' bilmeyecek kadar cahil olduklarını sanmam ama galiba bizim tarihçilerimiz sırları açıklamak konusunda biraz çekingen; ya korktuklarından ya da bir sırrı aydınlatıp ülkenin üstündeki 'laneti' çözmenin devlet düşmanlığı olacağına inandıklarından.

Osmanlı'nın geçmişine baktığınızda karşılaşacağınız kanlı tablo dehşet vericidir: Fatih Sultan Mehmet 'kardeşlerini öldürmeyi' kanun haline getirmiş, Kanuni Sultan Süleyman kendi çocuklarını boğdurmuş, Dördüncü Murad sigara içenleri idam ettirmiştir; bugünün ölçüleriyle değerlendirdiğimizde tam bir 'psikopatolojik' tablo ama bu tabloyu 'devletin yüce çıkarları' sözleriyle yan yana yazınca, bu kanlı vahşet bir kutsallık ve dokunulmazlık kazanıyor.

Ama asıl şaşırtıcı olan, böylesine kanlı padişahlara sahip bir tarihin en kanlı ve en 'kızıl' padişahı olarak Abdülhamit'in seçilmesi.

Şu sorunun cevabını tarihçilerimizin benden iyi bilmesi gerekir:

'Neden modern tarihimiz Osmanlı'nın padişahları arasından en korkuncu olarak Abdülhamit'i seçti ve çocuklara bunu böyle öğretti,

Abdülhamit'in iktidarında kaç kişi öldürüldü, Kanuni'nin ya da Dördüncü Murad'ın iktidarında kaç kişi öldürüldü?'

Benim kendi cehaletim içinde bu soruya bulabildiğim bir cevap var.

Abdülhamit, İttihatçıların devirdiği bir padişahtı, İttihatçıların siyasi rakibiydi.

Bu ülkenin resmi tarihi de, İttihatçıların mantığı ve bakış açısıyla yazılmıştır; İttihatçılardan önceki padişahlarla pek bir alıp veremediği yoktur ama İttihatçıların iktidarına rastlayan bütün padişahlar 'en kötü' padişahlardır.

Ve bu ülkenin neredeyse son yüzyılını bütünüyle kendi gölgesi altına alan bir olay yaşanmıştır Abdülhamit'le İttihatçıların ortak iktidarı sırasında: 31 Mart Ayaklanması.

Ortaokula kadar okumayı becermiş herkes '31 Mart Ayaklanması'nı bilir ama tarihçilerle birkaç meraklı dışında kimse bu ayaklanmanın aslında ne olduğunu bilmez.

Herkes ' irticanınayaklandığını' ve İttihatçı subayların vatanı kurtardığını söyler.

Bu ayaklanma, bugünü bile etkilemiştir. 'Ordu vatanı irticacı yobazlara karşı korur' anlayışı o günden bu yana sürmüş, bugün bile bazı generaller kendilerine siyaset içinde bir yeri bu anlayış sayesinde bulmuştur.

31 Mart denince sokaktaki insan, yobazların silahlan alıp yürüdüğünü, Abdülhamit'in onları kışkırttığını düşünür.

Ama ayaklananlar yobazlar değil bizzat askerlerin kendisi, yani ordunun bir parçasıydı, o dönemin saygıdeğer din alimlerinden bu ayaklanmaya katılmış hemen hemen hiç kimse yoktu, hatta 'Cemiyet-i Tedrisiye -i İslamiye ' isimli, din hocalarından oluşan bir kurul açıkça bu isyana karşı çıkan bir bildiri yayınlamıştı; Abdülhamit'in, benim bildiğim kadarıyla, bu isyanı kışkırttığına dair hiçbir somut kanıt bulunamamıştı.

Ayaklanmaya ilk başta katılan askerlerin sayısı altı-yedi bin civarındaydı; isyan başladığında İstanbul'daki Birinci Ordu, isyanı bir-iki saat içinde bitirecek güçteydi ama Sadrazam, Harbiye Nazın ve hatta 'yobazların en büyük düşmanı' İttihatçıların liderlerinden olan o zamanki meclis başkanı, Birinci Ordu'ya 'asla silah kullanmama' talimatı vermişti.

Bugün hâlâ, 31 Mart isyanını kışkırtan asıl gücün kim olduğu karanlıktadır, Birinci Ordu'nun niye isyanı bastırmadığı anlaşılmamaktadır, İttihatçıların neden isyan başlar başlamaz bastırması için Birinci Ordu'ya baskı yapmadığı bilinmemektedir.

Kim tarafından kışkırtıldığı, niye kışkırtıldığı, neden hemen önlenmediği ve sonra on beş gün içinde nasıl bu kadar kolay bastırılabildiği hâlâ aydınlığa çıkmamış olan bu isyanın etkileri yıllarca sürdü; İttihatçılar kendilerine muhalefet edenleri, muhalefet nedenleri ne olursa olsun, 'irtica taraftarı' olmakla suçladı ve işin belki de en acıklı yanı, cumhuriyet tarihimiz boyunca da iktidarı gizli ya da açık ellerinde tutan generaller, bu iktidarlarının nedenim 'irtica tehlikesine karşı vatanı korumak' olarak gösterdi.

Şimdi, tarihçilerimizin neden '31 Mart Olayı' üzerine eğilmediğini, benim gibi bu işin cahili olanların bile aklını kurcalayan soruların cevaplarını niye halka söylemediğini, eğer cevapları bilmiyorlarsa akıllarındaki soruları ve kuşkulan niçin kalabalıklarla paylaşmadıklarını merak etmez misiniz?

Bence merak etmelisiniz.

Özellikle, generallerin teker teker sahneye çıkıp, Türkiye'nin 'özel şartları' yüzünden gelişmiş dünyaya katılamayacağını, bizim insanlarımızın da gelişmiş dünyanın insanları gibi yaşama hakkına sahip olmadığını söyledikleri günümüzde bunu derinden merak etmelisiniz.

Daha çocukluğunuzdan itibaren kafanıza kazınan 'irtica' tehlikesi, dehşetinin köklerini '31 Mart' denen ve karanlıklar içinde bırakılan bu heyula hayaletten alıyor çünkü.

Ve,doksan yıl önceki bir olayı bile çözmeye muktedir olmayan sizler, bugünü çözmeye hiç muktedir değilsiniz.

Tarihin kalın pürtüklü karmaşık dokusunun içine saklanmış sırrı çözmeden, neredeyse yüz yıl süren uzun bir cinayetin esrarını aydınlatmadan, bu maktulü nasıl yeniden canlandıracak, altmış milyon sessiz insanı nasıl yeniden hayata döndürebileceksiniz?

Tarihinden bile konuşmaya korkan bir toplum bugününden konuşma cesaretini nasıl bulacak; ellerinin yanmasından korktuklarından tarihin içindeki sırlara bile dokunma cesaretini göstermeyenler, bugünkü sırlara dokunma cesaretini nasıl bulacak?

Bir sır var hayatımızda.

Uzun sürmüş bir cinayetin sırrı bu.

Ve o sır çözülmeden, bu maktul canlanmayacak.

İttihatçılar, bu ülkenin tarihine askeri bir üniforma giydirdi, o üniforma o tarihi sakladı.

Ne yazık ki o üniformayı tarihin sırtından çıkartıp yeniden askerlere giydirerek, tarihi de askeri de kurtarıp rahatlatacak bir generalimiz olmadı.

Tam aksine, birçok paşa kendi darbelerini ve iktidar özlemlerini, tarihin üstündeki o üniformanın altına saklamayı tercih etti, bugün bile konuşmalarıyla bu tercihi sürdürenlere rastlıyoruz.

Tarihçiler susuyor ve paşalar konuşuyor.

Sanırım artık, paşaların biraz susup tarihçilerin biraz konuşması gereken döneme geldik.

Geleceği geçmişindeki sırlara zincirlenmiş bir ulusun, sırlarından ve zincirlerinden kurtulup yeniden hayata dönmesinin, özgür ve korkusuz bir

geleceğe yürümesinin bence vaktidir.

Tarihçilerimiz bu ‘büyük yürüyüşe’ yardım etmek istemezler mi?

Yıllarca karanlıklara ve yalanlara hapsolmuş bir ülkede yaşarken, tarihe gizlenmiş gerçekleri ortaya çıkartmanın heyecanını tümden unutmuş olamazlar, değil mi?

Son Teorem

Bir insanın, çakan bir şimşeğe çıplak gözle yakından baktıktan sonra artık bir daha hiçbir ışığı yeterince parlak ve çekici bulmaması gibi, bir insana, bir amaca, bir arzuya, bir sırra tutulduktan sonra hayatın diğer kısımlarını tümüyle sönük görüp yalnızca o parlak ışığın peşinden gitmesi, bir tutkunun efsunlu gözüken çekiciliğine kapılması, o insana verilmiş bir armağan mıdır, yoksa bir ceza mı?

En büyük, en sağlam mermer kütlelerini bile parçalayan incir ağaçlan gibi her türlü duyguyu ve gerçeği yırtarak büyüyen bir tutkuyla yaşamak mı insanı daha mutlu kılar, yoksa o tutkudan kurtulmak mı?

Bu sorulara kesin bir cevap vermek güç.

Ama insanlık tarihinin zirvelerine ancak bir tutkunun yardımıyla varıldığı kesin.

O zirvelere tırmanmanın ve tırmanırken bir tutkuyu taşımanın zorluğu da açık.

Tutkusuz hayatların sıradan huzuruyla, tutkulu hayatların sancılı gelgitleri arasında bir seçim yapma hakkı ise sanırım bize verilmiyor, bazılarımız o tutkuyla doğuyor, bazılarımızın gücü ve yapısı böyle bir tutkuyu yaşamaya yetmiyor.

Hayatını bir tutkuyla yaşayacak olanların böyle bir hayata aday olduklarının işaretleri çocukluklarından belli oluyor.

Andrew Wiles , dünyanın en ünlü matematikçilerinden biri.

Daha küçücük bir çocukken matematiğe âşık olmuş, matematik kitapları okumaya, problemleri çözmeye, kendince yeni problemler bulmaya başlamış.

On yaşındayken Cambridge'deki bir halk kütüphanesinde matematik kitaplarını karıştırırken bir kitapla karşılaşmış, bu kitap yalnızca bir tek problem hakkında yazılmış.

' Fermat'ınson teoremi' isimli bir problemmiş bu.

On yedinci yüzyılda yaşamış olan matematikçi Fermat , bir problem bulmuş.

Bu problem, on yaşında bir çocuğun anlayacağı kadar basitmiş ama üç yüz yıl boyunca hiç kimse bu problemi çözememiş; Fermat ise bir kitabın kenarına, 'bu problemin çözümünü buldum' diye not düşmüş ama çözümün ne olduğunu açıklamamış.

Wiles, 'Daha o problemi okuduğum anda onu bir daha unutamayacağımı, onu çözmek zorunda olduğumu anlamıştım,' diyor.

On yaşındaki Wiles'ın bir anda tutulduğu 'son teorem' matematik dünyasının en meşhur ve en zor problemiymiş.

Yıllarca, daha önce bu problemi çözmeye çalışmış olan matematikçilerin bu konularda yazmış olduklarını okumuş, sonra üniversiteyi bitirip araştırmacı olmuş.

'Son teoremi' unutmamış ama bu problem matematik dünyasında 'çözümsüz' ilan edildiği için, 'çözülebilir' başka problemlerle ilgilenmeye başlamış.

Aradan yıllar geçmiş, bir gün bir matematikçi arkadaşıyla bir akşamüstü oturup buzlu çay içerken, arkadaşı, ' Ken Ribbethisimli bir matematikçinin Fermat'ın son teoremi ile modern çağlarda bulunmuş bir başka çözümsüz problem arasında bir bağ olduğunu keşfettiğini' söylemiş.

Wiles'ınanlattığına göre, o anda bir elektriklenme yaşamış.

— Ortaya çıkan bu yeni gerçek çocukluk hayalimin peşinden gidebileceğimi, Fermat'ın probleminin çözülebileceğini söylüyordu bana.

Artık bu problemden vazgeçemezdim.

Ve, Fermat’ınson teoremi üzerinde çalışmaya başlamış.

Ama karısı da dahil hiç kimseye bu problemi çözmeye çalıştığını söylememiş.

— Eğer söyleseydim, birçok insanın dikkatini çekecektim, halbuki böyle bir problemi çözebilmek için yıllarca sürecek tam bir konsantrasyon gerekiyordu, kimse beni rahatsız etmemeliydi.

Tam sekiz yıl, tek başına bu problemle uğraşmış.

— Her sabah bu problemle uyanıyordum, bütün gün bunu düşünüyordum ve uykuya bunu düşünerek dalıyordum.

Yıllarca, yalnızca aynı problemi düşünen bir adam.

Başkalarının varlığına inanmadığı bir çözümü bulabilmek için o problemden başka hiçbir şeye aldırmayan bir adam.

Sonra problemin çözümüne yaklaştığı sıralarda bir mayıs sabahı, evde yalnızken, bir yandan problemi düşünüp bir yandan da araştırmaları okurken bir cümleye gözü takılmış, 19. yüzyıldaki bir matematiksel yapıdan söz ediyormuş araştırma. O yapıdan yararlanabileceğini fark etmiş.

Yemek yemeyi falan unutarak problemi bu yeni okuduğu araştırmanın ışığında bir daha elden geçirip, akşam karısının yanına gelerek, ‘ Fermat’ınson teoremini çözdüm!’ demiş.

TheNew York Times gazetesi, problemin çözüldüğü haberini manşetten vermiş.

Wiles, çocukluk hayalini gerçekleştirmiş, hayatının büyük bölümünü adadığı amaca ulaşmış.

Tutkuyla geçen yıllar sonucunu vermiş, arzuladığı çözümü ele geçirmiş.

Basan gelmiş ve tutku bitmiş.

Böyle büyük bir başarıya ulaşıp problemi çözünce ne hissetmiş peki Wiles ?

— Benim için aynı anlamı taşıyacak bir başka problem olmayacak artık. Fermat benim çocukluk ihtirasımdı, onun yerini alabilecek hiçbir şey yok. Başka problemlerle uğraşacağım, eminim aralarından bazıları çok zor olacak, amacına ulaşmanın zevkini yeniden yaşayacağım ama hiçbiri aynı duyguyu vermeyecek bana. Matematikte, beni Fermat'ın problemi kadar çekecek başka hiçbir problem yok. Bir tür melankoli duygusu var şimdi. Çok uzun zamandır bizimle birlikte olan bir şeyi kaybettik.

Tutkuyla istediği bir amaca ulaşmak, o amaca ulaşan insan tarafından bir 'kaybediş' olarak anlatılıyor.

Başarmış olmanın çekiciliğinden söz ederken, başarmak için uğraştığı problemin artık var olmamasının yarattığı 'melankoliyi' de hatırlatıyor.

— Büyük bir başarma duygusu, büyük bir özgürlük hissi ama aynı zamanda garip bir üzüntü var içimde. Sekiz yıl boyunca yalnızca bu problemi düşündüm, onunla uyandım, onunla uyudum. Macera artık bitti.

'İnsanın çocukluk hayalini büyüdüğünde gerçekleştirmesinin büyük bir ayrıcalık' olduğunu söyleyen Wiles , tutkusuz bir hayat yaşamaya başlamanın kendisi için zorluğunu da anlatıyor böylece.

Bütün hayatını esir alan bir tutkuyla yaşamak mı insanı daha mutlu kılar, yoksa o tutkudan kurtulmak mı?

Tutkuyla geçen yıllarınız boyunca amaca ulaşmanın hayalleriyle, o amaca bir türlü ulaşamamanın acısıyla yaşarsınız ve birden amacınıza kavuşup tutkudan azat edilirsiniz.

Başarılı olur ama tutkusuz kalırsınız.

Tutkuya alışmış bir insan tutkusuz yaşayabilir mi?

Bir amaca ulaşmak mı daha zevklidir, yoksa bir amaca ulaşmaya çalışmak mı?

Bir amaca tutulmak, sanırım 'bir amaca tutulmaya' da tutulmaktır.

Tutkuyla sevdiğiniz kadar tutkunuzu da seversiniz, hayatınızı o tutku tarif eder çünkü, o tutku bitince hayatınızı tarif etmek de zorlaşır.

Goethe, 'Bir yazarın gelmesi gereken yer, artık gitmesi gereken yerdir,' diyor.

Tutkulu bir adamın sözü.

Tutkuyu bilmeyenler tutkunun değerini de anlayamazlar; tutkuyla yaşayanlar ise galiba tutkunun kıymetini onu kaybettiklerinde anlıyorlar.

Üstelik tutkunun kayboluşu çoğunlukla büyük bir başarıyla, büyük bir zaferle birlikte geliyor.

Tutkuya yakışan bir kaybediş.

Yumurta ve Onur...

Benim İktisat Fakültesi’nden ilk çıkışım çok uzun sürmüştü, on yıl falan...

İkinci çıkışım ise çok kısa sürdü, kırk beş saniye kadar.

İktisat Fakültesi’nde okurken evliydim, çocuklarım vardı, ailemi geçindirebilmek için iki işte birden çalışıyordum ve bunları sınıfta kaldığım her dönem bir mazeret olarak kullanıyordum.

Sonunda okulu bitirmek zorunda kaldım.

Bitirme sınavıma giren hocalardan bir kısmı, okula başlarken benim sınıf arkadaşlarımdı.

Epeyce maceralı bir şekilde bitirdiğim okulumdaki İktisat Kulübü’nden geçenlerde bir davet aldım, bana ‘onur plaketi ’ vermek istiyorlardı.

Hemen hemen hiçbir yere gitmiyor, son romanım çıkmadan önceki sakin ve kuytu hayatıma geri dönmeye çalışıyordum ama on yılda bitmiş bir okulun önerdiği onur plaketini almak da bana gençliğime ödemek zorunda olduğum bir borç gibi görünmüştü.

Daveti kabul ettim.

Güzel elbiselerimi giydim, kravatımı taktım.

Okula gittim.

Yeni bir inşaata başladıkları için duvarları yıkılmış, kapıları sökülmüş, yerleri kireçlenmiş koridorlardan geçtim, benim mezun olduğum okulda hocalık yapan kardeşimin odasını buldum, orada bir çay içtim.

Sonra, plaketi alıp bir teşekkür konuşması yapacağım salona gitmek üzere odadan çıktım.

Parlak bir sonbahar güneşiyle ışıldayan avludan, yanıma yaklaşan öğrencilerle şakalaşarak geçtim.

Dar bir kapıdan, loş bir koridora girdim.

Koridor kalabalıktı.

Birileri bana doğru hareketlendi.

Onlara gülümsedim.

Kendi irademle yaptığım son hareket de bu oldu.

Birden kalabalıktan kopan bir grubun bana doğru bağırarak yaklaştığını gördüm.

Türk milli eğitiminin yetiştirdiği 'keskin nişancılar'dan birinin iki metreden fırlattığı bir yumurta şakağımda patladı.

O mesafeden o hızla atılan bir yumurtanın epeyce sert bir şekilde çarpabileceğini anladım.

Beyaz bir bulut gözlerimin önüne yerleşti.

O bulutun arasından bana doğru koşan bıyıklı bir çocuğun yüzünü, her hareketimi kaydeden bir kameranın kırmızı ışığını, 'Fransız Ahmet, Türk düşmanı, vatan haini, defol' naralarını, her yandan üstüme bir şeyler atıldığını, korunabilmek için tuhaf hareketler yaptığımı fark ettim.

Nefretin kokusunu ve saldırının kendine özgü garip uğultusunu hissediyordum.

Bir an aralarından geçip konferans salonuna girebilmek için öne doğru bir adım atmaya çalıştım, aynı anda onlar da bana doğru koşmaya başladılar.

Sırtımın duvara dayandığını ve daha sonra yayınladıkları bildirilerden ‘Atatürkçü’ ve ‘erkek’ olduklarını öğrendiğim yaklaşık on kişinin beni sardığını gördüm.

Çığlıklar atıyorlardı.

Türk edebiyatının en hızlı koşan, en çevik yazarı olduğumu kanıtlayan bir hamleyle aralarından sıyrılıp, ‘çok hızlı’ bir biçimde olay yerini terk ettim.

Binadan koşarak uzaklaşırken bana şaşkınlıkla bakan iki genç kıza “Kenara çekilin,” dedim, “saldırıyorlar.”

Aydınlık avluda yavaşladım.

On adım arkamdan, uzun boylu, sarışın, melek yüzlü, yakışıklı bir oğlan yürüyordu, kibar bir sesle, “Yumurtalar pek yakıştı Ahmet Bey” diyordu.

Omzumun üstünden ona doğru bakıyordum.

Hep aynı cümleyi tekrarlıyordu.

Çok memnundu.

Ve hep on adım gerimde duruyordu.

Bana sataşırken bile ‘Ahmet Bey’ diyecek kadar kibar, söylediği cümleye bir ikincisini ekleyemeyecek kadar yaratıcılıktan uzaktı.

Avlunun öbür yanındaki binaya girdim.

Yerler molozlarla kaplıydı.

Bütün tuvaletleri yıkmışlardı ve Türkiye’nin en eski üniversitesinde akan tek bir musluk, yüzümü yıkayabileceğim tek damla su yoktu.

Güzelim siyah ceketim yumurtaya bulanmıştı.

Pantolonum, gömleğim, ayakkabılarım, kravatım beyaz sarı bir sıvıyla kaplanmıştı, şakağımdan aşağıya yumurta akıyordu.

Bir çay ocağına girdim.

Yüzüme kederle bakan sevecen çaycının getirdiği bir şişe suyla yüzümü yıkadım, bir bardak çay içtim, etrafımdakilere gülümsedim, onların üzüntüsünü yatıştırmaya uğraştım.

Daha sonra iki resmi polisle, deri ceketli bir sivil polis geldi.

Deri ceketli polis, 'zabıt tutamayacağını, olayın geçtiğini' söylüyordu.

'Onur plaketini ' alıp, 'koşarken onurlandırılan' ilk yazar olarak ayrıldım üniversiteden.

Akşamleyin bana saldıranlar, 'Atatürkçü Düşünce Kulüpleri Federasyonu' adına bir bildiri yayınlayarak, 'basanlarını ve memnuniyetlerini' açıkladılar.

Ertesi gün de, üstünde benim resmim olan afişler astılar üniversitenin duvarlarına; afişlerde, "Türk erkeklerini görünce kaçtın, bir dahaki sefere kurtulamayacaksın' yazıyordu.

Herkesin kendine göre tarif ettiği Atatürkçülüğün nasıl bir şey olduğunu pek bilemiyorum, eğer bu çocukların yaptığı Atatürkçülükse, bence pek iyi bir şey sayılmaz.

Ama 'düşünce' ve 'erkeklik' konusunda bazı bilgilerim var.

Onların haykırışlarında pek düşünce göremediğimi söylemeliyim.

Erkeklik konusunda ise, birilerinin onlara bazı şeyleri yanlış öğrettiği anlaşılıyordu.

Benim yetiştiğim mahallelerde ‘erkekliği’ daha başka türlü tarif ederlerdi.

Yıllar önce mezun olduğum üniversitede birileri düşüncenin ve erkekliğin tariflerini değiştirmiş, bu çocuklara da yanlış şeyler öğretmişti.

Elbiselerimi temizleyiciye gönderdim.

Süet ayakkabılarımı temizleyecek bir boyacı aradım.

‘Onur plaketini ’ kütüphaneye koydum.

Okulum beni onurlandırmıştı.

Bazıları da onura biraz yumurta karıştırmışlardı.

Ben de hızlı koşmuştum.

Ve üniversite bu saldırıdan sonraki muhteşem memnuniyeti ve sessizliğiyle bizi kucaklamıştı.

Eğer bir daha bir okulda edebiyat dersi verirsem, çocuklara, yazar olabilmeleri için kitap okumaları ve atletizm çalışmaları gerektiğini söyleyeceğim.

Yazabilmek için kitaplara, bu ülkede onurlandırılabilmek içinse hızlı koşmaya ihtiyaçları olacak çünkü.

Bu Generalleri Yargılayın, Bu Yazarları Açıklayın

Benim büyük dedem paşaydı, öyle darbe paşası değil, savaşlara girip çıkmış, vuruşmalara katılmış, saçları usturayla kazılı, bıyıklan dikilmiş, babamın deyimiyle ‘ağzı barut kokan’ paşalardandı.

İsmet Paşa’nın hocasıydı.

Rivayete göre, ‘menzil-i müstahkem komutanı’ olduğu Erzurum’da Şapka Devrimi’ne karşı ayaklandılar diye kırk kişiyi mahkemesiz asmıştı.

Hepimizin üstünde bir günah gölgesi bırakmış olan Deli Hasan Paşa, deli ve gaddardı.

Ama seviyesiz değildi.

Babaannemden epeyce mübalağalı olduğunu tahmin ettiğim askerlik ve kahramanlık anılarını dinleyerek büyüdüm ama bir tek gün ‘benim babam çok iyi yalan söylerdi, iftira atardı, komplo kurardı’ diye bir övünme duymadım.

Çocukluk belleğimden bana kalan ‘paşa’ görüntüsünde bir komploculuk lekesi bulunmuyordu, tam aksine askerliği bir dürüstlük mesleği gibi anlatmıştı bana.

On yedi yaşımdayken, Heybeliada’da bir yaz günü panjurları indirilmiş bir köşkte İsmet Paşa’yla konuşma fırsatı bulduğumda, Paşa, o koyu sıcakta lacivert takım elbisesi, kolalı gömleği ve kravatıyla oturduğu koltukta bana dedemden söz etmişti.

Onun hocasıyla ilgili anlattıkları arasında da ‘yalancılık’ ya da ‘iftiracılık’ gibi nitelemeler yoktu.

O zamanlar, bunlar bir övünme vesilesi sayılmıyordu.

Geçen gün, Genelkurmay Başkanlığı, bazı politikacılara, işadamlarına, yazarlara ‘iftira atmak’ için bir plan hazırlanmış olduğunu kabul eden bir açıklama yaptığında, basında sevinçli bir şaşkınlığı belirten yazılar okudum.

‘Bakın Genelkurmay doğruyu söyledi’ diyorlardı.

Bu ülkenin ordusunun bu ülkenin insanlarına ‘doğru’ söylemesine seviniyorlardı.

Sanki bir ordunun kendi halkına ‘yalan’ söylemesi doğal bir şeymiş gibi.

Ordu bize ‘doğruyu’ söyledi diye sevinmenin tuhaflığını hissetmekle beraber kendimi bu sevinci paylaşmaktan alıkoymadım, madem artık ordunun doğru söylemesi sevindirici bir gelişme haline gelmiş, ben de sevineyim dedim ve sevindim.

Ama,açıklamanın bir de devamı vardı.

Genelkurmay, böyle bir plan hazırlamayı, böyle şeylerin olabileceğini savunuyordu.

Üstelik,bu planlara uygun bir biçimde harekete geçildiğini, bazı insanlara iftiralar atıldığını, o insanların hayatlarının mahvedilmesine neden olunduğunu bildiğimiz halde.

O insanlara iftira atılırken çeşitli suçlar işlenmişti.

Öncelikle bir sanığın resmi ifadesinde tahrifat yapılmıştı, bu yalan ifade zorbalıkla gazetelerde bastırılmıştı, insanlara kara çalınmıştı.

Bunların hepsi de bizim ceza yasamıza göre suç.

Ayrıca, bu suçlan işleyen generallerin kimliklerini de biliyoruz; Cengiz Çandar , Neşe Düzel’le Radikal gazetesinde yaptığı konuşmada o isimleri açıkladı.

Zaten o açıklamasa da ‘iftiracı generaller’i bulmak çok zor değil; yalan haberi yayınlayan gazetelerle televizyonlar haberin ‘kaynağını’ biliyorlar, savcılar sorduğunda bunları açıklamak zorundalar.

Şimdi suçu biliyoruz, suçluyu biliyoruz ama onları yargılayamıyoruz.

Genelkurmay açıklamasında da, o generalleri koruyan tehditkâr bir hava var.

Eğer ortada bir suç olduğunu kabul ederken, o suçu işleyen generallerin yargı önüne çıkmasına engel olursanız, hukuk dışı bir ‘kast’ oluşturursunuz.

Yasaların yalnızca siviller için olduğunu, generallerin yasalara uymak zorunda olmadığını kabullenirsiniz.

Bir ülkede, herhangi bir kesim, yasaların ve hukukun dokunamayacağı bir alana geçerse ve toplum yasaların ulaşamayacağı bir alan olduğunu görürse, o zaman herkes, açılan gedikten o hukuksuz alana geçmeye uğraşır. Bir de bakarsınız, generallerin ardından, politikacılar, gazeteciler, işadamları, birer birer yasaların geçerli olmadığı alana sızmaya başlamışlar.

Yasaların geçerli olmadığı, hukukun denetleyemediği bir alan da kısa sürede bir çürümüşlük bataklığına döner ki, bunun sonuçlarını zaten bugün yaşıyoruz.

Bu bataklığı yeniden mümbit bir alana çevirmenin tek yolu, herkesi hukukun denetimi içine sokmak, yasaları çiğneyen generalleri de yargının karşısına götürmektir.

Hiçbir ordu ‘Ben halkımın yasalarına uymak zorunda değilim’ diyemez, derse halkından uzaklaşır, halkını, ‘psikolojik bir savaş uygulayacağı’ bir düşman gibi görmeye başlar.

Bu da tasviye edilebilecek bir şey değildir, emin olun.

Böyle yapıp da başarılı olmuş bir toplum yoktur.

Suç işlemiş generalleri yargıdan kaçırmak, sadece ülkenize, sadece hukuka değil mesleğinize de ihanet olur, askerliği dürüstlükten ve güvenilirlikten koparırsınız.

Ben askerlik hayranı değilim, hiçbir zaman da olmadım, orduların olmayacağı bir dünyayı hayal edenlerdenim ama yine de hayatlarını vatanları için feda etmeyi kabullenmiş bir mesleğin bu inanılmaz fedakârlığının da ‘iftiracılık’ düzeyine indirilmesine gönlüm razı değil.

En azından dedemin anısı adına bundan içim sızlar.

Üstelik bugün yalnızca dedemin mesleği için değil, gençliğimi verdiğim bir başka meslek için de içim sızlıyor.

Bu iftiracı generallerin hazırladığı belgede bu iftiraların yaygınlaşması için ‘bazı köşeyazarlarının kullanılabileceği’ yazılı.

Bu ülkede demek öyle köşeyazarları var ki bazı generallerin talimatlarıyla ‘iftira atmaya’ hazırlar, hatta bu talimatlar doğrultusunda iftiralar atıp çürütmecilik yapmışlar, okurlarını kandırmış, yalan söylemişler.

Bir alçak gibi, aşağılık bir ajan gibi davranıp, mesleklerinin güvenilirliği arkasına saklanıp köşelerini iftiracılıkla zehirlenmiş hançerler gibi kullanmışlar.

Bu adamlar bu mesleğin içinde olduğu sürece gazetecilik halkın güvenine sahip olamaz.

Gazetecilik, toplum adına denetleme ve gerçekleri açıklama görevini sürdüremez.

Eğer basın, üstüne bulaşan bu alçaklıktan rahatsızlık duymayacak kadar seviyesizleşmemişse, bu ajanları, generallerin maşaları olan iftiracıları da ortaya çıkarıp kamuoyunun önüne koymalıdır.

Biz bugün bu ülkede yaşayan insanların 'yaşam düzeyi'nin Yunanistan'da yaşayan insanlardan altmış beş basamak aşağıda olmasından, ortalama eğitim düzeyimizin ilkokul dördüncü sınıfı aşamamasından, Kıbrıs Rum Kesimi'nden bile beş kere daha fakir olmamızdan, hapishanelerin mafyanın eline geçmesinden, devletin içinde çeteler oluşmasından, hazinenin boşaltılmasından rahatsızsak, bütün bunları düzeltebilmek için bütün toplumu, hiçbir istisna tanımadan hukukun denetimi içine almak zorundayız.

Siz o iftiracı generalleri yargılamadan, aşağılık iftiraların atılmasına maşalık eden ajan köşeyazarlarını afişe etmeden ne orduya güven duyulmasını sağlayabilirsiniz ne de basına.

Babaannem, asılmış insanların günahına rağmen, bütün çocukluğum boyunca bana dedemi ve askerliği anlatabildiyse ve ben bu yazıya 'Benim büyükdedem paşaydı' diye başlayabildiysem, bu, o adamın gaddarlığına rağmen 'iftiracı' ve 'yalancı' olmamasındandı.

İftiracı generallerin yargılanıp yargılanmamasına karar vermeden önce bir düşünün, sizin de çocuklarınız ve torunlarınız var.

Yarın bir gün onlar 'yazı'larına nasıl başlasınlar istiyorsunuz?

Filozofların Şehri ve Tanrının Şehri

Yol kenarındaki ağaçlardan portakal kopartıp koklayabiliyor, kış ortasında kaldırımlara atılmış masalarda ceketinizi çıkartıp Ege zeytinleri, cacikisler , dolmakisler yiyebiliyor, bir kilisenin dibine kurulmuş çardak kahvesinde, biraz ötede şarap içip şarkı söyleyen Rum bitirimlerini dinleyip binlerce yıl önce yapılmış bir tapınağa bakarak kahve içebiliyor, tepelerle çevrili bir vadide yerleşmiş Atina'nın tam ortasındaki en yüksek tepeye kurulmuş Akrapol'e çıkıp, alınlıklarında belki de tarihin en muhteşem heykeltıraşı Fidyas'ın yaptığı tanrıçalar bulunan Pantheon'un kıyısından, tepelere doğru beyaz bir kum gibi dağılan şehre, şehrin içindeki yemyeşil minik korulara bakabiliyor, geceleri 'tanrıların mahallesi' diye bilinen Plaka'daki minik evlerin alt katlarındaki tavernalarda rembetiko dinleyip uzolar içerek, çiçek ve anason kokusunu içinize çekebiliyorsunuz.

Ama bu şehirde bir şey eksik.

Felsefenin, tiyatronun, mimarinin, heykeltıraşlığın, geometrinin, siyasetin, askerliğin binlerce yıldan beri aşılamamış dev isimlerinin bir zamanlar burada dolaşmış gölgelerini arıyor gözleriniz; beyaz harmaniyeleri , çapraz bağlanmış sandaletleri, uzun saçlarıyla o adamlar geride yalnızca eserlerini bırakarak şehirden gitmişler sanki.

Belki de aslında bir 'yaz şehri' olan bu sanat ve düşünce başkentine kışın gitmenin getirdiği bir düş kırıklığı ama, insanda Atina şehri biraz yorgun, nasıl söyleyeyim, çoktandır içine kimsenin girmediği, mobilyaları ev sahipleri geldiğinde açılmak üzere örtülerle kapanmış, güzel ama hafifçe tozlu eski bir ev duygusu uyandırıyor.

Sol elinde aynı anda hem telsizini hem de tespihini tutan şişman polisin sağ elindeki cep telefonuyla bütün sokağın dinleyebileceği yükseklikte bir sesle konuşarak, kendisinden ve otoritesinden memnun bir halde yürümesindeki şirinlik de, sokaklarda öpüşen genç çiftler de, yemyeşil bir bahçeliğin kenarındaki güneşli kahvede bıcır bıcır konuşan üniversiteliler de şehri beklendiği kadar canlandıramıyor.

Geniş avenülerin akşamın terk edilmişliğine biraz çabuk teslim olan ışığı tozlanmış yalnızlığı, kitapçıların, bir yabancının dolaştığı bölgelerdeki azlığı ve ıssızlığı, dükkânlarının taşralı sükûneti insanı şaşırtıyor.

Heykellerle yansıyan o Grek güzelliğini ise sokaklarda dolaşan insanların yüzlerinde göremiyorsunuz. İnanılmaz derecede Türklere benziyorlar; o kadar Türk'e benziyorlar ki siz kendinizi Yunanlı sanmaya başlıyorsunuz.

Dar sokaklara taşan kebap kokulan, ucuz lokantaların vitrinlerindeki döner tezgâhları, bıyıkları, her yerde keyifle tüttürülen sigaraları, esmer kadınları, otobüs duraklarındaki kalabalıkları, tıkanan trafikleri, her türlü kural karşısındaki aldırmazlıklarıyla bize bu kadar benzeyen insanlarla neden yıllarca can düşmanı olduğumuzu anlamak ise hiç mümkün değil; düşmanımızdan ziyade ikiz kardeşimize benziyorlar, belli ki uzun yıllar süren birlikteliğimiz sırasında anneler babalar epeyce birbirine karışmış.

Atina'yı tanımaya elbette ki yetmeyecek kısa bir gezintiden sonra elli beş dakikalık bir uçak yolculuğuyla İstanbul'a döndüğünüzde, neden Doğu Roma İmparatorluğu'nun, Bizans'ın, Osmanlı'nın başşehir olarak bu bölgedeki bir başka yeri değil de İstanbul'u seçtiğini anlıyorsunuz.

İstanbul'un hemen hissedilen neredeyse hayvani bir enerjisi ve gücü var ve bu güçle birleşen, iç içe geçen dişi bir güzelliği; belki İstanbul'a olan tutkumdan dolayı biraz tarafgirlik yapıyorum ama ben bu kadar güçlü ve bu kadar güzel bir şehir görmedim; bir canavarın omuzbaşını hatırlatan adaleli kuvveti ve bir kadının boynu gibi nazenin ve kırılgan güzelliği bir arada taşıyan başka bir şehre rastlamadım.

Eğer bütün dünya, dünyayı bırakın, Osmanlı İmparatorluğu'nun eski topraklarında yaşayan insanlar, akın akın , milyonlar halinde İstanbul'a gelmiyorsa, bu İstanbul'un değil Türklerin eksikliğinden kaynaklanıyor.

Pek şık, pek modern yeni havaalanını görüp içten içe 'Bak neler yapabiliyoruz' sevincini yaşadıktan sonra saatler süren elektrik kesintileriyle kararan, kazdıkça altından cesetler çıkan mezar evleriyle

ürkünçleşen, gerçeklerden korkan suskun insanlarıyla huzursuzlaşan sıkıntılı bir şehrin hayatına dahil oluyorsunuz.

Fatih'in İstanbul'u alması talihin Türklere verdiği bir armağan mı yoksa İstanbul'a verdiği bir ceza mı, tam kestiremiyorsunuz; bu güzelliğin bize fazla geldiği, bunu taşımakta zorluk çektiğimiz, sahibi olduğumuz toprakların eşsiz değeri altında ezildiğimiz açık.

Atina'yı nasıl filozofları, mimarları, yazarları, matematikçileri, komutanları, heykeltıraşları terk etmişse, İstanbul'u da mutasavvıfları, müzisyenleri, şairleri, mimarları, meddahları, kumandanları terk etmiş; iki başkent de geçmişine layık olamamanın gizli hüznünü taşıyor.

Belki de aralarında bunca yıl süren düşmanlığın kaynağı, geçmişlerine ihanet eden iki hainin birbirlerine bakıp kendilerini görmesinin getirdiği bilinçaltı bir öfke; belki de benzerlik bizi birbirimize düşman etmiş.

Tarihiyle övünen, gerçekten övünülesi bir tarihe sahip ama tarihine artık layık olamayan, Avrupa'nın kıyıcığında iki ülke, iki zavallı kardeş, iki zavallı düşman.

Ve,şimdi belki de ilk kez benzerliklerinden düşmanlık yerine yakınlık yaratacak iki dost.

Atina'nın İstanbul'un haşmetine ihtiyacı var. İstanbul'un ise Atina'nın özgürlüğüne.

Atina'da Fidyas'ı göremediysem de yaptığı heykelleri gördüm. Filozoflarının geçtiği yollarında yürüdüm, trajedilerin oynandığı amfiteatraları dolaştım.

Atina filozofların ve tarihin yaptığı bir şehir.İstanbul ise Tanrı tarafından yaratılmış belki de tek şehir yeryüzünde; Tanrı burayı terk etmiş gibi gözükse de yansıması her yanda.

Tanrı'nın ve tarihin çocukları bir gün yeniden kendi yaratıcılarına layık olur belki diye ümitleniyorum; düş kırıklıklarını beslediği kadar düşlerimizi

de besleyecek işaretler her köşe başında çıkıyor karşımıza.

Atina'da yol kenarından bir portakal kopardım, kokusu hâlâ avucumda duruyor. İstanbul'da Boğaziçi'nin üstünden geçtim, deniz kokusu her yanımda.

Kokuları insanlarından güzel iki şehir.

Birbirine ikiz kardeşler kadar benzeyen bu eski düşmanlar el ele dokunduklarında, bir sabah bakacaklar ki mucize olmuş, Tanrı filozoflarım, şairlerini, mimarlarını, heykeltıraşlarını, meddahlarını toplayıp gelmiş, Boğaz'da yıkanıp Atina'da portakal yiyorlar.

Binyıl

Hiddetli bir fırtınanın uğultusu gecenin karanlığını daha da artırıyor sanki, rüzgârdan pencerelerin camları esniyor; duvarların, kitapların, resimlerin görüntüleri ve benim tuşlara doğru hafif eğilmiş beyaz sakallı aksim rüzgâr cama her çarptığında camın içinde dalgalanıyor; uğultulu bir dalgalanma içindeyim; bir binyıl yazısı için ne kadar uygun bir gece.

Binyıl...

Adı bile muhteşem bir anıtı, zamana adanmış görkemli bir ibadethaneyi, tarihi duvarlarına sinmiş kokusunda taşıyan, raflarında sonsuza doğru uzanan bir zamanın parçalarını taşıyan bir kütüphaneyi andırıyor.

Sayılmayacak kadar çok anlardan oluşmuş bir kütüphane; çoktan kaybolmuş o anların her birinde o anların sayısı kadar çok hayat ve ölümlerden görüntüler var.

Zamanın, o muhteşem ibadethanenin içine girdiğinizi farz edin, neler göreceksiniz duvarlarındaki kızıl tuğlalarda, o milyarlarca milyarlarca anda neler göreceksiniz, birçok şey herhalde, birçok şey; her anda bir sonraki ânın başlangıcı: Yürüyen bir adam bir anda, bir sonraki anda gene yürüyen aynı adam, peş peşe birçok anda yürüyen aynı adam, sonra birden adamın çıktığı bir idam sehpası ya da yürüyen bir kadın, yürüyüşün bittiği bir âna ulaşacaksınız; belki onu bir sarayda zehirleyecekler, belki bir odada sevişecek, belki çocuğunu emzirecek, belki ağlayacak ve her ânın içinde böyle milyonlarca insan, hepsi de artık kaybolmuş, görkemli bir yapının tuğlalarında görünmeyen izlerini bırakarak yok olmuş insanlar, yokluklarıyla kıpırdaşıp duruyorlar; hepsi kendi kaderine doğru yürüyor, bütün yapı kıpırdıyor ve yürüdükçe kendinize rastlayacağınız anlara doğru geliyorsunuz ve biliyorsunuz ki arkanızdan orayı ziyaret edenler sizin içinden geçtiğiniz anları ve sizin kaderinizi seyredecek.

Tarih diyorlar buna, hayat diyorlar, zaman diyorlar.

Her şeyin bir adı olması ne tuhaf.

Ama daha da tuhaf olan, adını bildiğimiz her şeyi gerçekten bildiğimizi sanmamız.

Nedir zaman, nedir bu uğultulu gecede içinde dolaştığımız, kıpırtılarında yok olmuş hayatların izlerini seyrettiğimiz ve seyrederken de kaybolmakta olan anlara kendimizden parçalar bıraktığımız şey?

O sonsuz binada dolaşırken eğer çevrenize biraz dikkatli bakarsanız kaybolmuş anlardan birinin içinde Engels'i göreceksiniz, aynı ânın içinde bir de Dühring diye biri var; tartışıyorlar; tartıştıkları basit ama cevapsız bir soru:

Zamanın bir başlangıcı var mı?

Var mı zamanın bir başlangıcı?

Zaman ne zaman başladı?

Zaman hep mi vardı?

Peki, zamanın bir sonu olacak mı, bu büyük yapı yıkılacak mı bir gün, bütün anlar dağılıp karanlık bir boşluğun içinde kayıp mı olacaklar?

Eğer zamanın bir başlangıcı ve bir sonu yoksa, her şeyi bir başlangıç ve sonla ölçen zamanın kendisi bir başlangıçla bir sondan yoksunsa, onu ölçecek olan o iki ucu ele geçiremiyorsak, o vakit, evrenin, dünyanın, tarihin, insanların ömrünü ölçen zamanın kendisi ölçüden âri mi?

Zamanın bir zamanı yok mu yani?

Zamanın bir başlangıcı varsa şayet, o başlangıçtan önce var olan neydi peki? Zamansız bir boşluk mu? Yoksa ölçüleri bambaşka olan bir zaman mı?

İnsanlar, yani bazıları, ne çok tartıştılar bunları, o şaheser anıtın duvarlarında onların çaresiz gölgelerini göreceksiniz bakarsanız,

kalabalıkların merak etmediğini merak etmiş olanlar onlar ve merak ettikleri zamanın içindeler şimdi.

Nasıl da uğulduyor gece.

Bir binyıl yazısı yazmak için uygun bir vakit.

Pencerede rüzgârla dalgalanan gölgemi görüyorum.

Bir gün yok olacak gölgem.

Bir gün hiçbir cama yansımayacak olan gölgem.

Beyaz sakallı ve hafifçe öne doğru eğilmiş.

Yeni bir binyıla doğru yaklaşan zamanın içindeki fırtınalı bir gecede cevabını bilmediği sorulan yazan bir adamın gölgesi bu, Goya'nın geceleri yüzlerce mum yakarak aydınlattığı bir odada, o gecelerin içinde resim yapan kendisinin resmini yaparak, o geceleri oluşturan anları zamanın yok ediciliğinden kurtarmaya çalıştığının resmini gördüğünü hatırlayan bir adamın gölgesi.

Böyle uğultulu kaç gece geçti zamanın içinden?

O gecelerde, esneyen camlarda dalgalanan kendi gölgesini gören kaç insan geçti?

Hepsi o muhteşem anıtın içinde şimdi; onların anlara parçalanmış yokluklarından, ne zaman başladığını bilmediğimiz ve ne zaman yok olacağını tahmin edemeyeceğimiz bu büyük ibadethane inşa edildi ve bu yapının içinde dolaştığımızda, yok oluşa doğru yaptığımız yürüyüşü, kendi hiçliğimizi görüyoruz ama bir yandan da şahane bir yapının ilerleyen inşaatına katılan anlarımızda varlığımız yansıyor bize.

Bir hiçiz.

Ve bu hiçlikten bir hayat çıkartacak kadar da güçlüyüz ve varız.

Biri bize bir hiç olduğumuzu söylerse, ona bu büyük yapıyı gösteririz, biri varlığıyla övünürse ona göstereceğimiz de yine aynı anıt olacak; varlığımız ve yokluğumuz aynı kütüphanenin duvarlarında iç içe duruyor.

Yeni bir binyıla doğru yürüyor zaman.

Bin yıl sonra yine yazı yazan birileri olacak mı?

Beş bin yıl önce başladı birileri yazı yazmaya.

Beş bin yıldan beri yazıyoruz.

Dünya yaratılalı dört buçuk milyar yıl olmuş, öyle diyorlar.

Bir gün dünyanın ateşe düşmüş bir kristal top gibi patlayıp parçalanacağını da söylüyorlar.

Anıt yıkılır o vakit.

Zaman ne zaman başladı, diye soran kimse kalmaz.

Zaman kalır mı peki?

Dünya ve insanlar yok olduktan sonra zaman yine sürer mi?

Zamanı ölçü olarak kullanacak insanlar olmadığında, zaman varlığını sürdürebilir mi?

Yeni bir binyıl geliyor uğultulu bir gecenin içinden.

Gölgem dalgalanıyor pencerenin camlarında.

O gölgeyi sonsuza uzanan bir anıtın içinde takip edeceğim ve anlardan bir an o gölge kayboluverecek.

O âna geçerken gülümseyeceğimi umuyorum.

Gençliğinde zaman ne zaman başladı diye soranların yazdıklarını okuyup eğlenmiş birine bu gülümsemeyi borçlu zaman.

Ve bin yıl sonra, birileri daha zaman ne zaman başladı, deyip gülümseyecek.

Ve bir başkası, zaman var mı peki, diye soracak.

Ve o da gülümseyerek, o müthiş yapının duvarlarında, hiçlikle varlığın birlikte kıpırdaştığı o anların birinde, yeni bir binyıla, gelmekte olan binyılın sonunu merak ederek geçecek.

Ve herkes teker teker kaybolurken o soru binlerce yıl daha gülümseyerek yaşayacak.

Zaman ne zaman başladı?

Yoksa hiç başlamadı da, bir güneşin çevresinde hep aynı hızla dolaşan küçük bir gezegende biz öyle bir şeyin varlığım uyduruyor muyuz?

Bunları bilmiyoruz, yalnızca iki gerçek var şimdi, uğultulu bir gecede gölgem bir pencereye yansıyor ve bin yıl sonra bu soruların cevabını yine bilmeyecekler.

Özlemek

Fettan karısını özleyen zavallı kocalar gibi özlüyorum bu memleketi; evet, türlü türlü rezilliği, kahpeliği, edepsizliği, kepazeliği var ama kimselerde olmayan öyle bir cilvesi, güzelliği, kokusu, letafeti de var ki bu toprakların, nereye gidersen git, o kokuyu, o güzelliği yana yakıla özlüyorsun, bin defa lanet okusan da ona kavuşmak için yangınlar içinde koşa koşa geliyorsun.

İlk kavuşmanın, bütün çirkinlikleri, pasaklılıkları gözlerden saklayan heyecan dolu körlüğüne bırakıyorsun kendini.

İçinden deniz geçen bir kentte yaşamanın ayrıcalıklı hazzını, kıvrak kubbeler ve ince minarelerle oymalanmış bir siluetin gurup vakti gökyüzüne vuran kızıl gölgesini, bahara dönen havayı, çiçeklenen ağaçları, boşlukta asılı duran köprüleri, midye kokusunu derin derin çekiyorsun içine.

Yeryüzünün en güzel kentinde yaşamanın sevincini tadıyorsun bir iyice.

Bir kere daha anlıyorsun ki, mutluluk bir gün bu diyarlara bir gelirse, hiçbir yere gelmediği kadar güzel ve görkemli gelecek; alabildiğine bitirim, alabildiğine hergele, hem şakacı hem hüzünlü, aşk fısıltılarını ve ezan seslerini aynı hevesle bağrına basan, kudüm ve klarnet ritimleriyle coşup ayrılık şiirleriyle ağlayan, dağlarıyla, denizleriyle, ovalarıyla dans eden yepyeni, yeryüzünün hiç bilmediği, hiç bilemeyeceği bir mutluluk olacak bu.

Vahşeti en çok biz bildiğimiz için şefkati de en çok biz bileceğiz.

Kötülüklerle böylesine yaralandığımız için iyiliklere tenimizi en çok biz açacağız.

Dünyanın şiiri yeniden keşfettiği, Pablo Neruda'nın Amerika'da, Nâzım Hikmet'in İtalya'da bestseller olduğu bir çağda, bizim şiirimiz dolaşacak yeryüzünü; Viyana kapılarına dayanan ordularımızla değil, her dilde bir

daha yazılan, her kapıdan geçen, her aşkta çoğalan dizelerimizle, şairlerimizle övüneceğiz.

Bizans'tan, Arap'tan, Ermeni'den, Rum'dan, Yahudi'den, Kürt'ten, Türk'ten, Çerkez'den, Balkan'dan, Kafkas'tan süzülüp gelmiş, Anadolu'nun topraklarında demlenmiş şarkılarımızla coşturacağız dünyayı. Azgın bir nehir gibi yıkıp dökerek akan vahşi ve yaban enerjimiz bir gün yeryüzünün duygularım, düşüncelerini besleyen verimli bir akarsuya dönecek.

Biraz uzaklaşıp buraları özlediğinizde biliyorsunuz ki, bu topraklar yeni bir mutluluğa gebe, hiç tarif edilmemiş bir hazzı yaratmaya hükümlü.

Bütün bu kahpelikler, rezillikler, bayağılıklar bitecek bir gün.

Yoketme isterisinin yerini var etme şehveti alacak.

Savaşı bitireceğiz, hapishanelerin kapısını açacağız, özgürlük, ilkbahar kuşları gibi uçacak göklerimizde.

Fakiriz, dertliyiz, yaralıyız ama dünyanın en güzel topraklarında, en derin tarihiyle koyun koyuna yaşıyoruz; bu güzellik yeniden yaratacak bir gün bizi, akıllandıracak, çiçeklendirecek.

Fettan karısını özleyen zavallı bir koca gibi özledim bu memleketi.

Özlem bütün çirkinlikleri yakarak büyüdü, kavuşmanın ilk heyecanı, oynak bir kadın gibi önce güzelliklerini sundu bana.

Bu ülkede birçok insanın hayatını, darağaçlarında, hapishanelerde, mahkemelerde neden heder ettiğini bir kez daha anladım, patlamaya hazır bir tomurcuk gibi duran o eşsiz mutluluğun kokusunu alıp da, o mutluluğa ulaşmak için dövüşmemek mümkün değil.

En aşağılık alçaklar bu topraklardan çıktığı için en yürekli yiğitler de bu topraklardan çıkıyor.

En büyük acılar bu topraklarda yaşandığından en güzel şiirler de bu topraklarda yazılıyor.

İnanılmaz bir acı ve muhteşem bir güzellikle karılmış hayatımız.

Mutluluk bu bileşimden çıkacak ve bir gün mutluluk bu diyarlara bir geldiğinde, hiçbir yerlere gelmediği kadar güzel ve görkemli gelecek.

Özlem bana böyle söylüyor.

Savunmalar

Yaşamı boyunca birçok kez yargılanan Ahmet Altan'ın toplam 24 yıl hapsi istenen ve beraatla neticelenen son dört davasında yaptığı savunmalar.

İst. 2. Ağ. Ceza Dosya No. 2001/258 'Türkiye'nin Bütün Generalleri Kışlalarınıza Dönün'

Sayın Yargıç,

Bu ülkede artık yazarların gurur madalyası haline gelen bu sanık sandalyesine oturmak için Amerika'dan geldim. Bu sabah bu sandalyeye iki kez oturacağım. Şu anda bilebildiğim kadarıyla beş ayrı davadan yargılanıyorum. Daha önce de defalarca yargılandım.

Bir hukuksal metin demekte bile zorlanacağım kadar aldırmazca yazılmış iddianamelere bakılırsa her defasında ayrı bir suç işlemişim.

Siz savcılara bakmayın Sayın Yargıç, anadillerini bile gereğince kullanamayan, suçladıkları yazılardan yaptıkları alıntılara bile özen göstermeyen savcıların değişik değişik iddialarının aksine ben hep aynı suçu işledim.

Benim suçum açık.

Ben bu ülkenin adil ve özgür olmasını istemekten suçluyum.

Bu ülkenin değişmesini istemekten suçluyum.

Bu ülkede adalet olduğu için yargılanmıyorum ben.

Ben, bu ülkenin değişmemesini isteyenler güçlü olduğu için yargılanıyorum.

Beni sanık sandalyesine oturtup, hapishanenin demir parmaklıklı gölgesini kocaman bir tehdit gibi önüme dikiyorlar.

Ama onlar hapishaneden daha korkutucu şeyler olduğunu bilmiyorlar.

Bir insanın kendisine, düşüncelerine, mesleğine, onuruna ihanet etmesi hapishaneden daha fazla azap verecek bir cezadır.

Fikirlerimi söylemekten vazgeçmiyorsam bu cesaretimden değil, kendime ve mesleğime ihanet etmekten duyduğum büyük korkudandır.

Dilerim ki beni buraya gönderen savcı da mesleğine ihanet etmekten benim kadar korksun.

Savcının suçladığı yazımın başlığına bir bakın, “Türkiye’nin Bütün Generalleri Kışlalarınıza Dönün’ diyor.

Bir ülke düşünün ki, generallerin kışlalarına dönmesini istemek suç sayılıyor.

Niye suç generallerin kışlalarına dönmesini istemek?

Böyle bir suç yok.

Suç olan generallerin kışlalarından çıkıp politikaya karışması.

Öylesine somut bir suç ki bu, askeri ceza yasasında açıkça maddesi bile var.

Bir askerin siyasi konularda demeç vermesi beş yıla kadar hapisle cezalandırılması gereken bir suç.

Peki, siz hiç siyasi demeç verdiği için yargılanan bir general gördünüz mü?

Sayın Yargıç,

Bu mahkeme salonunda, hatta bütün ülkede generallerin siyasi demeç vermediğini söyleyecek biri var mı?

Sadece demeç vermekle de yetinmiyorlar; başbakanlara, bakanlara, parlamenterlere açıkça hakaret bile ediyorlar.

Ortada böylesine açık bir yasa maddesi ve böylesine açıkça işlenmiş bir suç varken, suçlulardan hiçbirinin yargılanmamasını nasıl açıklayacağız?

Biz bu gerçeği hukukun ve adaletin içine nasıl yerleştireceğiz?

Elbette bu gerçeğe hukukun içinde bir yer bulamayacağız.

Bu durum hukuka uymuyor çünkü.

Burada açıkça hukuk çiğneniyor.

İşte bunun için generallerin kışlalarına dönmesini istiyorum.

Generallerin siyasete karışması hukuk sistemini altüst eder çünkü, bu hukuksuz adım atıldıktan sonra her an yeni hukuksuzluklarla karşılaşırsınız. Ve karşılaşıyorsunuz.

Savcı suç işleyen generalleri buraya gönderemediği için hukukun uygulanmasını isteyen yazarları buraya gönderiyor.

Ben bu gerçeği söylediğim için, hukuka uygun, adil ve özgür bir ülkede yaşamak istediğim için Genelkurmay Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı art arda davalar açtırıyorlar hakkımda.

Sayın Yargıç, hukuka uyulmasını, adil ve özgür bir hayat yaratılmasını istemek suç mu?

Bir yazar ülkesi için hukuka uygun ve özgür bir hayat istemeyecekse ne isteyecek?

Generallerin siyasetin içinde olması bu ülkede hukuku, ekonomiyi, siyaseti, sosyal yapıyı perişan etti.

Yaşadıklarımıza bir baksanıza, çocuklarınızın bu ülkede yaşamasından memnun musunuz, onların geleceklerini güvence altında görüyor musunuz?

Siz bu ülkenin yargıcısınız ama bu ülkenin bütçesinden kaç paranın askeri harcamalara ayrıldığını öğrenemezsiniz. Kimse size bunun rakamını açıkça söylemez.

Bu ülkenin bütçesi hepimizin ortak katkılarıyla oluştuğu halde, o paraları denetleme hakkı bize verilmez.

Bu durumdan bir hukukçu, bir vatandaş ve bir baba olarak memnun musunuz Sayın Yargıç? Eğer bu salonda ülkemizin içinde bulunduğu durumdan, yaşadığımız baskıdan, fakirlikten, gerginliklerden memnun bir kişi varsa, ben mahkûm olmaya razıyım.

Ama eğer memnun değilseniz, eğer çocuklarınızın geleceği için siz de benim kadar korkuyorsanız, artık zengin ve özgür bir ülkede yaşamak istiyorsanız, o zaman bilin ki bunlara yazarları mahkûm ederek ulaşamazsınız.

Gerçek suçluları yargılayın Sayın Yargıç, benim talebim bu.

İst. 2. Ağ. Ceza Dosya No. 2001/259 ‘Bu Generalleri Yargılayın, Bu Yazarları Açıklayın’

Sayın Yargıç,

‘Bu Generalleri Yargılayın’ dediğim için bugün burada beni yargılıyorsunuz. Ama ben yanlış insanı yargıladığınız kanaatindeyim.

Sanık sandalyesine oturmak benim fikirlerimi değiştirmez.

Bu ülkenin Genelkurmay Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı bu ülkenin bir yazarını hapse attırmak için aşırı bir çaba gösterse de, bu çaba sadece düşüncelerimin doğruluğunu göstermiş olur.

Bir ülkenin Genelkurmay Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı o ülkenin bir yazarını onlarca yıl hapse attırabilmek için neredeyse kan davasına benzer bir inatla peş peşe davalar açtırırlarsa, düşüncelerini açıklamaktan başka bir şey yapmamış olan yazardan değil, düşünceye böylesine düşmanca davranan o müesseselerin zihniyetinden kuşku duymak gerekir.

Niye yazarlara böyle düşmanlar?

Neden düşüncelerden böylesine ürküyorlar?

Bütün amacı çocuklarına, onların anadillerinde yazılmış bir-iki değerli cümle bırakabilmek için çabalamak olan bir yazara karşı sürdürülen bu hukuksal saldırı aslında neyin işareti?

Bir yazarı daha hapse atmak neyi düzeltecek bu ülkede?

Bugüne kadar neyi düzeltti?

Bu ülkenin insanları, yazarlarını hapsetmiş olmakla mı övünecekler?

Komşumuz Yunanistan bütün dünyanın karşısında başını dimdik tutup ‘darbeci generallerini’ yargılamakla övünürken Türkiye dünyanın karşısında yazarlarını yargılamakla mı övünecek?

Sayın Yargıç, siz Türkiye’nin buna layık olduğuna inanıyor musunuz?

Ben inanmıyorum.

Ben dünyanın karşısında başı dik duran bir toplumun parçası ve yazarı olmak istiyorum. Benim bu topraklara ve bu insanlara bir borcum var ve sanık sandalyesine oturmak pahasına da olsa bu borcumu doğru olduğuna inandıklarımı söyleyerek ödeyeceğim.

Savcının, özensiz bir biçimde, daktilo hatalarını bile düzeltmeye gerek duymayan bir acelecilikle yazdığı iddianamesinde suçladığı yazımdaki talebimin doğru olduğuna inanıyorum.

İftiracı generaller yargılanmalı.

Benim bir yazar, sizin bir hukukçu olarak parçası bulunduğumuz bu toplumda, bazı generaller bazı insanları suçlamak için bir iftira kampanyası başlattılar. Hatta resmi belgeleri tahrif ettiler.

Bu generallerin böyle bir iftira kampanyası başlattıklarının belgesi ortaya çıktı ve Genelkurmay Başkanlığı bu belgenin doğruluğunu resmen kabul etti.

Suçlanan insanlardan birisi silahlı bir saldırıya uğradı, diğerleri işlerini kaybettiler.

Sayın Yargıç, bu ülkenin aydınlarının hayatlarını tehlikeye atan, geleceklerini karartan böyle bir iftira kampanyası sizce yargılanmamak mı?

Bu ülkede iftira atmak serbest mi gerçekten?

Bu ülkede generaller hangi suçu işlerlerse işlesinler yargılanmazlar mı?

Bu ülke suçlulukları belgelerle ortaya çıkmış generallerini değil de, o generallerin yargılanmasını isteyen yazarlarını mı yargılar yalnızca?

Bu ülkede adalet denilen şey bu mu gerçekten?

Generaller ve yazarlar için iki ayrı hukuk sistemimiz mi var bizim?

Ben bazı generallerin ‘ andıç’ denilen bir belgeyle aydınlan hedef alan bir iftira kampanyası açtıklarını ve bunun için yargılanmaları gerektiğini söylüyorum.

Genelkurmay Başkanlığı da yaptığı açıklamayla böyle bir belge olduğunu, dolayısıyla söylediklerimin doğru olduğunu kabul ediyor.

Öyleyse ben burada niye yargılanıyorum?

Doğruyu söylediğim için mi?

Adalet istemek adalete aykırı mı bu ülkede?

Yazdığı özensiz iddianameyle beni buraya gönderen savcı neden suçlu generaller için bir iddianame yazmıyor? Üstelik de ortada apaçık bir belge dururken.

Sayın Yargıç, siz, iftiracılara karşı adalete sığınmak isteyen birini yargılıyorsunuz.

Benim yargılanmam adaleti bulmamıza yardımcı olmaz.

Adaleti ancak rütbelerine ve makamlarına bakmadan gerçek suçluları yargılayarak bulabiliriz.

Ben sizden beraatimi değil, adalete yardımcı olmanızı talep ediyorum.

İst. 2. Ağ. Ceza Dosya No. 2001/284 'Sarıkamış'tan Akdeniz'e'

Sayın Yargıç,

Bir ülkenin gerçek yüzü, o ülkenin yöneticileri yazarları yargılamak istedikleri zaman açıkça ortaya çıkıyor.

Doğrusu ya, bazen yargılanmaktan sırf bu nedenden dolayı memnuniyet duyduğum oluyor.

Anadilimi ve hayatımı borçlu olduğum bu ülkeye bugüne dek hiçbir şey verememiş bile olsam bazen sadece şu sanık sandalyesine oturarak bu ülkeye bir hizmette bulunduğumu düşünüyorum.

Çünkü beni hapse attırmak için alelacele ve özensizce bir iddianame yazan savcı aslında içinde yaşadığımız gerçekleri apaçık ortaya koyuyor.

Sayın Yargıç, izninizle size basit bir soru sormak istiyorum.

Eğer imkânınız olsaydı doksan bin kişinin hayatını mı kurtarmak isterdiniz, yoksa yeteneksiz bir generalin şöhretini mi?

Elinizi hangisine uzatırdınız?

Boş yere ölen doksan bin genç çocuğa mı, yoksa onları kendi şöhreti için ölüme atan adama mı?

Ben bu sorunun cevabını verdim.

Ben doksan bin çocuğun hayatını bir generalin şöhretinden daha önemli bulduğumu söyledim ve burada bunu söylediğim için yargılanıyorum.

Çocukların hayatını generallerin şöhretlerinden daha kutsal bulan bir yazarı, sırf bu seçiminden dolayı hapsetmek isteyen bir güç var bu ülkede.

Yargılanmama neden olan yazıya bir bakın lütfen.

Sarıkamış denen ve neredeyse tabu haline getirilen bir faciadan söz ediyor.

Yeteneksizliği ve zekâsızlığı açıkça ortada olan Enver Paşa, Sarıkamış'ta doksan bin insanın savaşa bile giremeden donarak ölmesine neden oldu.

Savcı, bunu söylememin orduya hakaret olduğunu söylüyor.

Hangi orduya?

Osmanlı ordusuna.

Bugünkü orduyu eleştirmemizi yasaklamaya çalıştıkları gibi, cumhuriyetin devirdiği çürümüş bir imparatorluğun yeteneksiz paşalarını bile eleştirinin sınırlan dışına çıkarmak istiyorlar.

Savcı gerçekten Osmanlı paşalarının dokunulmazlığını savunmak istiyorsa, yargılamaya, ülkeden kaçan o paşaların Türkiye'ye dönmesine

izin vermeyen cumhuriyetten ve o cumhuriyetin kurucularından başlaması gerekiyor.

Ama amaç bu değil.

Amaç, çocukların hayatına sahip çıkmak isteyen yazarları korkutmak.

Ama benim o kadar büyük bir korkum var ki, diğer korkular o korkunun yanında çok önemsiz kalır.

Ben, hapishaneden, hücreden, hatta ölümden değil, yazıya layık olamamaktan korkarım sayın yargıç.

Eğer inandıklarımı söylemezsem, eğer elimde imkân varken çocukların hayatlarını korumaktan kaçınırsam yazıya layık olamam ve inanın, bu, bir yazar için ölümden bile beterdir.

Onun için ben düşündüklerimi yazacağım.

Doksan bin çocuğun hayatını Enver Paşa'nın şöhretinden daha kıymetli bulacağım.

Ben, Kıbrıs savaşı sırasında bize ait Kocatepe muhribini bombalamaları için Türk uçaklarına emir verip, o gemiyi ve o gemideki çocukları bombalatanların bunun hesabını vermesi gerektiğini söyleyeceğim.

O gemiyi düşman gemisi sanıp sekiz saat boyunca bombaladılar.

Kimse çıkıp, 'Bu düşman gemisi ise gerçek Kocatepe muhribi nerede?' diye sormadı.

Ve,kendi gemimizi kendi uçaklarımızla bombaladığımız gerçeği Türk halkından on beş yıl boyunca saklandı.

Kimin hakkı vardı bu gerçeği halktan saklamaya?

Bütün dünya gerçeği biliyordu, yabancı ajanslar kendi gemimizi bombaladığımız haberini geçiyordu. Bir tek Türk halkı bilmiyordu.

Niye kendi gemimizi bombaladınız, diye sormayacak mıyız?

Niye bunu halktan sakladınız, diye sormayacak mıyız?

Bunun büyük bir askeri basan olduğunu mu söyleyeceğiz?

Hesabını sormadığınız her hata bir başka seferde başka çocukların ölümüne yol açmayacak mı?

Savcı, kendi gemisini bombalayanlardan değil, bunu eleştirdiğim için benden hesap sormak istiyor.

Sizce bu, hukuka uygun mu?

Yargılanması gereken gerçekten ben miyim?

Ben, ‘Tarihte her zaman olduğu gibi siyasete bulaşan ordu, askeri yeteneklerini kaybetmiş, kendi gemisini batıracak duruma düşmüş,’ diye yazdım.

Savcı bu satırların suç olduğunu söylüyor.

Savcı neyi savunuyor?

Ordunun siyasete karışması gerektiğini mi?

Siyasete bulaşan ordunun askeri gücünün azalmadığını mı?

Yoksa kendi gemimizi batırmamızın bir askeri basan olduğunu mu?

Savcı, hangi görüşü savunarak benim suçlu olduğum kanaatine varıyor?

Doğrusunu isterseniz, bu ülkede bu soruları beni buraya gönderen savcıya soracak hukuksal bir kurumun olmasını çok isterdim.

Ama kimse o savcıya bunları sormaz.

Kimse generallere niye kendi geminizi bombaladınız, diye de sormaz.

Burada sadece yazarlardan hesap sorulur, niye gerçekleri ortaya çıkarmak istiyorsun diye, niye çocukların hayatlarını generallerin şöhretlerinden daha kutsal buluyorsun diye, niye savcılardan ve generallerden değil de kendi vicdanından ve mesleğinden korkuyorsun diye.

Yazarlara sorulan her hesap aslında bu ülkenin gerçek yüzünü ortaya çıkarıyor.

Bilmiyorum gördüğünüz bu yüzden ve şu ülkenin yaşadıklarından memnun musunuz?

Ben değilim.

Bu ülkenin artık değişmesini istiyorum.

Çocukların hayatını da, hukuku da, yazıyı da kendi hayatımdan ve generallerin şöhretlerinden daha değerli ve kutsal buluyorum.

Sayın Yargıç, vereceğiniz karar, işte bu tercihin bir suç olup olmadığını belirleyecek.

İst. 2. Ağ. Ceza Dosya No. 2001/286 ‘Oralarda, Geceler’

Sayın Yargıç,

Bir ülkede hukuk komediye döndüğünde, o ülkede hayat trajediye döner.

Öyle bir ülkede insanlar ezilirler, horlanırlar, bir acı sağanağı altında yaşamak zorunda bırakılırlar ve bazen de yok edilirler.

Gerçek suçlulara dokunulmayacağına duyulan inanç, hukuku anlamsız bir komediye dönüştürür ve çekilen acıların hesabının sorulması

imkansızlaşır .

Asıl suçlu ortadan kaybolur.

Bir bakarsınız ki sanık sandalyesinde o suçla hiç ilgisi olmayan biri oturuyor.

Ve,iddianameyi de asıl hesap vermesi gereken kişi hazırlamış.

Sayın Yargıç, dosyaya baktığınızda benim için asıl iddianamenin Jandarma Genel Komutanı tarafından yazıldığını görürsünüz.

Hesap vermesi gereken bir general birden hesap soran bir savcı olmuş.

Generallerin savcılık rolünü üstlenmesinin hukuka nasıl uyduğunu tartışmayı şimdilik bir kenara bırakıp izninizle önce bu olayın temeline bakalım.

Asıl mesele ne?

Silopi'de iki insan ortadan kaybolmuş.

Görgü tanıklarının gazetelere yansıyan ifadelerine göre bu insanlar son olarak jandarma karargâhına girerken görülmüşler.

Bir daha da kimse bu iki kişiyi görmemiş.

Ben de bununla ilgili bir yazı yazmışım.

Jandarma Genel Komutanı, dosyadaki iddianamesinde bu konuya şöyle bir değinip, benim yazdıklarımın gerçekle ilgisi olmadığını söylemiş.

O zaman izninizle Jandarma Genel Komutanı'na bir soralım.

Gerçek ne?

Bu iki insan kaybolmamış mı?

Kaybolduktan sonra bulunmuş mu?

Jandarma karargâhının kapısından girerken görülmemişler mi?

Benim hapse atılmam için sayfalarca yazı yazan orgeneral gerçeğin ne olduğuna dair tek bir satır bile yazmamış.

Bence sayfalarca yazı yazıp yazarlara savcılık edeceğine, orgeneral asli görevini yerine getirip o iki kişinin akıbetini aydınlığa kavuşturmakla uğraşmalıydı.

Silopi dediğiniz küçücük bir ilçe.

Oranın asayişinden, oradaki insanların güvenliğinden sorumlu olan da jandarma.

Biz, iki vatandaşımız ufacık bir kasabada aniden ortadan kaybolduğunda bunun hesabını kimden soracağız?

'Ne oldu bu insanlara?' sorusunun muhatabı kim?

Ve,bu insanların ne olduğunu sormak neden bir hakaret olarak değerlendiriliyor?

İnsanların ortadan kaybolmasını doğal karşılamamız mı bekleniyor?

Sıradan insanların yok olması çok mu doğal?

Benim yazım karşısında böylesine büyük bir hassasiyet gösterip hakkımda bir iddianame hazırlayan orgeneralin kaybolan insanlar hakkında aynı hassasiyeti göstermemesini, mahkemeye onlarla ilgili hiçbir bilgi vermemesini nasıl açıklayacağız?

Sayın Yargıç, gerçek hukukun olduğu bir ülkede kimin yargılanması gerekir, vatandaşların can güvenliğinden sorumlu olduğu halde bu görevi

yerine getirmeyenler mi, yoksa ortadan kaybolan insanların başına ne geldiğini merak edenler mi?

Bu ülkede binlerce insan faili meçhul cinayetlere kurban gitti, binlerce insan ortadan kayboldu.

Ben, ülkemin, kimsenin faili meçhul cinayetlerle öldürülmediği, kimsenin ortadan yok olmadığı, hukukun ciddiye alındığı bir ülke olmasını istiyorum.

Bunu istemek suç mu gerçekten bu ülkede?

Eğer suçsa, evet ben bu suçu işledim ve elim kalem tuttuğu sürece de bu suçu işlemeye devam edeceğim.

Issız kasabalarda ortadan kaybedilen zavallı insanların hakkını elimden geldiğince koruyup yeni insanların yok olmaması için uğraşacağım.

Bir ülkede hukuk olup olmadığını anlamak için sanık sandalyesine bakın Sayın Yargıç.

O sandalyede, insanların öldürülmesine, ortadan kaybedilmesine karşı çıkan bir yazar oturuyorsa ve iddianameyi de insanların hayatından sorumlu olan bir general yazıyorsa, orada hukuku bir komediye çevirmek isteyenlerin bulunduğuna inanın.

Ve,bilin ki o ülkede hayat da bir trajediye dönmüştür.

Ben, bu trajediye artık bir son verilmesini diliyorum.

Hukukun ve vicdanın önünde suçlu olmadığımı biliyorum.

Sizden beraatimi istemiyorum. Sizden, yazarlardan sanık, generallerden savcı yaratan, insanların ortadan kaybolmasını doğal karşılayan hukuksal bir komediye son verip hayatımızın bir trajediye dönmesini önlemenizi istiyorum.